

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 50 · 13. februar
Sesjonen 2023–2024

Møte tirsdag den 13. februar 2024 kl. 10.

President: Kari Henriksen

Dagsorden (nr. 50):

1. Valg av nytt varamedlem til valgkomiteen
2. Stortingets vedtak til lov om universiteter og høyskoler (universitets- og høyskoleloven) (Lovvedtak 43 (2023–2024), jf. Innst. 169 L (2023–2024) og Prop. 126 L (2022–2023))
3. Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Hege Bae Nyholt og Naomi Wessel om styrking av bemanningsnormen i barnehagene (Innst. 184 S (2023–2024), jf. Dokument 8:23 S (2023–2024))
4. Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kjell Ingolf Ropstad, Olaug Vervik Bollestad og Dag-Inge Ulstein om å innføre mobilforbud i skolen (Innst. 185 S (2023–2024), jf. Dokument 8:25 S (2023–2024))
5. Interpellasjon fra representanten Kari-Anne Jønnes til kunnskapsministeren:
«Ved behandlingen av Innst. 622 S (2020–2021), jf. Meld. St. 18 (2020–2021), vedtok Stortinget gjennom visjonen «Kulturskole for alle» å «oppmode til at kommunane utnyttar potensialet kulturskolane har som inkluderande kraft i lokalsamfunnet». I interpellasjonsdebatten om kulturskole 17. januar 2023 uttalte daværende kunnskapsminister Tonje Brenna følgende: «Vi må gjøre det vi kan for å støtte dem i å utvikle det videre til beste for alle barn og unge».
Hva har regjeringen gjort for å oppnå Stortingets ambisiøse mål for kulturskolen?»
6. Interpellasjon fra representanten Lan Marie Nguyen Berg til kunnskapsministeren:
«I en undersøkelse gjennomført av Climbr kommer det fram at barn i barneskolen kunne se skadelig innhold på skolens digitale enheter i 100 av 103 kommuner. I samme undersøkelse oppgir 43 pst. av foreldrene at barna deres har blitt eksponert for reklame fra digitale enheter. Barn har rett på beskyttelse fra å bli utnyttet av markedsføring på digitale flater i henhold til Barnekonvensjonen.
Hva vil statsråden foreta seg for å beskytte barn mot skadelig innhold og reklame på digitale enheter i skolen?»
7. Interpellasjon fra representanten Grete Wold til kunnskapsministeren:
«Det blir stadig mer mobbing i skolen, og Elevundersøkelsen viser at tallet på elever som opplever å

bli mobbet fortsetter å øke. Når hele 15 pst. i 5. klasse og 13 pst. i 7. klasse oppgir at de har blitt mobbet, er det sterkt urovekkende. Alle barn har rett til å ha det trygt på skolen, og det ansvaret kan vi ikke unngå å prioritere. Det er ikke kun på digitale medier at barn og unge opplever mobbing, det er også av medelever i skolegården, og noen oppgir også mobbing fra de voksne. Når vi vet at barn som opplever mobbing trives dårligere, har mindre sosial omgang og har større faglige utfordringer, må dette adresseres raskt.

Hva konkret jobber regjeringen med for å stoppe denne utviklingen, og hvordan stiller statsråden seg til et eget mobbetilsyn med nasjonalt eller regionalt ansvar?»

8. Interpellasjon fra representanten Marius Arion Nilssen til energiministeren:
«Ifølge USA, EU, Det internasjonale energibyrådet (IEA) og flere, vil kjernekraft spille en kritisk rolle i framtidens energisystemer på veien mot utslippsfri energi. Kjernekraft ble framhevet som en av løsningsene på COP28, og USAs John Kerry uttalte at «vitenskapen forteller oss at du ikke kan komme til netto null i 2050 uten kjernekraft». Regjeringen og lobbyorganisasjoner ønsker ikke kjernekraft i Norge, og ønsker heller ikke å få oppdatert kunnskap fram.
Vil regjeringen bidra til en sannferdig og faktuell debatt om kjernekraftens rolle i framtidens norske energimiks?»
9. Referat

Presidenten [10:00:14]: Representantene Tellef Inge Mørland, Ingunn Foss, Kari Henriksen, Jan Tore Sanner, Helge André Njåstad, Silje Hjemdal, Sveinung Rotevatn, Nikolai Astrup, Ola Borten Moe og Maria Aasen-Svensrud, som har vært permitterte, har igjen tatt sete.

Følgende innkalte vararepresentanter tar nå sete:

For Aust-Agder: Kenneth Engvoll *Løland*

For Akershus: Ragnhild Male *Hartviksen*

For Buskerud: Solveig *Vestenfor*

For Hordaland: Terje *Kollbotn* og Sara Hamre *Sekkingstad*

For Møre og Romsdal: Vetle Wang *Soleim*

For Oslo: Cato Brunvand *Ellingsen* og Michael *Tetzschner*

For Troms: Christine Bertheussen *Killie*

For Østfold: Lars Vegard *Fosser*

Statsråd Kari Nessa Nordtun overbrakte 2 kgl. proposisjoner (se under Referat).

Presidenten [10:01:38]: Representanten Frank Edvard Sve vil framsette et representantforslag.

Frank Edvard Sve (FrP) [10:01:56]: Eg har gleder av å fremje eit representantforslag på vegner av Sylvi Listhaug, Morten Stordalen og meg sjølv om utbetring av Veibustkrysset på E39.

Presidenten [10:02:07]: Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Valg av settepresident

Presidenten [10:02:13]: Presidenten vil foreslå at det velges en settepresident for Stortingets møte i dag – og anser det som vedtatt.

Presidenten vil foreslå Liv Kari Eskeland. – Andre forslag foreligger ikke, og Liv Kari Eskeland anses enstemmig valgt som settepresident for dagens møte.

Sak nr. 1 [10:02:43]

Valg av nytt varamedlem til valgkomiteen

Presidenten [10:02:47]: Det skal velges et nytt varamedlem til valgkomiteen etter Ivar B. Prestbakmo, som ikke lenger er medlem av Stortinget. Presidenten har på forhånd fått innmeldt forslag fra Senterpartiets stortingsgruppe om at Else Marie Rødby velges som nytt varamedlem til valgkomiteen. – Andre forslag foreligger ikke, og Else Marie Rødby anses enstemmig valgt som nytt varamedlem til valgkomiteen.

Sak nr. 2 [10:03:14]

Stortingets vedtak til lov om universiteter og høyskoler (universitets- og høyskoleloven) (Lovvedtak 43 (2023–2024), jf. Innst. 169 L (2023–2024) og Prop. 126 L (2022–2023))

Presidenten [10:03:15]: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 3 [10:03:24]

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Hege Bae Nyholt og Naomi Wessel om styrking av bemanningsnormen i barnehagene (Innst. 184 S (2023–2024), jf. Dokument 8:23 S (2023–2024))

Presidenten [10:03:45]: Etter ønske fra utdannings- og forskningskomiteen vil presidenten ordne debatten sånn: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringa.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletida – bli gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringa, og de som måtte teg-

ne seg på talerlista utover den fordelte taletida, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Kari-Anne Jønnes (H) [10:04:26] (ordfører for saken): Jeg vil takke representantene for å sette et viktig tema på dagsordenen, og komiteen for godt samarbeid. Det er bred enighet om at barnehager av høy kvalitet er viktig for barn, familier og samfunnet. I det videre vil jeg redegjøre for Høyres syn i saken.

Barnehager med variert tilbud av høy kvalitet og kompetente ansatte er det beste vi kan tilby barna våre. Det å få lov til å utvikle seg sosialt og etter hvert faglig i trygge rammer er av stor verdi. Skal barnehagehverdagen fungere godt, er det viktig å ha et godt lag rundt barna. Et viktig tiltak for å gi alle barn en god skolestart er å heve kompetansen hos ansatte i barnehagen. Det vil gi barna et bedre utgangspunkt for sosial og faglig læring.

Under forrige regjering ble kompetansen i barnehagene løftet betydelig, bl.a. gjennom at regjeringen Solberg i 2017 fastsatte ny rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver, for å gi støtte til kvalitetsarbeid i barnehagene og bedre styring av sektoren. Samme regjering skjerpet i 2018 pedagognormen. Som følge av det økte andelen barnehagelærere fra 30 pst. i 2017 til 43 pst. i 2020. Det er svært viktig for kvaliteten i tilbudet til barna, og Høyre har ambisjoner om flere pedagoger i barnehagene i årene som kommer. Regjeringen Solbergs strategi for barnehagekvalitet 2021–2030, Barnehager mot 2030, ble lagt fram i juni 2021. Den har en ambisjon om at 50 pst. av de ansatte i barnehagene skal være barnehagelærere innen 2025, at andelen barnehagelærere med mastergradsutdanning skal øke, og at andelen fagarbeidere skal øke. Strategien inneholder konkrete grep for å nå denne ambisjonen.

Barnehagen er en god og viktig arena for utvikling, læring, sosialisering, inkludering og integrering. Det er viktig at flest mulig barn får oppleve trygge og gode relasjoner til ansatte og andre barn, og at de får utforske og oppdage nye sammenhenger gjennom lek i sin barnehagehverdag. Vi er derfor opptatt av at flere barn får tilbud om barnehageplass når de fyller ett år, eller når permisjonstiden er over. Det er viktig for barna, for den enkelte familien og for samfunnet. Solberg-regjeringa utvidet retten i to omganger, og i vårt budsjettforslag for 2024 inkluderte Høyre også desemberbarna.

Høyre vil sikre at private og ideelle barnehager fortsatt kan være en viktig del av det barnehagetilbudet som leveres til barn og familier i mange kommuner. Derfor forventer vi at regjeringspartiene tar høringsinnspillene som har kommet til regjeringens foreslåtte endringer i styring og finansiering, på høyeste alvor, og inviterer til et nytt bredt barnehageforlik med løsninger som vil stå seg for framtiden.

Elise Waagen (A) [10:07:48]: Barnehagene er en av våre viktigste fellesarenaer. Der møtes barn og unge, og der får barn sitt første møte med det store fellesskapet. Å gi alle barn et godt barnehagetilbud er noe av det viktigste vi kan gjøre som samfunn, og vi får mer og mer kunnskap om hva gode barnehager faktisk gjør, og rustet ungene våre for.

Det er god grunn til å være bekymret for at mange barnehager sliter med bemanningsutfordringer. Nok dyktige ansatte er helt avgjørende for den kvaliteten ungene våre møter. Det er grunnleggende for å ivareta barnas behov, trygghet, lek, omsorg, læring og danning.

Det er de ansatte på jobb som utgjør hele den store forskjellen, og barnehageloven er klar: Bemanningen må være tilstrekkelig til at de ansatte kan drive en tilfredsstillende pedagogisk virksomhet. Det gjelder hele åpningstiden, uavhengig av sykdom og fravær. Det er kommunenes og eierne ansvar. Da må eierne sette inn vikar når det er behov for det, og de må ta ansvaret.

Samtidig vet vi at i møtet med virkeligheten er det ikke alltid enkelt å oppfylle loven. Vi vet at dette er en sektor som har høyt sykefravær, og vi vet at når man har ringt alle på vikarlisten og det ikke kommer noen, er det tøft der ute i hverdagen – både for de som er på jobb, og for ungene.

Det er inspirerende å høre om prosjekter fra bl.a. Tønsberg, om toppet bemanning. De forteller om at de nå bruker færre vikarer, at det er mindre stress, og at de mer kan følge barnas initiativ.

Barnehagene skal være et godt sted å være, både for de ansatte og for ungene. Det er alvorlig når vi hører om tøffe bemanningsutfordringer, nettopp fordi det gjør noe med kvaliteten.

Vi har gjort en rekke tiltak for å styrke barnehage-sektoren. Vi har økt kommunenes frie inntekter, nettopp med begrunnelse i bemanning og pedagogitet. Vi har opprettet øremerkede tilskudd til levekårsutsatte områder. Vi har nå sendt på høring et nytt regelverk for finansiering av private barnehager, noe som gjør det mulig for kommunene å styrke bemanningen der behovene er størst. Vi har også stilt krav om stedlig ledelse, og vi har lagt fram en ny strategi som virkelig satser på kompetansen til de ansatte.

Selv om det er gjort mye, er det ikke noen tvil om at det er krevende mange steder. Jeg har tro på at vi har mye å lære av prosjekter som f.eks. det i Tønsberg, og jeg er glad for at statsråden tar dette temaet på alvor og følger opp med partene.

Eivind Drivenes (Sp) [10:11:04]: Å gi alle barn et godt barnehagetilbud er noe av det viktigste vi kan gjøre som samfunn. Tilstrekkelig med ansatte i barnehagen er helt grunnleggende for å kunne ivareta barnas

behov for trygghet, omsorg, lek, læring og danning. Når foreldrene leverer det mest dyrebare de har i barnehagens varetekt, skal de ha trygghet for at de små får den omsorgen de trenger gjennom hele dagen.

Senterpartiet deler forslagsstillernes bekymring over at mange barnehager sliter med bemanningsutfordringer og høyt sykefravær. Derfor er det viktig at vi i alle ledd jobber for å sikre at det er nok ansatte på jobb og styrke barnehagelærerandelen i barnehagene av hensyn til både barna og de ansatte.

Det er liten tvil om at dyktige og tilstedeværende barnehageansatte har avgjørende betydning for barnas trivsel og barnehagemiljøet, og ikke minst for de ansattes arbeidsmiljø. Barnehageloven stiller også et overordnet krav om at bemanningen skal være tilstrekkelig til at personalet kan drive en tilfredsstillende pedagogisk virksomhet. Dette kravet gjelder i hele åpningstiden, også ved sykdom og annet fravær.

Årsaken til bemanningsutfordringene er sammensatte. Nasjonale myndigheter har ansvaret for å legge de overordnede rammene gjennom lov, rammeplan og finansiering, slik at eierne, kommuner og private, kan oppfylle sitt ansvar som arbeidsgivere og barnehageeiere på en god måte. Det er også viktig å understreke eieransvaret som ligger hos kommuner og barnehageeiere for faktisk å sørge for at barnehagene oppfyller bemanningsnormen. Det betyr at eierne må sørge for at det til enhver tid er nok ansatte på jobb til at personalet kan drive en tilfredsstillende og forsvarlig virksomhet. Det betyr også at eierne må sette inn vikarer ved behov. Det må settes inn særlig innsats der det er høyt sykefravær over lengre tid og jobbes med å få ned sykefraværet og arbeidspresset for de ansatte.

Når det gjelder forslaget fra Rødt om ytterligere forbedring av andelen barnehagelærere i sektoren, viser jeg til den gjeldende barnehagestrategien og regjeringens langsiktige mål om 60 pst. barnehagelærere som et viktig signal for hvordan denne regjeringen ønsker at barnehagesektoren skal utvikle seg fram mot 2030.

Den sittende regjering har foreslått og fått vedtatt økninger i kommunenes frie inntekter de siste årene, bl.a. for å ta hensyn til kostnadene til økt bemanning og flere barnehagelærere. Etter at den forrige regjeringen kun innførte nye krav, har denne regjeringen levert. I tillegg er kommunenes inntekter økt for å legge til rette for at kommunene kan øke andelen barnehagelærere utover lovens minstekrav.

Kvalifiserte lærere i barnehage og skole er avgjørende for å sikre at alle barn og unge får best mulig vilkår for å lære, utvikle seg og oppleve mestring. I dag mangler Norge 5 400 kvalifiserte lærere i barnehage og skole. I går la regjeringen fram en ny strategi, som jeg tror blir

viktig, der alle partene er med og bygger barnehagene videre.

Himanshu Gulati (FrP) [10:14:08]: Bemanning i barnehagene er svært viktig for både innholdet, kvaliteten og tryggheten til alle barna i barnehagen, men jeg mener at dagens lovverk og de krav de har, ivaretar dette på en tilstrekkelig måte. Derfor støtter ikke Fremskrittspartiet representantforslaget.

Det vi imidlertid ser, er uro i sektoren, ikke minst når det gjelder rammevilkårene for private barnehager. I den høringen som har vært, kom det fram usikkerhet rundt framtidige rammevilkår for den barnehagen som mange jobber i. Dette gjør at det blir uro også blant ansatte, og at det kan være utfordringer med rekruttering til private barnehager. Vi må også ta det på alvor når vi ser en stor nedgang i antall søkere til studieplassene for både barnehagelærere og skolelærere. Fremskrittspartiet mener at den uroen er en større utfordring enn det som adresseres konkret i dette representantforslaget, så vi vil fokusere på det framover.

Grete Wold (SV) [10:15:32]: Det at alle barn går i barnehage i årene før skolestart, har endret seg siden jeg var liten. Nå er det riktignok litt over et halvt århundre siden, så det har selvfølgelig endret seg mye også på dette området.

Det at barn nå tilbringer mye tid i barnehagen, har ikke kun å gjøre med mødrenes yrkesdeltakelse, men også at vi ønsker at barna skal ha et pedagogisk tilbud, et trygt sted å leke og omsorgsfulle voksne som gjør dagene litt mer spennende enn det det kanskje var å leke i gata mens mor gjorde husarbeidet inne. Men skal det være mulig, trengs det folk. Det trengs barnehagelærere, det trengs gode assistenter og det trengs pedagogiske ledere som har både tid og ressurser til å gi barna gode og lærerike dager i fellesskap med andre.

Barnehagen skal også være en god arbeidsplass, og dessverre melder mange at det ikke er virkeligheten mange steder nå. Og resultatet av det ser vi: Det er en flukt fra yrket, og vi sliter med både å rekruttere og å beholde. Komiteen var i forrige uke i Finland, og det ble tydelig at denne utfordringen er det ikke kun Norge som sliter med. Vi har et stort behov for flere barnehagelærere i mange land. Og skal vi lykkes med det, trenger vi tydelige føringer for bemanning. Mange barnehageansatte rapporterer at de ikke klarer å utføre oppgavene som egentlig ligger til deres stillinger, fordi den faktiske bemanningen i barnehagen ikke tillater det, tross gode intensjoner.

Barnehagenormen og pedagognormen fra 2018 var godt tenkt, og det er et skritt i positiv retning, men dette var og er en minstenorm, som – også om den hadde blitt

etterlevd – fortsatt ikke sikrer god nok kvalitet for barna våre.

Samtidig som vi ser store bemanningsutfordringer i barnehagene, mottar vi også resultater fra ulike undersøkelser, rapporter og flere tilbakemeldinger om økende utfordringer i skolen. Mobbing er et økende problem. Det gir alvorlige konsekvenser for den enkelte, men også for samfunnet. Det skal vi snakke litt mer om også senere i dag. Flere barn trenger tettere oppfølging og spesialundervisning. Spesielt i 1. til 4. klasse vises behovet for gode forebyggende tiltak. Det er ingen tvil om at dette må begynne tidlig, også i barnehagen. Så om vi ikke tar tak i denne utfordringen nå, vil vi se at utfordringene i årene framover vil øke.

SV stiller seg derfor bak Rødts initiativ i denne saken, om at man sammen med partene i arbeidslivet utarbeider en forpliktende opptrappingsplan for forbedringer i bemanningsnormen, som sikrer bedre og mer stabil dekning av personale i barnehagene.

Vi har foran oss en stor oppgave, og den kan ikke løses med ett svar eller én aktør. Vi må tenke nytt, og det gjør vi best i fellesskap.

Med det tar jeg opp forslaget fra SV og Rødt.

Presidenten [10:18:09]: Da har representanten Grete Wold tatt opp det forslaget hun refererte til.

Hege Bae Nyholt (R) [10:18:24]: En gruppe barn sitter fortsatt og tygger på den siste skorpebiten, det klirrer i glass, noen ler lavt, og en tynn barnestemme synger om og om igjen på refrenget til Vinter og sne, som er månedens sang. I grovgarderoben ligger ullbukse, genser, ullsokker og hals stablet på en lur måte som er lett for små barnehender, tilrettelagt av en erfaren ansatt som vet hva som skal til for at påkledningen skal gå fortest mulig. Køen foran de to toalettene vokser. Det knuffes, det tulles, det brygger opp til konflikt, og den må løses opp før det utageres. Det er alltid litt vanskelig med påkledning hvis noen slår eller blir slått. I et hjørne har en trøtt liten barnekropp tatt seg en dupp. Barnehagedagen tar på, og søvnen kom snikende etter to knekkebrød og et glass melk, men hun må vekkes, for hvis ikke sovner hun ikke til kvelden, og da blir det sure foreldre dagen etter.

17 barn er på vei ut sammen med to ansatte. Heldigvis er sju av femåringene på klubb sammen med avdelingens tredje ansatt, så det er litt luftigere i gangen. 17 barn skal spise, de skal rydde bort fat og kopp, tisse, kle på seg ullklær osv. 17 par votter skal lures under linningsen på dressen, det er 34 enkeltvotter, og 5 må vrenses fordi de ble bløte tidligere i dag. 17 barn skal ses, bekrefte og få akkurat den mengden hjelp som trengs for at de skal mestre mest mulig, for at de skal få styrket språket sitt, og for at de skal få oppleve glede. To stykker har alle-

rede kranglet i dag og trenger hjelp til å finne ut av det før de går ut og venter på plassen, mens kollegaen drar på seg uteklærne.

Det går ikke opp. Det er ikke mulig å løse alle oppgavene – trekke over strikken på 34 vintersko, mens man skal hjelpe noen med å finne halsen, og ikke minst benevne at vott heter nettopp vott. Ingen får ryddet kjøkkenet, men det er det ganske vanlig at vi først gjør til fruktmåltidet.

Dette er hverdagen rundt omkring i landets barnehager. Det fører dessverre til stress i hverdagen, det fører til slitasje for de ansatte i hverdagen, og det fører til at kvaliteten for barna våre ikke blir sånn som vi ønsker når vi vedtar barnehageloven, når vi har gode rammeplaner og faglige planer – fordi det ikke er mulig. Nettopp fordi det er de ansatte som utgjør kvaliteten, tryggheten og fagligheten for barna våre, må vi ta dagens situasjon på alvor. Derfor har Rødt fremmet et forslag om å øke grunnbemanningen. Bemanningssituasjonen er ikke god nok. Det er ikke nok folk på jobb hele dagen. Flere folk på jobb vil være godt for de ansatte, det vil sikre at barnehagen i større grad også tåler sykdomsrunderne som går i samfunnet, og det er helt nødvendig for at det skal være gode dager for ungene våre.

Grunde Almeland (V) [10:21:27]: Det er liten tvil om at forslagsstillernes intensjon er god. Det er også liten tvil om at tilstrekkelig bemanning og kompetanse er en forutsetning for at vi skal nå målsettingene for hva vi ønsker at barnehagen skal være. Det jeg derimot er litt i tvil om, er om hvorvidt enda en plan, slik forslagsstillerne legger opp til, er riktig medisin.

Hver dag går nesten 270 000 barn til barnehagen sin. Over 90 pst. av alle barn har barnehagen som en av sine viktigste oppvekst- og opplæringsarenaer. Vi vet at barnehage er bra for barna, og at den er med og styrker deres muligheter for å klare seg senere i livet.

I 2017 var Venstre med på å fastsette en ny rammeplan for barnehagenes innhold og oppgaver, for vi vet at innholdet og verktøyene for hva barnehagen skal være for barnet, er viktig for å gi støtte til kvalitetsarbeid i barnehagene og bedre styring av sektoren. Vi skjerpet pedagognormen og kravet til andelen barnehagelærere. Det gjorde at den økte fra 30 til 43 pst. fram til 2020.

I 2021 var Venstre med på å legge fram strategien Barnehager mot 2030. Allerede da hadde den daværende regjeringen ambisjoner om at 50 pst. av ansatte i barnehagen skulle være nettopp barnehagelærere innen 2025.

Den nye regjeringen, med SV som støtteparti i Stortinget, har hatt ansvaret for å fortsette på denne jobben. Resultatet er etter Venstres syn ikke spesielt imponerende. Den siste undersøkelsen som ble gjort av SSB, viser at

barnehagelærere utgjør 44 pst. av grunnbemanningen, altså 1 prosentpoeng høyere enn i 2020. Barnehage- og ungdomsarbeidere utgjør 22 pst. En tredjedel av personalet mangler formell barnehagefaglig eller pedagogisk utdanning.

Selv om Venstre er enig med intensjonen i forslaget, mener vi det ikke er behov for enda en plan, for målsettingene finnes. Det som det er behov for, er en regjering som viser handlekraft. Hvis SV og regjeringen mener alvor, må flere av dem som jobber i barnehage og mangler formell kompetanse, få muligheten til å ta nettopp den nødvendige utdanningen. De som har kompetanse, må få flere etter- og videreutdanningsmuligheter.

Denne regjeringen og SV ser ut til å ha glemt at halvparten av barnehagebarna våre går i private barnehager. Forslaget til nytt system for styring og finansiering av barnehagesektoren som nå har vært på høring, svekker forutsigbarheten til barnehagene som ikke er kommunale. Det å gi de private barnehagene enda dårligere vilkår og enda mindre forutsigbarhet vil ikke gi dem rommet de trenger for å realisere målsettingen om å få flere pedagoger og barne- og ungdomsarbeidere ut i barnehagene våre. De private barnehagene sier selv at de ikke vil kunne gi de ansatte den samme forutsigbarheten som tidligere dersom forslagene blir et faktum.

Her er det bare for kunnskapsministeren å brette opp ermene, for dette målet må vi nå, men vi trenger ikke en ny plan for det.

Statsråd Kari Nessa Nordtun [10:24:46]: Det unge våre opplever i barnehagen, har stor betydning for at de skal få en god start i livet. Jeg er enig med representanten i at det er bekymringsfullt at mange barnehager sliter med bemanningsutfordringer og høyt sykefravær. God kvalitet i barnehagen er viktig for alle barn og spesielt for dem som trenger ekstra støtte og trygghet.

Det er viktig for meg å understreke at eieransvaret ligger hos kommunene og de private barnehageeierne når det gjelder å sørge for at barnehagene oppfyller bemanningsnormen. Barnehageloven stiller også et overordnet krav om at bemanningen må være tilstrekkelig til at personalet kan drive en tilfredsstillende pedagogisk virksomhet. Dette kravet gjelder hele åpningstiden, også ved sykdom og annet fravær.

Jeg forventer at eierne setter inn vikarer ved behov. Det må settes inn særlig innsats der det er høyt sykefravær over tid, og jobbes med å få ned sykefraværet og arbeidspresset for de ansatte. Jeg forventer at barnehageeierne vurderer bemanningen i barnehagen etter hvilke åpningstider de har.

Staten må legge rammene for at eierne kan ta dette ansvaret på en god måte. Regjeringen har derfor styrket

finansieringen av pedagog- og bemanningsnormene betydelig. Før jul sendte regjeringen et lovforslag til nytt styrings- og finansieringssystem på høring. Forslaget vil bl.a. gjøre det lettere for kommunene å satse mer på bemanning.

God bemanning, at barnehageansatte blir i jobben, og å få ned sykefraværet handler om stabilitet og kvalitet i tilbudet til ungene våre. Vi trenger både å beholde de dyktige ansatte vi har i barnehagene våre, og å rekruttere flere. God organisering av barnehagehverdagen kan gi personalet mer tid med ungene. Derfor ser departementet på oppgaver som tar de ansattes tid fra det direkte arbeidet med barna, og jobber med hvordan vi kan støtte barnehagene i de utfordringene de nå står i.

Jeg er enig med representantene i at det er viktig med god dialog med partene i dette arbeidet. Departementet har allerede hatt et møte med Nasjonalt barnehageforum, som består av partene i sektoren, om nettopp organisering av barnehagehverdagen. Vi vil om kort tid invitere til et nytt møte i forumet hvor vi vil drøfte bemanningssituasjonen konkret.

Barnehagen er en av våre viktigste fellesarenaer og har stor betydning for at ungene våre skal få like muligheter. Jeg mener derfor at å gi alle et godt barnehagetilbud er noe av det viktigste vi kan gjøre som samfunn, og jeg må si jeg er glad for at Stortinget setter dette temaet på dagsordenen.

Presidenten [10:27:38]: Det blir replikkordskifte.

Kari-Anne Jønnes (H) [10:27:55]: Både antall ansatte og kompetanse i barnehagen er viktig. Et verktøy som fungerer veldig godt for kompetanseheving, nemlig arbeidsplassbasert utdanning, ABLU, har vært brukt i barnehagen, og regjeringen nevner det i sin lærerstrategi. Høyre satset i sitt budsjettforslag på økt bevilgning til ABLU, nettopp fordi vi vet at det er mange som jobber i barnehagen, som har god kompetanse og god erfaring og ønsker å fortsette i jobben sin, noe som er veldig verdifullt, for både barnehagene, ungene og samfunnet. Så hvorfor bruker ikke regjeringen det verktøyet vi vet fungerer? Hvorfor ønsker ikke regjeringen å satse mer på arbeidsplassbasert utdanning i barnehagene?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [10:28:53]: Regjeringen er opptatt av at de som vurderer et yrkesliv som lærere i barnehage eller skole, skal vite at de velger en meningsfull jobb, og at de har en attraktiv karriere foran seg.

Det representanten viser til, er lærerrekutteringsstrategien som ble lagt fram sammen med regjeringen og elleve av organisasjonene i går, og det er et veldig viktig arbeid for å få til dette. Som representanten også viser til, er ett av tiltakene nettopp å satse på at flere som

allerede er ansatt i skole, SFO eller barnehage, kan få ta utdanning. De har allerede etablert seg i nærmiljøet, og de vet godt hva arbeidshverdagen innebærer.

Vi tenker at dette er et av de viktige satsingsområdene, og er veldig glad for at alle organisasjonene er enige om det, inkludert KS, som er en viktig aktør i dette, med det arbeidsgiveransvaret de har.

Kari-Anne Jønnes (H) [10:29:46]: Takk for svaret.

Jeg er helt enig med statsråden i beskrivelsen av både viktigheten av kompetanseheving og at arbeidsplassbasert utdanning fungerer. Så jeg velger å gjenta mitt spørsmål: Hvorfor har ikke regjeringen satset på det i inneværende år, når vi vet at det er noe som fungerer? Hvilke planer har regjeringen for å satse på det? Kan vi forvente bevilgninger til det?

Det er jo et verktøy som fungerer, og det er mangel på kompetente ansatte i barnehagene i dag.

Statsråden understreket i sitt innlegg viktigheten av at ansatte blir i jobben sin, så da er del to av spørsmålet mitt: Vil statsråden bidra til trygghet, forutsigbarhet og respekt og at de ansatte i barnehagen også føler seg verdifulle, gjennom å skape ro i sektoren?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [10:30:52]: Jeg mener at det som kom i går fra regjeringen og de elleve organisasjonene, og som vi løftet fram i den rekrutteringsstrategien, viser nettopp viktigheten av å få mer kompetanse inn i barnehagen i eksisterende personell. Det at en har blitt enig om dette, ikke minst sammen med KS som arbeidsgiver, er utrolig viktig.

Det er opp til mange av barnehageeierne selv å velge hvordan de vil satse på dette. Jeg kommer fra en kommune der vi valgte å la det å ta fagbrev på jobb være mulig. Det var veldig mange som benyttet seg av den muligheten, og det ble veldig godt tatt imot, og det er vi glade for. Vi må fortsette den styrkingen, og jeg deler representantens engasjement knyttet til det.

Når det gjelder representantens andre spørsmål, om viktigheten av at ansatte blir i jobben og ro i sektoren, støtter jeg det som representanten sier. Det er viktig med forutsigbarhet, og det er viktig med ro og gode rammevilkår for de ansatte.

Grete Wold (SV) [10:32:06]: Det er ingen som er uenige om at vi trenger gode barnehager, og at vi trenger gode ansatte i barnehagene. Det er det absolutt ingen som er uenige om. Litt av dynamikken her er kanskje: Hvem er det som har det ansvaret, og hvor tydelig skal man styre?

Jeg oppfattet at statsråden var tydelig i sitt innlegg om at man forventer at barnehageeierne tar ansvar, og at man selvfølgelig følger loven og intensjonen om god bemanning. Så får vi stadig historier, fortellinger og til-

bakemeldinger om at så ikke skjer. Hva er konsekvensene? Hvordan følger statsråden med på det som foregår der ute? Og hvordan jobbes det med avviksrapporing, med sanksjoner, med muligheter til å støtte kommunene der det virkelig mange steder ser ganske alvorlig ut?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [10:32:55]: Det er veldig mange godt drevne barnehager i landet vårt og mange barn som opplever en trygg og god barnehagehverdag, men jeg er enig med representanten i at det er tilfeller der vi ser at det ikke skjer. Det er ansatte som rapporterer om for krevende arbeidsforhold, og det er vi nødt til å gjøre noe med. Vi er også nødt til å være sikre på at de tiltakene vi velger å sette i verk, har størst mulig effekt der ute – at vi vet at det gjør at arbeidshverdagen blir bedre, at sykefraværet går ned, og at det blir enda mer rom for trygghet og omsorg for barna.

Det arbeidet som nå skjer i nasjonalt barnehageforum, er derfor viktig, for det er de som sitter tettest på kompetansen og vet hvor skoen trykker. De tilbakemeldingene vil komme til meg, og det vil ha betydning for hvordan vi rigger dette framover.

Hege Bae Nyholt (R) [10:34:01]: Det er tydelig at statsråden og jeg deler både bekymring og ønske. At det er et oppriktig ønske om gode barnehagedager, er det ingen tvil om. Det gjelder for hele det politiske landskapet, men det kan være litt langt fra teori til praksis. Jeg har mange morgener klokken 07.15 stått og ringt til byrå etter byrå for å prøve å få tak i en vikar, og svaret er: Det er tomt. Eller sjefen med blikket ned må si: Vi har brukt opp vikarbudsjetten, dere må jobbe på tvers.

Dette er virkeligheten rundt omkring i landets barnehager. Vi vet også fra en rekke prøveforsøk at det å ha såkalt toppet bemanning – det vil si flere på jobb hver eneste dag, ikke først når noen er syk – forebygger sykefravær og øker trivsel.

Mitt spørsmål til statsråden er: Uten nasjonale føringer og midler – hvilke holdepunkter har hun for å tro at kommuner og barnehageeiere faktisk kan oppfylle forventningene om å skulle ha vikarer hver dag noen er syk?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [10:35:05]: Det er viktig at arbeidsgiverne jobber langs flere spor for å sikre at dette blir praktisert. Når representanten spør om dette med å ringe vikarbyrå, at det er tungt, vet jeg at det er flere kommuner som tester ut og har innført f.eks. kommunale vikarordninger. Det er mange som har toppet bemanning, jeg har besøkt barnehager som har det, og som har veldig gode erfaringer med det. Det er veldig viktig å si at hvis en får rapporter om at en ser at vikarbudsjetten er brukt opp, slik representanten sier, for-

venter jeg at barnehageeierne følger loven, og da må de sette inn vikarer.

Hege Bae Nyholt (R) [10:35:51]: Jeg tror som sagt at vi er helt enige, men det er også sånn at de pilotprosjektene som det vises til, er nettopp prosjekter. De er tidsavgrenset, det er ikke det som er virkeligheten rundt omkring i landets mange hundre barnehager – nettopp at man har fått styrket bemanningen. Poenget er at på de stedene man har styrket bemanningen, ser man at sykefraværet går ned, for det gjør noe med slitasjen når man fordeler arbeidsoppgavene på flere mennesker. Emosjonelt stress er noe av det vi har begynt å snakke om i barnehageyrkene, nettopp følelsen av å gå hjem fra jobb med vissheten om at man ikke klarte å gjøre det som var forventet av deg. Det er en vond følelse, det motiverer ikke til å gå på jobb, og det skaper heller ikke trivsel for de ansatte. Og viktigst: Det går ut over barna våre, og da i aller størst grad de svakeste. Jeg lurte derfor på om statsråden deler min og Rødts vurdering: at å sikre barnehagen handler om å øke antall ansatte, også alle de dagene i året ingen er syke.

Statsråd Kari Nessa Nordtun [10:36:53]: Ja, jeg deler representanten Nyholt og partiet Rødts engasjement i denne saken – også beskrivelsen av situasjonen der ute. Det er ikke sånn det skal være, de ansatte skal ikke oppleve å ikke strekke til, bli utslitt og kjenne på et emosjonelt stress og press. Det er, som representanten sa i sitt innlegg, krevende, det er nok mange som kan kjenne seg igjen i den situasjonen, med stort ansvar. De ansatte har stort ansvar for mange barn, mange arbeidsoppgaver og mange som trenger omsorg – og tiden strekker ikke til, hendene strekker rett og slett ikke til.

Dette er utrolig viktig for meg, og representanten kan være trygg på at jeg har dette høyt på dagsordenen, og at jeg har god dialog med forumet for å få fram de beste løsningene for å sikre mest mulig effekt for de ansatte og ungene.

Presidenten [10:37:42]: Replikskordskiftet er omme. De talere som heretter har ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Terje Kollbotn (R) [10:38:05]: Då eg reiste frå heimkommunen Ullensvang i Hardanger og hit til Oslo i går for å møte som vararepresentant denne veka, hadde eg store forventningar til akkurat denne saka. Den politiske ståstaden min er at eg er lokalpolitikar i Ullensvang. Eg sit i både kommunestyret, formannskapet og administrasjonsutvalet.

Det siste året har vi jobba mykje med å styrkje grunnbemanninga i dei 13 barnehagane. Alle er kom-

munale i Ullensvang. Grunnen til at vi har gjort det, er at vi har innsett at det er krise innanfor barnehagesektoren. Det er underbemanning. Det er ikkje slik at barnehagelova og andre lovnader er tilstrekkeleg for å sikre ein trygg kvardag for ungane.

Det vi har avdekt, er at mange som jobbar i barnehagane, både pedagogisk personell og assistentar, slit med kvardagen. Dei har konstant dårleg samvit, seier dei. Dei får ikkje kvardagen til å gå i hop. Det er så mange praktiske oppgåver utanom det pedagogiske som gjer at ungane ikkje får god nok oppfølging, spesielt dei minste og spesielt dei som treng ekstra oppfølging.

Difor fann vi det nødvendig då sjukefråværet i barnehagane var på over 13 pst., å ta eit grep i kommunen vår med å styrkje den pedagogiske bemanninga. Plantida og alt skulle kompenseras, det skulle vere vikarar til kvar tid, vi måtte jobbe utradisjonelt, og vi skulle byggje opp ein vikarpool. Vi har ikkje løyst det heilt, men eg reagerer på det statsråden her seier om at det er eigarane som har ansvaret. Ja, eigarane, kommunane og der det måtte vere private, har ansvar, men det må jo vere slik i dette landet at vi har nokre nasjonale standardar som fungerer.

På denne talarstolen har mange snakka om at vi har høgare ambisjonar, vi har høgare intensjonar. Det hjelper jo ikkje i barnehagekvardagen. No ser vi at mange vegrar seg mot å ta barnehagelærarutdanning. Det er òg mange som sluttar i barnehagane fordi arbeidspresset er for stort. Det dårlege samvitet er for stort. Difor håpa eg at forslaget i dag skulle bli vedteke. Dessverre – det er langt igjen.

Presidenten [10:40:58]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3.

Sak nr. 4 [10:41:05]

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kjell Ingolf Ropstad, Olaug Vervik Bollestad og Dag-Inge Ulstein om å innføre mobilforbud i skolen (Innst. 185 S (2023–2024), jf. Dokument 8:25 S (2023–2024))

Presidenten [10:41:26]: Etter ønske fra utdannings- og forskningskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringa.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringa, og de som måtte tegne seg på talerlista utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Elise Waagen (A) [10:42:00] (ordfører for saken): Først vil jeg takke forslagsstillerne for å ha reist en viktig

debatt og diskusjon her i Stortinget. Det har vært en god behandling av saken i komiteen, og som man kan lese av komitémerknadene, er det ulik inngang til og meninger i saken om hvordan man skal møte et mobilforbud.

Jeg vil nå gå over til å redegjøre for Arbeiderpartiets synspunkter i saken.

Nyere forskning understreker hvilke negative konsekvenser private mobiltelefoner har for læring og trivsel i skolen. Det er ikke lenge siden og mange dagene siden det ble presentert nye nasjonale anbefalinger om mobilbruk i skolen. Jeg er glad for at vi har en statsråd og en regjering som er tydelig på at mobilen skal ut av klasserommet. Nå skal alle mobiler ut av klasserommet, og det er en tydelig nasjonal anbefaling som gjør at man nå kan gjøre disse endringene lokalt, og også støtte seg til de faglige rådene. Som vi skriver i merknadene fra regjeringspartiene, er dette første skritt. Ser vi det nødvendig å ta dette inn i lov, vil vi også vurdere det ved behov senere, men det er en lengre vei å gå.

De nye nasjonale anbefalingene sier at mobilen bør fjernes fra alle skoletimer og i friminuttene i barne- og ungdomsskolen. I videregående skole anbefales det at mobilen ikke skal kunne brukes i skoletimene. Jo eldre elevene blir, jo mer ansvar får de.

Det er urovekkende at mobbetallene i skolen går opp, mens læringsresultatene har gått ned. Vi vet at mange opplever at mobilen er en kilde til distraksjon, samtidig som vi vet at mye mobbing også foregår på nett. Jeg har selv besøkt en ungdomsskole hvor de tidligere ikke har hatt forbud mot mobil i friminuttene, og hvor elevene selv forteller at de var skeptiske da dette ble innført, men at de nå er sammen – nå snakker de sammen, nå spiller de ensprettet i friminuttene, og de får venner de ikke har hatt før.

Mobiler har kommet for å bli, men det er ikke alle arenaer de hører hjemme ved, og klasserommet er en slik arena. Jeg tror at dette er et helt riktig og viktig grep for å sørge for at man har et godt miljø på skolen, særlig på barne- og ungdomsskolene hvor elevene er minst.

Når vi vet at læringen har gått ned og at trivselen og mobbingen også er den samme, er det et viktig poeng å ta tydelige nasjonale grep. Regjeringen har nettopp gjort dette, og jeg er glad for at vi har fått på plass nye, klare nasjonale anbefalinger for mobiler ut av skolen.

Margret Hagerup (H) [10:45:13]: Da jeg snakket om de nye mobilreglene med tenåringen, sa han at han ikke trodde det var så problematisk om de hadde hatt mobiltelefoner i timene. Han hadde sett videoer om mobilbruk og blitt bevisst på at skrollingen ga dopamin, som igjen førte til mer skrolling. Det hadde gjort at han bevisst la vekk telefonen. For å være helt ærlig, sa han, er det nok dere voksne som er verstingene her –

men dere har blitt bedre i familieselskaper etter at dere begynte å snakke om dette.

Det er oss voksne som er forbildene. Vi kan alle ta et aktivt valg om å stoppe opp og logge på livet, men det krever bevissthet og refleksjon, også for oss som sitter i møter og møtes utenfor skolens områder.

Kunnskapsministerens anbefalinger når ikke utenfor skolens område, og en nasjonal anbefaling løser antageligvis ikke de grunnleggende utfordringene vi ser, for fire av fem skoler har allerede i dag regulert mobilbruken.

Dagens elever fødes inn i en digital verden, men de er ikke digitalt innfødte av den grunn. Skolen må derfor sammen med foreldrene og hjemmet fremme elevenes digitale dannelse. Digital omtanke er noe vi må lære sammen. Vi må snakke om hvordan vi bruker mobiltelefonen, hvordan den påvirker oss selv og andre, og hvordan vi omtaler og snakker om hverandre på nett og på mobil.

Jeg må si at nasjonale retningslinjer står i en skrikende kontrast til alt regjeringen har sagt om en tillitsreform. Skolens samfunnsoppdrag er bredt. Høyre har tillit til at lærere, skoleledere og skoleeiere har den kompetansen som skal til for å ta disse vurderingene, og vi ønsker at lærerne skal ha muligheten til å forby eller bruke mobilen til beste for elevenes læring og dannelse. Det er tross alt læreren som er sjefen i klasserommet.

Høyre satte digital dømmekraft på timeplanen og sørget for at lærerne fikk mer digital opplæring. For oss foreldre kan det være skremmende at ungene må forholde seg til en digital verden, men for meg er det enda mer skremmende om ungene ikke skal lære om dette på skolen. Vi kan ikke bare legge mobiltelefonen utenfor skolens domene og fortsette å undervise i norsk, matematikk og kunst og håndverk og late som om den ikke eksisterer. Den kan også fremme læring.

Høyre stemmer i dag imot et nasjonalt mobilforbud i skolen, noe regjeringspartiene også gjør. Det er ikke fordi vi mener at elevene skal ha mobiltelefonen framme i tide og utide – tvert imot – men vi må ikke frata elevene muligheten til å delta i debatten om mobilbruk og snakke om hvordan den skal reguleres. Når elevene og lærerne får være med i denne diskusjonen, gir vi skolen rom for å diskutere digital dannelse, og vi styrker samtidig elevenes evne til å ta gode valg. Den evnen til å ta gode valg skal de ta med seg inn i arbeidslivet også, der det sitter en haug med voksne rollemodeller som også kanskje må øve seg på dette.

Høyre har tillit til at skolene har og tar et ansvar for eget ordensreglement, og det mener vi at regjeringen også burde ha i denne saken.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [10:48:24]: Tilrådingen fra flertallet i dag er at forslaget ikke vedtas. Senter-

partiet mener dette er forslag som er ivaretatt, og som på mange måter slår inn åpne dører.

Udirs anbefaling, som rammer mobil og smartklokker i skolen, kom 7. februar. Oppdraget til Udir ble gitt lenge før det. Regjeringen støtter Udir og oppfordrer til å fjerne mobilen fra skolehverdagen til elevene i grunnskolen samt fra skoletimene på videregående.

Takk til komiteen for samarbeidet om innstillingen.

Forskning viser at det går ut over elevenes læring og svekker trivselen med hensyn til de sosiale relasjonene mellom elever når de fritt kan bruke telefonen på skolen. Veilederen Udir nå har kommet med, har en tydelig anbefaling om regler for tilgang til og bruk av private mobiltelefoner og smartklokker. Kunnskapsministerens vurdering av dette har vært klokkeklar: Mobilen må bort, og læringen må fram.

I tillegg deler Senterpartiet synspunktet om at sentrale myndigheter ikke skal detaljregulere skolene mer enn nødvendig, og at det derfor er mest hensiktsmessig med en tydelig veileder med rom for nettopp lokale tilpassinger, framfor et lovforbud. Det er et selvstendig poeng med sterk involvering av skoleledere, lærere, elever og foresatte for at dette skal lykkes. Dette sikres nå ved forankring i ordensreglementet.

Nå er regjeringen ute med tydelige forventninger til norske skoler om å innføre regler for mobilbruk. Anbefalingen fra Udir sørger for at skolene får gode retningslinjer å forholde seg til. Nå skal vi se hvordan veiledningen og den tydelige anbefalingen fungerer, og eventuelt vurdere om det er behov for ytterligere nasjonal regulering. Mange skoler er allerede mobilfrie, og mange skoler og skoleeiere jobber nå med å regulere bruken ytterligere gjennom ordensreglementet. Kunnskapsministeren har uttrykt at hun vil følge dette tett, og er klar for å iverksette flere tiltak for å sikre mobilfrie skoler dersom det er nødvendig.

Utvalget for digital læringsanalyse viser tydelig behovet for økt kunnskap rundt skjermer og den pedagogiske effekten til digitale læringsverktøy og hvordan det påvirker læring. Senterpartiet er opptatt av en mer kritisk og bevisst tilnærming og mener regjeringens prioritering av egne midler til fysiske lærebøker er viktig. Digitale verktøy bidrar opplagt til muligheter, men man må vite når det er rett og eventuelt feil å bruke muligheten.

Strategien for digital kompetanse og infrastruktur i barnehage og skole peker dessuten tydelig på at det nå fokuseres på kvalitet framfor kvantitet når det handler om digitalisering. Utvikling av barn og unges ve og vel med alt det handler om, som f.eks. hørsel, syn, motorikk og mental helse, må være førende for skolens prioriteringer. Elevene må ha det bra for å lære bra.

Himanshu Gulati (FrP) [10:51:37]: Vi er nødt til å ta på høyeste alvor mange av de uromomentene som vi ser i norsk skole, enten det er elever med synkende motivasjon, økt mobbing, økt vold eller annen uro. Dette er forstyrrende elementer som ødelegger for læringsmiljøet, og som også er en medvirkende årsak til at resultatene i skolen synker, og at vi også opplever – som vi bl.a. diskuterte i forrige sak – problemer med rekruttering til skolen. Alt dette er ting som gjør at læring ikke står i sentrum i skolen.

Vi vet også at mobiltelefonen kan være et forstyrrende element. Mobiltelefonen har ingenting i undervisningen å gjøre med mindre den brukes som et verktøy i timen, for mobiltelefonen er en forstyrrelse. Det kan nok alle vi i denne salen også skrive under på. Enten det er i stortingsmøter her i salen eller på andre arenaer, er det forstyrrende å bruke mobiltelefonen, uansett hvor god intensjonen er, bl.a. til å svare på e-poster, meldinger og annet.

Samtidig mener jeg at vi må la elevene ha en viss frihet under ansvar. Derfor har Fremskrittspartiet et eget forslag, som jeg gjerne vil ta opp, hvor vi går inn for mobilfri undervisning, altså at klasserommet, timene, undervisningen, må være mobilfri, men at man i friminuttene kan ha anledning til å bruke mobiltelefon. Fremskrittspartiet fremmer forslag om det.

Så er det noen som mener at alle skolene og kommunene selv burde kunne lage egne regler, men de tilbakemeldingene jeg har fått på mine besøk rundt omkring, er at nasjonale føringer står mye sterkere enn lokale regler. Reglene kan være ulike fra skole til skole, og det er mange elever klar over og bruker som et press overfor rektorer og lærere for å endre reglene lokalt. Jeg tror det er fornuftig med en nasjonal føring, og derfor fremmer Fremskrittspartiet forslag om at vi ønsker mobilfri undervisning.

Presidenten [10:53:52]: Da har representanten Himanshu Gulati tatt opp det forslaget han refererte til.

Grete Wold (SV) [10:54:07]: Dette representantforslaget tar opp et høyst aktuelt tema, og det har fått fornyet fokus etter statsrådens tydelige stemme i saken og nå anbefaling om mobilens plass, eller manglende plass, i skolen.

Dette er en slik sak der de fleste er rimelig enige om målsettingen, men ikke helt enige om hva som er rett tilnærming. Alle ønsker en læresituasjon som gir våre barn ro, mestring, konsentrasjon og sosial trygghet. Samtidig ønsker vi barn som lærer gode vaner, både gode studievaner og gode mobilvaner.

Vi kan håpe at den oppvoksende generasjon vil mestre det litt bedre enn min generasjon har klart, for det er ikke bare i skolen mobilen, skjermen og digital

virkelighet har fått en for stor plass. Vi er mange som sliter med å konsentrere oss om bøker, lange tekster og filmer som ikke har umiddelbar underholdningsappell. Vi har fått et samfunn som bruker mye tid, altfor mye tid, på sosiale medier og annet som ikke er spesielt nyttig, men vi har også fått hjelpemidler som gjør hverdagen lettere. Vi trenger ikke ta fri fra jobben for å ordne noe i banken. Vi trenger ikke gå innom busstasjonen for å kjøpe månedskort. Vi trenger ikke rekke hjem til Dagsnytt 18, men kan se det når det passer oss og familien der hjemme.

Så hvordan skal vi møte denne nye – eller etter hvert snart eldre – utfordringen og verdenen? Vi kan ikke gå tilbake, men vi kan ta med oss de erfaringene vi har gjort oss så langt. Det gjøres allerede også i mange skoler i dag. Mobilen kan ikke få lov til å være et forstyrrende element når man skal konsentrere seg om å lese, løse oppgaver eller være med på et samarbeidsprosjekt med andre elever. Derfor har mange lærere, skoler og skoleeiere tatt grep i samarbeid med elever, foresatte og ansatte.

Nå er det da også sendt ut en anbefaling som vil gjøre det enda lettere å ta de grepene som skal til, og vi må inkludere de lokale ulikhetene og la læreren få bruke sin kompetanse og bestemme når mobilen er et nyttig verktøy, og når den er forstyrrende – og det er nok mest det siste. Ikke minst må vi kunne legge opp til å lære våre barn og unge bedre mobilvaner enn det vi som foreldre har hatt.

SV støtter derfor ikke et nasjonalt forbud, vi har ikke tro på den tilnærmingen, men vi heier på at statsråden vil gi lærerne og skoleeierne de verktøy de trenger for å manøvrere dette inn i framtiden, som faktisk har vært her en stund allerede.

Siste ord er ikke sagt i denne saken. Faglig basert oppfølging må til, og det er mange problemstillinger som ennå ikke er besvart.

Hege Bae Nyholt (R) [10:56:44] (komiteens leder): Skjermbruk i skolen er en av vår tids store uløste oppvekstpolitiske utfordringer, og elevenes bruk av egen mobiltelefon er en del av det. Det er ansvaret til oss i denne salen å legge til rette for at ungene våre får lære i fred og ro.

Nå har vi omfattende dokumentasjon, forskning og ikke minst erfaring med mobil i skolen. Vi vet at den har ført til dårligere konsentrasjon, dårligere resultater og – mange steder – dårligere læringsmiljø. Jeg har hørt, ofte og mye, fra bekymrede lærere og foreldre om dette. Det som bekymrer meg aller mest, er de elevene som har de svakeste forutsetningene i skolen, de som rammes hardest. Omtrent én av fem barn og ungdommer har en eller annen form for lærevansker. Alle har heller ikke for-

eldre som setter grenser for skjermbruk, eller som støtter opp om skolearbeid. Disse barna trenger det mobilfrie rommet skolen kan være.

Rødt synes det er fint at statsråden er engasjert i denne saken og har lagt fram en anbefaling. Dessverre skyver denne anbefalingen også ansvaret nedover, på den enkelte rektor og lærer. Det blir de som skal sitte og forhandle, ta omkamper og hele tiden begrunne sin egen praksis. Det er bortkastet tid, som burde vært brukt på læring. Derfor støtter Rødt både et nasjonalt forbud i lov og Fremskrittspartiets forslag om et nasjonalt regelverk.

Det er riktig og viktig at vi folkevalgte tar ansvaret for dette, og at saken faktisk diskuteres i denne sal. Hadde det bare blitt slik statsråden la opp til, hadde diskusjonen fått bli mellom byråkratiet og skoleverket. Hadde ikke Kristelig Folkeparti stilt forslag – og Rødt opprettholdt det – hadde vi ikke hatt denne debatten i dag.

Til slutt vil jeg benytte anledningen til å peke på det jeg mener er elefanten i rommet her, nemlig den skjermbruken som skjer i skolens regi. Mange kommuner og skoler har ukritisk, uten en god pedagogisk begrunnelse, kjøpt inn skjermbaserte læremidler. Det er svært vanlig at skoler er bundet av avtaler med bestemte leverandører. I praksis fratås lærerne muligheten til å utøve faglig skjønn og vurdere hva som er best for elevene sine, både når det gjelder innholdet i læremidlene og når det gjelder bruk av skjerm. Er dette overraskende? Nei. Norske kommuner og skoleeiere får stadig strammere økonomi, og selv om de skjermbaserte læremidlene ikke nødvendigvis er bedre, er de billigere. Da handler det ikke lenger om hva som fungerer best for elevene, men hva som er best for kommunebudsjettet.

Jeg vil utfordre statsråden og regjeringen til å vise like mye handlekraft på skolens skjermbruk som knyttet til elevenes egen mobil. Med det tar jeg opp Rødts forslag.

Presidenten [10:59:19]: Da har representanten Hege Bae Nyholt tatt opp det forslaget hun refererte til.

Une Bastholm (MDG) [10:59:36]: Vi har nok kunnskap nå til å si at mobiltelefonen ikke hører hjemme i klasserommet. Vi vet at mobilfrie skoler fører til mindre mobbing og bedre skoleprestasjoner, spesielt for elever som sliter fra før. Miljøpartiet De Grønne støtter derfor de nasjonale retningslinjene som kunnskapsministeren har fått på plass, og er veldig glade for dem og også takknemlige for kunnskapsministerens handlekraft. Vi tror dette er veldig viktig for barnas digitale trygghet, utvikling av konsentrasjon, mestring og sosiale ferdigheter.

Som kunnskapsministeren har pekt på tidligere, tar en prosess med lovforbud flere år, og det har vi ikke tid

til å vente på. Vi mener også at et lovforbud nå i for stor grad innskrenker handlingsrommet som den enkelte skole og den enkelte pedagog bør ha til å følge opp de nasjonale retningslinjene i sin hverdag, med medvirkning fra foreldre og elever.

Forskningen viser f.eks. at mobiltelefoner kan være positivt som pedagogisk verktøy for eldre barn. Det kan også være situasjoner hvor mobiltelefonen som dukker opp, er det minste problemet til den læreren, eller til den ungdommen, den dagen i det klasserommet, og jeg tror ikke vi hjelper verken elev eller lærer ved å gjøre det til et potensielt lovbrudd å ikke konfiskere ungdommens eiendom.

Nå blir regelen i hele Norge at mobiltelefoner ikke er i klasserommet i norsk skole, og heller ikke i friminutene i grunnskolen. Det er viktig. Da er vi kommet langt.

Vi må huske hvem vi skal beskytte. Lærere jeg snakker med, forteller om et tydelig skille på elevene før og etter pandemien. Mange, særlig blant de ungdommene som vi nå prøver å beskytte, sliter med sosiale ferdigheter, med trygghet, de krangler mer og mobber mer fordi de hadde to år med stengte eller strengt regulerte skoler og mye fravær, og lærerne som fortsatt var på jobb, løp skoene av seg for å følge ulike krav, i stedet for å kunne være der for eleven. Det er fortsatt veldig mange lærere som blir utbrent på grunn av disse økte sosiale utfordringene i klasserommet.

Jeg tror ikke disse ungdommene trenger å høre at Stortinget har lagt ned forbud mot telefonen deres fra en stresset lærer med enda et lovkrav på seg. Jeg tror elevene trenger å bli veiledet, sett og møtt av trygge pedagoger som kan bruke egne ferdigheter og vurderinger til å sette grenser og åpne hjerter. Både elever og lærere trenger å bli trodd på og bli gitt makt.

Vi mener det er naturlig å se på, også etter hvert, hvordan disse nasjonale retningslinjene fungerer i praksis, før vi eventuelt vurderer forbud på tvers av innspillene, også fra høringsinstansene, i denne saken.

Miljøpartiet De Grønne er derfor oppriktig takknemlig for denne debatten, men kommer ikke til å stemme for Rødts – og da Kristelig Folkepartis opprinnelige – forslag om å innføre et mobilforbud i skolen, og heller ikke for Fremskrittspartiets forslag om at undervisningen skal være mobilfri.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [11:02:48]: Jeg vil starte med å takke for gode innlegg, og ikke minst også statsråden, som har vært ute med nasjonale anbefalinger. Selv om vi opprettholder forslaget om nasjonalt forbud – og jeg skal argumentere for hvorfor jeg mener det er viktig at det er et forbud og ikke bare anbefalinger – mener jeg det er viktige skritt på veien. Bare den debatten som har vært i samfunnet, tror jeg gjør mye, både med

alles bevissthet og ikke minst også rundt om i kommunestyret og på ulike skoler. Det mener jeg er viktig.

Kristelig Folkepartis utgangspunkt er den kunnskapen som etter hvert har begynt å komme. Senere skal vi diskutere skjerm som verktøy i skolen. Jeg tror sikkert det har blitt rullet ut, som noen har vært inne på, ut fra økonomiske argumenter, men ikke minst fordi vi har hatt en tro på – bl.a. hadde jeg en sterk tro på – at det ville utjevne forskjeller og være til hjelp for elevene. Men så begynner forskningen å komme, kunnskapen begynner å komme, og da endres ikke bare min oppfatning, men også fakta i saken. Det må vi forholde oss til.

Mobilen er et relativt nytt verktøy i en større sammenheng, hvis en ser det over lengre tid, og nå begynner en å se på hvilke resultater det har når en velger å ta vekk mobilen. Det er, som kunnskapsministeren har sagt, veldig tydelig. På de skolene som velger å ta vekk mobilen, blir karakterene bedre, konsentrasjonen blir bedre, og ikke minst går mobbingen, som er et alvorlig problem i norsk skole, ned. En ser fra andre land at elevene er blitt mer fysisk aktive. Et så fantastisk utgangspunkt – et så å si gratis tiltak som kan få opp karakterene, som kan få ned mobbingen, som kan få mer fysisk aktive elever – er jo bare helt utrolig, og da må en jo bare jobbe videre med det.

Så til grunnen til at jeg mener at en bør ha et forbud: Med den kunnskapen vi har, hvorfor skal det være lov med mobiltelefon i skolen? Hadde det enda vært at en kan bruke det i undervisningen – jeg hører at en kan bruke det til Kahoot eller til andre typer ting. Men enhver elev i norsk skole har jo enten en iPad eller en pc. En kan bruke de samme verktøyene. Og når en kjenner de negative konsekvensene, hvorfor skal en tillate det? Det er særlig de elevene som sliter mest fra før, som blir mest forstyrret, og det interessante ut fra forskningen er at hvis en har telefonen på pulten, forstyrrer den masse, har en den i lomma, forstyrrer den litt mindre, men likevel forstyrrer den, og har en den i sekken, forstyrrer den. Men hvis en tar den ut, enten av klasserommet eller legger den i et mobilhotell, er det det som gir best resultat. Hvorfor skal vi da tillate at en har ulike regler for det rundt om i skolene? Jeg klarer ikke å forstå det, for utgangspunktet må jo være at vi skal gjøre mest mulig for å få ned mobbingen og få opp resultatene.

Vi kan komme med en anbefaling, men vi vet at det er mange skoler som kommer til å velge andre løsninger, som ikke er de ideelle. Derfor mener jeg at det fortsatt er viktig med et forbud. Nå er vel Kristelig Folkepartis forslag tatt opp, men vi kommer i hvert fall til å jobbe videre både her og også lokalt for at det faktisk skal innføres et forbud.

Statsråd Kari Nessa Nordtun [11:06:04]: Regjeringens ambisjon for norsk skole er at elevene skal lære

mer og bedre. Pilene skal snus i favør av elevenes læring, trivsel og mestring. Jeg deler bekymringen for mobilbruk i skolen med representantene Ropstad, Bollestad og Ulstein. Jeg ser ingen gode grunner til at mobiltelefoner og smartklokker skal være en del av skolehverdagen.

Forskning viser at når elever fritt kan bruke mobiltelefon på skolen, går det utover elevenes læring og svekker de sosiale relasjonene mellom elevene. Jeg er oppatt av å lage gode rammer for læring og å styrke konsentrasjonen i klasserommet gjennom bl.a. å fjerne forstyrrende elementer i undervisningen. Det har vært viktig for meg å komme raskt på banen med støtte til skolene her.

Som dere kjenner til, ga jeg før jul Utdanningsdirektoratet i oppdrag å utarbeide en veileder med en tydelig anbefaling om regler for private mobiltelefoner og smartklokker. Direktoratet har nå lansert en god og tydelig anbefaling: Mobilene skal helt ut av barneskolen, både i timene og i friminuttene. Den skal også ut av undervisning i ungdomsskolen og som hovedregel heller ikke være tilgjengelig i friminuttene. I videregående skole skal undervisningen være mobilfri, men når elevene blir eldre, må de få større frihet i friminuttene. Derfor er det ingen anbefaling om mobilforbud i friminuttene på videregående. Det kan allikevel være hensyn til styrket skolemiljø eller læringsmiljø som kan tilsi restriksjoner også i friminuttene på videregående.

Jeg mener det ikke bør innføres et nasjonalt forbud nå som Utdanningsdirektoratet nettopp har foreslått tydelige anbefalinger for både grunnskolen og videregående skole. Anbefalingen gir veiledning om hvordan kommuner og fylkeskommuner kan regulere mobilbruk i sine lokale ordensreglement. Endringer i ordensreglementet har prosedyrer for involvering av foreldre, elever og lærere som er godt kjent ute i sektoren. Jeg er trygg på at skoleeierne vil følge anbefalingene.

Hvis det viser seg at anbefaling ikke er tilstrekkelig, vil vi vurdere om det er behov for å bruke nasjonalt lovverk til å sikre at mobilen ikke forstyrrer elevenes læring og trivsel.

Presidenten [11:08:19]: Det blir replikkordskifte.

Margret Hagerup (H) [11:08:36]: Ingen er uenig i at det trengs en regulering av mobilbruk i skoletiden, og fire av fem skoler har allerede regler for dette. Men det statsråden nå gjør, er jo å forenkle en problemstilling og gjøre samfunnet en bjørnetjeneste. Mobbing skjer også på fritiden, og skolene er jo ikke det eneste stedet der barn møtes. Statsråden, som nå overstyrer alle skoleeiere, lærere og rektorer, har tidligere sagt at verken foreldre eller politikere skal legge seg for mye opp i lærerens daglige arbeid. En har også sagt at foreldre i større grad skal stole på at læ-

rerne vet hva de gjør. Nasjonale retningslinjer står i en skrikende kontrast til dette og regjeringens mye omtalte tillitsreform. Det er jo ren symbolpolitikk. Har statsråden med dette begravd tillitsreformen?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [11:09:27]: Jeg er dypt uenig i representantens beskrivelse. Jeg mener det er statens ansvar å legge til rette for at de ute i skolen lettere kan ta nødvendige grep til beste for elevenes læring og til beste for elevenes skolemiljø. Den diskusjonen som nå er oppe, har satt i gang en viktig bevisstgjøring og debatt ute i kommunene, skolene og klasserommene, og det er veldig positivt. Ikke minst har det vært overveldende positivt respons fra lærere og rektorer der ute som har fått det enklere i sin arbeidshverdag, og det er det viktigste for meg.

Margret Hagerup (H) [11:10:04]: Jeg registrerer at statsråden ikke svarte på om hun har begravd tillitsreformen, så da kan en tenke at den lever i varierende grad.

Statsråd Brenna sa tidligere at et nasjonalt regelverk var å skjære alle skoler over én kam, og at det var best å la skolene bestemme i tråd med en tillitsreform. Statsråden har sagt at en ikke har tid til å starte et lovarbeid. Det er kanskje litt sånn at hastverk er lastverk, for statsråden har sagt at det skal være unntaksbestemmelser, og samtidig er det nå skoler som sender ut meldinger om at mobiltelefoner og smartklokker skal ligge igjen hjemme, punktum.

Læreplanen understreker betydningen av at skolen skal utvikle elevenes ansvarlighet og sosiale relasjoner, sånn at de kan delta i utdanning, arbeid og samfunnsliv. Den digitale dannelsen er avgjørende, og målet må jo være indrestyrt nettvett. Da kan ikke skolen stå stille i den teknologiske utviklingen. Elever må lære å følge regler og normer, og det fungerer sjelden ved bruk av forbud og tvang, men heller gjennom dialog og refleksjon.

Hvordan vil statsråden sikre at alle barn får øve seg på selvregulering og klok bruk av mobiltelefon?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [11:11:08]: Jeg synes det er utrolig bra, det representanten nå beskriver, at det er mange skoler som sender ut beskjed om at mobiltelefoner og smartklokker skal være hjemme – veldig, veldig bra. Jeg er litt undrende til Høyres forherligelse av utrulling av digitalisering og ukritisk digitalisering av norsk skole. Jeg synes argumentasjonen – at hvis de ikke har mobil i skolen, klarer de ikke å lære seg å bruke den – faktisk ikke er sann. Det klarer de veldig godt, og jeg har full tillit til at de klarer det.

Det som er viktig, er at det ikke er nødvendig at elevene har tilgang til sine private mobiler i undervisningen for å lære digitale ferdigheter og digital dømmekraft

på skolen. Denne delen av undervisningen håndterer skolene i dag på en helt fin måte – andre måter er gjennom bruk av egen læringsteknologi. Så det er jeg veldig trygg på at allerede skjer i stor grad ute i skolen, med eller uten smartklokker og mobiltelefoner hos elevene.

Hege Bae Nyholt (R) [11:12:20]: For tiden snakker man om store landdyr i ulike rom, og jeg sa i innlegget mitt at elefanten i rommet er den totale skjermbruken i skolen. I dagens Klassekampen ser vi en artikkel som viser at læreboken taper for skjerm. Og professor Beck ved Universitetet i Oslo omtaler digitaliseringen i den norske skolen som hodeløs.

Jeg har allerede utfordret statsråden til å ta ansvar for den skjermbruken som skjer i skolens regi, og jeg vil gjerne benytte replikken til å gjøre det igjen.

Statsråd Kari Nessa Nordtun [11:12:55]: Jeg deler representanten Nyholts engasjement knyttet til skjermbruk i skolen, og regjeringen gjør også det. Derfor har vi satt ned et skjermbrukutvalg, som leverer sin innstilling i november, hvor en skal se på nettopp konsekvensene den storstilte digitaliseringen har hatt for elevenes læring, motivasjon og konsentrasjon i skolen og også skolemiljøet.

Det vi allerede vet, er at delrapporten som kom før jul, sier at f.eks. elevenes dybdelesning er blitt mye dårligere. Det å lese lengre tekster er vanskeligere på skjerm enn det er i fysiske lærebøker. Det er vi nødt til å ta innover oss, og det er vi nødt til å gjøre noe med. Vi må innrette verktøyene i skolen på den måten at det faktisk fremmer leseferdighetene.

Jeg kunne snakket veldig lenge om dette, men jeg følger dette med stor interesse, og dette er, sammen med barnehagepolitikken, øverst på min dagsorden, for vi skal sikre mest mulig læring i skolen.

Hege Bae Nyholt (R) [11:13:56]: Jeg tar statsråden på alvor og gir henne mulighet til å snakke litt mer.

Jeg hører at vi er enige om de samme viktige tingene, og da regner jeg med at statsråden f.eks. vil sikre mer midler til skolebibliotekene på landets skoler, slik at man faktisk har en fysisk bok å lese i. Og ikke minst kan man sørge for at lærerne har den friheten som trengs i klasserommene til å velge, at man ikke er bundet av avtaler knyttet opp mot ulike tjenester på skjerm, slik situasjonen er i dag, som jo fratar læreren den faglige vurderingsmuligheten i klasserommet.

Er det sånn å forstå at vi vil se en ny vår for skolebibliotekene, for læreboka og for lærerens frihet i klasserommet – gjerne knyttet til statsbudsjettet?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [11:14:42]: Denne regjeringen er opptatt av å styrke leseferdighetene blant

norske barn og ungdommer. Vi ser med alvor på de resultatene som har kommet på akkurat dette området. Derfor har vi bevilget penger til innkjøp av lærebøker ute i kommunene, derfor har vi også styrket skolebibliotekene, og derfor har vi også styrket bl.a. lesesentre for aktivt å kunne hjelpe skolene mer.

Det er viktig at kommunene også gjør sin del. Det er mange kommuner, vet jeg, som også satser på å kjøpe inn flere fysiske lesebøker. De har handlingsrom og skal ha handlingsrom til nettopp å kunne gjøre det. Veldig mange gjør det allerede.

Jeg oppfordrer alle norske kommuner til faktisk å se i sine budsjetter og finne penger til å kjøpe inn flere fysiske lærebøker til ungene.

Une Bastholm (MDG) [11:15:35]: Miljøpartiet De Grønne tror at statsråden har funnet en god balanse foreløpig mellom kommunene og kanskje særlig den enkelte skoles og pedagogs handlefrihet og handlingsrom, opplevelse av fleksibilitet og kontroll, makt og behovet for å beskytte barn og gi dem mulighet til mestring og å lære seg å ha fokus og hva som er fordelene ved å ta bort mobiltelefonen fra klasserommet.

Vi tror nok likevel det er et poeng at den enkelte skole og den enkelte lærer skal slippe uendelige diskusjoner om hvordan dette skal håndteres. Derfor er mitt spørsmål om den veilederen, som nå utvikles, også kommer til å ha anbefalinger om hvordan dette skal følges opp i form av hvor mobiltelefonen skal legges. Skal den være i sekken, som representanten Ropstad brukte som eksempel? Skal den være i et eget rom, i et eget skap? Jeg tror at jo flere slike anbefalinger som er klargjort, desto mer energi har skolen til overs til de pedagogiske oppgavene.

Statsråd Kari Nessa Nordtun [11:16:41]: Først vil jeg si at jeg er veldig glad for Miljøpartiet De Grønnes støtte i denne saken.

Når det gjelder spørsmål knyttet til det praktiske rundt dette, er det basert på tilbakemeldingene fra skolene som har innført mobilfri undervisning. Noen har det, og noen har ikke mobilfrie friminutt. Vi håper at det nå blir en mer felles tilnærming til dette. Det er ulike måter å løse dette på. Noen har brukt mobilhoteller, noen har bokser, noen låser dem inn i skap, noen har oppfordringer om at mobilen faktisk er hjemme. Og vi har respekt for at det er ulike måter som fungerer godt der ute, og opplever at de som har innført dette, gjør det på en god måte. – Det er det som er status nå.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [11:17:41]: Jeg er som sagt glad for at kunnskapsministeren er opptatt av saken og bruker kunnskapen, som nå begynner å komme, til å ville ha reguleringer.

Den siste PISA-undersøkelsen viste at en av tre elever blir distraheret av sin egen digitale enhet og også av andres enheter, og at læringstapet er stort. En ser opp mot ett års læringstap bare av distraksjonen og konsekvensene av det. Mobbetallene er gått opp, vet vi. Vi kan ikke legge alt på mobilen, men vi vet at å fjerne mobilen er effektivt, og også fysisk aktivitet og at en snakker sammen, som statsråden også har vært inne på.

Med all denne kunnskapen klarer jeg ikke å forstå at en likevel mener det er greit at mobilen er til stede i skolen. Så er det sikkert slik at en i departementet diskuterer ressurser, at en departementsråd sier at nå har vi ikke mulighet til å bruke et par-tre til å jobbe med mobilforbud. Men ved å sende det ut på høring, få en rask høring, er det mulig å få det vedtatt ganske fort.

Hvorfor mener statsråden det er viktig å tillate mobil i skolen i dag? Hvorfor vil en ikke gå inn for et forbud?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [11:18:44]: For oss var det viktig å komme raskt på banen med støtte til skolene og vise hva som fremmer best mulig læring for elevene, og hva som fremmer best mulig skolemiljø. Så må vi i tillegg gjøre mange andre grep enn akkurat dette knyttet til mobiltelefonen, men dette er et element.

Jeg må si jeg er trygg på at skoleeierne i Norge følger de tydelige anbefalingene som nå er kommet. Det har skapt mye debatt ute i sektoren. Jeg får meldinger om at lærere har dette på dagsordenen i sine klassetimer, hvor elevene er veldig engasjerte. Jeg har også tro på at det fører til en større grad av etterlevelse og lojalitet til reglene når man gjør det på denne måten. Men jeg følger med.

Det skal nå gjennomføres en spørsmålsrunde om anbefalingene og skolenes mobilreguleringer. Det er den første spørreundersøkelsen til Skole-Norge som gjennomføres av direktoratet nå i vår. Den gjennomføres to ganger i året og er en av de beste måtene vi har til å samle informasjon om hva som skjer ute i skolene. Så vi vil følge opp dette nå, og jeg vil ikke nøle hvis jeg ser at det ikke fører til etterlevelse.

Presidenten [11:19:51]: Da er replikkordskiftet over.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Øystein Mathisen (A) [11:20:08]: Hvorfor er det viktig å ta kontroll over mobilbruken i skolen? Vi vet hvordan det kan påvirke og ødelegge for læring. Vi vet at det kan være en kilde til sosial utestengelse. Det er altså all grunn til å være bekymret for den totale skjermbruken elever utsettes for, både på skolen og hjemme. Dette er grunnen til at vi både har et representantforslag om dette, og at regjeringen har kommet med et initiativ som tar tilbake kontrollen og tydelig-

gjør reglene og retningslinjene for at man lokalt kan ta gode debatter om hvordan mobilbruken skal være akkurat der.

Den generelle debatten vi ser ute i samfunnet, er en bekymring over den digitaliseringen vi har sett generelt i skolen. Denne debatten er en liten del av en mye større helhet. Samtidig som vi diskuterer dette, og regjeringen har kommet med retningslinjer, har vi også et skjermutvalg som jobber med å se på hvor mye vi totalt bruker skjerm i skolen.

Vi må ha en mye større bevisstgjøring om innkjøp og hvilke digitale verktøy vi bruker i skolen, og vi må igjen få en mye bedre balanse mellom skjerm og den fysiske boka. Derfor har også regjeringen kommet med mer penger for at man kan kjøpe inn flere fysiske bøker. Mange kommuners hodeløse digitalisering har nok også handlet om et ønske om å spare penger, der man har gått vekk fra den fysiske boka og over til skjerm uten at man har hatt den gode, gjennomtenkte tanken om hvordan dette skal brukes i skolen. Dette ønsker vi å komme til livs. Kompetansen til lærerne må også bli sterkere på bruk av det digitale.

Regjeringen tar dette problemet på alvor. Jeg trodde ut fra mye av debatten som har vært, at det var stor enighet om dette, men når vi hører representanten Hagerup fra talerstolen her, er jeg litt usikker på om alvoret har sunket inn. Man kommer med polemikk mot en tillitsreform, som jeg for øvrig er litt usikker på om man har forstått ut fra måten man snakker om dette på, når vi har et reelt problem som bunner i både hvor mye elevene lærer, og hvor godt de trives på skolen. Det store spørsmålet er hvor mye skjerm vi skal utsette unge for, og da tenker jeg at å dra dette over i en tillitsreformdebatt som ikke handler noe om det som faktisk er en viktig debatt i norsk skole, leder oppmerksomheten vekk fra det man burde stå her og diskutere. Jeg forstår jo at en regjering som i åtte år har hatt ansvar for en hodeløs digitalisering av norsk skole uten mål og mening, ønsker at debatten skal handle om noe annet enn det som faktisk står på agendaen. Jeg er imidlertid glad for at denne regjeringen nå tar kontroll over digitaliseringen i skolen, og det tror jeg veldig mange lærere, foreldre og elever der ute også er.

Lars Vegard Fosser (Sp) [11:23:17]: I en tid da teknologien blir en stadig større del av vårt liv og skjermer har fått et stort innpass i skolen, er det på høy tid å vurdere hvordan mobiltelefoner påvirker skolehverdagen til elevene.

I høst gjennomførte mine elever et prosjekt om skjermtid. Opptil 10 timer om dagen på vanlige hverdager var mer enn jeg kunne forestille meg. Deres frykt for å gå glipp av noe er stor, og den frykten forsvinner ikke

når elevene går inn dørene på skolen. Den eksisterer hele tiden, også i klasserommet. Det har jeg også selv opplevd. På videregående kunne jeg til tider benytte meg av ulike smutthull til å sjekke snap eller se den nyeste episoden av Skam selv om det var midt i en time.

På lærerstudiet observerte jeg imidlertid elever som var mer til stede i undervisningen enn jeg selv var på videregående og i mine forelesninger på høyskolen, da de ikke hadde tilgang på mobiltelefon. Da lærte jeg noe, og jeg bestemte meg for å la elevenes mobil hvile i mine undervisningstimer og innførte mobilhotell. Det opplever jeg at jeg har lyktes med. Jeg tok distraksjonen som mobiltelefonen er for elevene, bort, for mobilene plinger og vibrerer i et eneste kjør og påvirker oppmerksomheten og yteevnen til elevene i timene, men også læringsmiljøet til de andre elevene, da de forsvinner ut i sin egen verden og ikke bidrar til fellesskapet.

Mobiltelefonene kan også være en kilde til uønsket atferd, som f.eks. mobbing eller annen utestengelse i skolegården. Erfaringene mine tilsier at det er mer utestengelse, redsel og unødvendig støy i skoletiden på skoler der elevene får bruke mobilen i friminuttene framfor der det ikke er lov. Det er heller ikke et ukjent fenomen at man går forbi en gjeng i skolegården der alle ser ned i hver sin skjerm. Det er viktig å ikke glemme elevenes sosiale og emosjonelle utvikling, som jeg ikke opplever at mobilen bidrar til.

Vi må også anerkjenne at mobiltelefonene har positive sider, som tilgang til ressurser, kommunikasjon og organisering. Derfor bør en anbefaling om mobilforbud følges av alternativer som kan bidra til at mobilen også er et godt verktøy for læring.

Med det sagt har jeg med årene innsett at mobilen og sosiale medier er skikkelig slitsomt. Da jeg var ung og lovende, greide jeg ikke selv å se hvor mye konsentrasjon, tid og energi mobilen stjal fra meg. Det er mulig at jeg ikke var moden nok. Samtidig opplever jeg at jeg ikke var alene om å ikke kunne se det selv, og det var nok fordi jeg var ungdom. Derfor mener jeg det er viktig at vi som voksne tør å være voksne, at vi tør å ta ansvar, og at vi gjør vår oppgave med å hjelpe barn og unge til å få en bedre hverdag.

Mobilens inntog på fritiden og i skolen har nok gått raskere enn forventet og kanskje hatt noen konsekvenser vi ikke kunne tenke oss. Derfor må vi ta tak og hjelpe ungdommene, slik at de får en bedre skolehverdag både faglig og sosialt. Derfor er det også gledelig at regjeringen og kunnskapsministeren i forrige uke kom med en anbefaling om mobilforbud i skolen.

Kari-Anne Jønnes (H) [11:26:45]: Dypest sett er dette en debatt om skoleeierskap, eller i alle fall burde det ha vært det. Denne regjeringen har bidratt til en for-

enklet debatt om noe som er viktig i samfunnet vårt. Jeg skulle ønske statsråden kunne oppvise samme engasjement for hvordan våre kommuner kan være skoleeiere og på en like god måte bidra til – uavhengig av foreldrenes økonomi og etnisk bakgrunn – at alle elever lærer å lese, skrive og regne skikkelig. Høyre har hele tiden vært tydelig på at det trengs fornuftige reglementer for bruk av alle typer skjerm i norsk skole. Det er det ingen uenighet om. Men når regjeringen gikk til valg på en tillitsreform og representanten Mathisen samtidig harselerer med våre spørsmål om og etterlysning av tillitsreformen, er jo det en direkte mistillit til alle landets lærere og rektorer. Det er lokale prosesser som involverer og inkluderer elever og foreldre som er grunnlaget for at dette skal fungere i det daglige liv. Når regjeringen sender ut en nasjonal anbefaling, og når jeg i dag hører en statsråd som sier at en håper at skolene ber elevene legge mobilen hjemme, tenker jeg: Hvis min skole hadde gjort det, hadde jeg aldri kunnet hatt de jobbene og de vervene jeg har hatt.

Det er store lokale forskjeller. Det er enighet i Stortinget om at det er viktig med reglementer, med gode retningslinjer og med gode prosesser, men denne regjeringen bidrar til å tegne et bilde av norske barn og unge som ikke stemmer med virkeligheten. Det er vi voksne som har noe å lære av dagens barn og unge. Ikke minst håper jeg at denne prosessen bidrar til at regjeringen fokuserer på skoleeierskap og hva det egentlig handler om, nemlig at alle kommuner har ansvar for sine barne- og ungdomsskoler og fylkene for sine videregående skoler. Det er der reglementer og retningslinjer skal utformes, basert på lokale forhold og lokale behov. Vi må aldri bidra til at Stortinget blir en forsamling som skal diskutere om mobiltelefonen skal ligge i sekken, i skuffen eller i kurven på gangen. Det er en fullstendig misforstått form for ledelse. Jeg må si at jeg håper denne diskusjonen ikke blir lagt vekk når retningslinjene nå er sendt ut, for dette trenger vi å snakke mye mer om.

Liv Kari Eskeland hadde her teke over presidentplassen.

Øystein Mathisen (A) [11:30:04]: Når det gjelder representanten Jønnes' tilnærming til at representanter på Stortinget, som sitter her i salen, ikke kan stille ministeren spørsmål om så detaljerte og grunnleggende ting som om mobilen skal ligge i sekken, og om hvordan dette skal tolkes, takles og gjennomføres ute i skolen: Jeg tenker at det er en verdi i seg selv at debatten er her, og også er den samme debatten som går ute i kommunestyrene og mellom foreldrene, som alt er en del av den større debatten.

Når det gjelder måten dette snakkes om på, som om det skulle være et forbud: Vi stemmer jo ned et forbud.

Det er en anbefaling som går ut, som også legger opp til at en kan ha lokale debatter. Det som skjer i denne salen, er også en del av den større lokale debatten.

Jeg synes ikke vi skal snakke negativt om at vi faktisk er så detaljerte i noen av de diskusjonene som foregår her i denne salen, og om at stortingsrepresentanter kan viderebringe helt opp til statsråden de tingene som lærere, kommunestyrerepresentanter og foreldre lurer på om dette. Det tenker jeg er en verdi som vi burde være positive til, og som ikke burde snakkes ned fra talerstolen på Stortinget.

Jan Tore Sanner (H) [11:31:29]: Det er ingen som snakker ned debatten om digitalisering og bruk av ulike læremidler, også mobiltelefoner, i skolen, men det er relevant i denne diskusjonen også å snakke om regjeringens såkalte tillitsreform. Kjernen i tillitsreformen burde jo være at man har tillit til skoleeier, at man har tillit til rektor som skolens leder, og at vi har tillit til lærerne og gir dem ansvar for den pedagogiske bruken av ulike læremidler.

Jeg registrerer at statsråden har tiltatt seg en retorikk om at den forrige regjeringen drev med hodeløs digitalisering. Det kunne vært interessant om statsråden kunne dokumentere en slik påstand. Den forrige regjeringen la frem tydelige strategier for hvordan digitale læremidler skulle brukes i skolen. Den forrige regjeringen fikk på plass nye læreplaner, som helt entydig slo fast at barna skal lære å lese både på skjerm og i bok. De skal lære å skrive med penn og på tastatur. Med andre ord: Det skal være en balansert bruk av læremidler i skolen, og det er læreren som har det pedagogiske ansvaret for til enhver tid å bruke det læremidlet som best fremmer læring. Så vi må skille når det gjelder den bekymringen som vi alle har for at skjermbruk bidrar til mindre konsentrasjon.

Da jeg fikk internasjonale tester på mitt bord som kunnskapsminister, ba jeg om forskning for å se nettopp om den økte bruken av skjerm bidrar til dårligere leseferdigheter. Mye av den forskningen foreligger, og den viser det ganske åpenbare, nemlig at ved langlesing og konsentrasjon er boken best, mens i mange andre sammenhenger er de digitale læremidlene best. Vi må ha tillit til at lærerne bruker de læremidlene som best fremmer læring, og de digitale læremidlene kan bidra til bedre tilpasset læring for elevene. Det viser forskningen.

I tillitsreformens navn bør vi også ha tillit til at både skoleeiere, skoleledere og lærere, der stadig flere har fem-årig master, også kan vurdere hvilke læremidler som best fremmer læring. Og så tror jeg vi er enige om at mobilen som hovedregel ikke hører hjemme i klasserommet.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [11:34:47]: Jeg får bidra til å trekke ut debatten litt til, for nå begynner det å

bli interessant. Jeg synes det er litt villedende fra Høyre å framstå som om de ikke har hatt egne debatter knyttet til mobilforbud i skolen. Nå er det snart ett år siden landsmøtet til Høyre hadde en resolusjon hvor det nettopp var spørsmål om det skulle være mobilforbud i skolen. Det var også spørsmål om reguleringer knyttet til mobilbruk i videregående skole, og om man skulle heve aldersgrensen for sosiale medier fra 15 år i dag til 16 år. Resolusjonen ble riktignok nedstemt, så det er ikke Høyres gjeldende politikk, men det var vel omtrent en tredjedel av det landsmøtet som var aktivt for det. Lederen i resolusjonskomiteen til Høyre, Frølich, uttalt noe sånt som at han var svært bekymret for helseutfordringene knyttet til mobilbruken hos elevene og hvordan det påvirket læringen. Han viste også til at det kom reguleringer og føringer internasjonalt som ville være med og påvirke norsk skole og rammene vi har for mobilbruk i skolen. Så det mener jeg er et vesentlig poeng når Høyre er veldig høy og mørk her i dag.

I tillegg må jeg legge til at diskusjonen rundt tillitsreform er veldig fascinerende i denne sammenheng. Senterpartiet hadde for noen år tilbake et stort arbeid om hvordan man skulle jobbe med tillitsreform på tvers. Der anerkjente vi det faktum at skjerm og digitale verktøy i seg selv kan være med på å forløse en tillitsreform, og at man får en mer samlet kommunikasjon og samarbeid. Jeg mener imidlertid at elevenes læring er en helt selvstendig faktor og en prosess som vi må løfte over alle andre diskusjoner. Da er det selvfølgelig avgjørende at kunnskapsministeren og regjeringen, som har det overordnede ansvaret, tar på alvor de nedadgående læringsresultatene vi har sett på tvers.

Jeg vil også trekke fram eksempler fra Finland, som utdanningskomiteen besøkte forrige uke. Der ble det løftet fram at nettopp elevenes skjermbruk kunne være årsaken til en del av nedgangen i læringsresultatene i Finland, men ikke minst foreldrenes skjermbruk, for det handler om holdningene våre til hvordan skjermen kan styrke læring, og hvordan det kan svekke læring. Det kan gjøre oss ukonsentrerte, at fokus er på feil sted – ikke der det skal være, på læring og relasjonsbygging.

Margret Hagerup (H) [11:37:24]: Dette er en debatt som òg vekker ganske mange følelser. Jeg tror at alle som har barn som enten går i skolen, eller som har gått i skolen, tenker at det egentlig bare er veldig godt at skolen tar ansvar og fjerner mobiltelefon og alt som er – så vi slipper å forholde oss til det på hjemmebane.

Jeg tror nok det òg var grunnen til at vi hadde en heftig debatt på Høyres landsmøte om disse tingene, men som mine to kollegaer har redegjort ganske godt for, så har vi i tillit til skoleeiere, skoleledere og lærere sagt at dette er noe en kan avgjøre lokalt. Jeg er litt usikker på

om denne salen egentlig er enig i det, for representanten Strand sa at det var et selvstendig poeng at lærere og andre skulle involveres i denne prosessen, og representanten Fossler sa at mobiltelefon kan være et godt verktøy for lærerne. Samtidig har de en kunnskapsminister som synes det er veldig bra at skoler nå bare sporenstreks sender ut melding om at mobiltelefoner og smartklokker skal være hjemme. Jeg mener vi da mister en viktig dimensjon i denne debatten. Jeg skulle ønske at når vi har brukt så lang tid i dag på å diskutere mobiltelefon i skolen og alt dette, burde vi snakket mye mer om hvordan elevene skal lære seg selvregulering. Skolen er det eneste stedet der alle barn møtes på tvers. Hvis vi bare fjerner mobiltelefonene og gir en tydelig anbefaling om at den i utgangspunktet ikke skal være på skolen, hvordan skal vi da sikre det? Jeg opplevde ikke at statsråden svarte meg på hvordan alle barn skal få øve seg på selvregulering og god bruk av mobiltelefon, for det er god tidliginnsats.

Og så et tankekors: Jeg tror regjeringspartiene her ikke er enige, for flere representanter har vært oppe og sagt at det må være alternativer, det må være muligheter der dette kan brukes. Samtidig har den tydelige anbefalingen blitt tolket som at mobilen nå skal helt bort fra klasserommet. Vi bør snakke mye mer om klok bruk av mobiltelefon, og hvordan elevene skal lære seg å håndtere det i hverdagen, for de møter snart et arbeidsliv og samfunnsliv der det er godt voksne som også har godt av et kurs i dette.

Presidenten [11:39:27]: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 4.

Sak nr. 5 [11:39:34]

Interpellasjon frå representanten Kari-Anne Jønnes til kunnskapsministeren:

«Ved behandlingen av Innst. 622 S (2020–2021), jf. Meld. St. 18 (2020–2021), vedtok Stortinget gjennom visjonen «Kulturskole for alle» å «oppmode til at kommunane utnyttar potensialet kulturskolane har som inkluderande kraft i lokalsamfunnet». I interpellasjonsdebatten om kulturskole 17. januar 2023 uttalte daværende kunnskapsminister Tonje Brenna følgende: «Vi må gjøre det vi kan for å støtte dem i å utvikle det videre til beste for alle barn og unge».

Hva har regjeringen gjort for å oppnå Stortingets ambisiøse mål for kulturskolen?»

Kari-Anne Jønnes (H) [11:40:49]: Samfunnet vårt er tett sammenvevd av små og store, offentlige og private bidragsytere. Norge er et av verdens beste land, og på vårt beste klarer vi å favne alle, store og små, og inkludere alle i et livslangt løp for aktiv og god deltagelse i

samfunnet – til beste for hver enkelt og for samfunnet som helhet.

Statsråd Nessa Nordtun har ansvar for grunnmuren i samfunnet vårt, barnehage, skole og videregående opplæring av høy kvalitet. Men hun har også ansvar for den uslepne diamanten som så altfor lett går i glemmeboka – kulturskolen.

Jeg elsker kulturskolen. Alle kommuner skal tilby kulturskole til sine barn, alene eller som interkommunalt samarbeid. Kulturskolen har ingen innbytterbenk, det er plass til alle, du er god nok som du er. Samtidig er kulturskolen viktig som rekrutteringsarena for kreative fag på høyere nivå, og den skal bidra til å utvikle talenter innen kulturelle fag og retninger og derigjennom legge til rette for at vi også i framtiden får utøvende musikere og kunstnere på høyt internasjonalt nivå.

Begge deler er viktig, og det er derfor jeg i januar 2022 satte kulturskolen på dagsordenen her i Stortinget. Det samme gjorde jeg i januar 2023. Nå er det februar 2024, og jeg kommer ikke til å gi meg før jeg ser resultat. Kulturskolen er for viktig til det.

Vi lever i en tøff verden. Jo yngre og mer sårbar man er, jo tøffere er den. Jeg har fått med meg at statsråden har sterke meninger om mobiltelefonen, som er en viktig del av barn og unges hverdag. Jeg lurer på: Hvorfor er hun ikke mer opptatt av kulturskolen, som kan være en viktig del av laget rundt barna i alle våre kommuner? Vet statsråden egentlig hvor mangfoldig kulturskolen er, og hvilken fantastisk og inkluderende arena den er for læring og mestring?

Noen barn og unge trenger en annen arena i tillegg til skolehverdagen for å føle mestring og læringsglede, for å uttrykke seg eller for å finne ut hvem de er, for å møte venner eller kompetente kulturskolelærere som åpner lukkede dører.

Jeg har møtt elever i kulturskolen med tatoverte noter på armen som fant veien videre i et kreativt fellesskap, og jeg har møtt lærere i kulturskolen som så gjerne skulle ha ønsket flere elever velkommen inn i sitt fellesskap.

Gjennom behandling av Meld St. 18 for 2020–2021, Oppløve, skape, dele – Kunst og kultur for, med og av barn og unge, uttrykte et bredt flertall av politiske partier på Stortinget store ambisjoner på kulturskolens vegne. Med den meldingen presenterte regjeringen Solberg for første gang barne- og ungdomskulturfeltet som et samlet politisk satsingsområde på nasjonalt nivå. Målet var – og bør i aller høyeste grad fortsatt være – å gi alle barn og unge, uavhengig av bakgrunn, tilgang til kunst og kultur. Samtidig var målet å sikre at kunst og kultur som blir skapt for og formidlet til barn og unge, er av høy kvalitet – samtidig som alle barn og unge får muligheten til å oppleve å skape kultur på egne premisser. Hovedbudskapet i meldingen er at alle barn og unge skal få

sjansen til å være med på kunst- og kulturtilbudene de er interessert i, og at kunsten og kulturen som blir laget for barn og unge, er av høy kvalitet. Kulturskolen og Den kulturelle skolesekken er sentrale virkemidler for å nå de målene.

Nå er det statsrådets oppgave å følge opp disse forventningene. Ambisjonene bør være høye, for kulturskolen er for alle, har plass til alle og inkluderer alle. Derfor må kulturskolen ses i sammenheng med kommunens øvrige tilbud. Det må sendes tydelige signaler om forventningen til kulturskoleeierne, altså kommunene, om hvordan kulturskolen bør og kan brukes som del av laget rundt elevene i kommunen. Det vil skape muligheter for mange som i dag ikke er inkludert, og det vil bidra til rekruttering til viktige kompetanser for framtiden.

På sitt beste er kulturskolen en bidragsyter inn i kommunens andre tjenesteområder og en viktig rekrutteringsarena for næringslivet, det er bare å bli gjort oppmerksom på muligheten.

I alle debatter om kulturskolen har det vært rørende enighet om viktigheten av kulturskolen, om hvor fint og flott det er. Som statsrådets forgjenger sa i januar 2023:

«Vi må gjøre det vi kan for å støtte dem i å utvikle det» – altså tilbudet – «videre til beste for alle barn og unge.»

Dessverre hjelper det ikke med gode debatter, det må handling til. Så hva har regjeringen gjort for å oppnå Stortingets ambisiøse mål for kulturskolen? Og ikke minst: Hva vil statsråden gjøre framover?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [11:46:15]: Jeg vil takke representanten Jønnes, som for tredje gang tar initiativ til en interpellasjonsdebatt om kulturskolen. For meg er det første gang jeg får muligheten til å snakke om kulturskolen i Stortinget. Jeg vil bruke anledningen til å fortelle om hva som har blitt gjort på dette feltet, men la meg først få si at kulturskolen er en viktig arena for mange barn og unge. Her får de muligheten til å lære og utvikle seg på en praktisk og kunstnerisk måte.

Kulturskolen er også en arena for tilhørighet og fellesskap. Det er verdifullt, både for den enkelte og for lokalsamfunnet. Som tidligere elev ved kulturskolen gjennom syv år av mitt liv ser jeg at deltakelse og inkludering i kulturskolen er et spørsmål om å gi alle barn og unge like muligheter, om sosial utjevning og om fellesskap. Samtidig er det ikke sånn at alle som vil, får delta, og mange står i kø for å få et tilbud. Noen steder er det rett og slett for dyrt for mange. Dette er sammensatte utfordringer, og det krever et bredt samarbeid.

For meg som kunnskapsminister er det viktig å kople kulturskolen til politikktutviklingen på utdanningsfeltet. Der finnes det flere gode synergieffekter som jeg mener vi kan se nærmere på.

Jeg ønsker å trekke fram at det nå er en del av Utdanningsdirektoratets faste oppgaver å støtte kommunenes arbeid med utvikling av kulturskolen. Direktoratet har bl.a. synliggjort sammenhenger mellom innholdet i barnehage, skole og SFO og kulturskoletilbudet. De har videreutviklet og publisert informasjon om kulturskolen på flere språk for å gjøre tilbudet bedre kjent og tilgjengelig for flere. Utdanningsdirektoratet har også etablert et samarbeid med Norsk kulturskoleråd og KS. Det ble gjennomført et nasjonalt dialogseminar for kommunene i april 2023, og man planlegger for et nytt i april 2024. Dette samarbeidet mener jeg kan bidra til mer treffsikre tiltak i arbeidet med å støtte kommunene i å utvikle kulturskolen.

Jeg mener også det er en styrke å se kulturskolen i sammenheng med politikken på barne- og ungdomskulturfeltet. Godt samarbeid med kulturlivet og frivilligheten, som kor og korps, bidrar til at kulturskolen når flere. I regjeringens strategi for kulturfrivillighet er et av tiltakene å igangsette en kartlegging av samarbeidet mellom nettopp den kommunale kulturskolen og kulturfrivilligheten lokalt. Deltakelse og inkludering vil være en av dimensjonene i kartleggingsarbeidet. Kultur- og likestillingsdepartementet er godt i gang med å følge opp dette tiltaket.

I tillegg er både Kunnskapsdepartementet og Norsk kulturskoleråd parter i fritidserklæringen. Erklæringen forplikter oss til å bidra til at alle barn og unge kan ha meningsfylt fritid og delta i ulike aktiviteter. Styrken med erklæringen er at den samler stat, kommune og frivilligheten om en felles innsats. Jeg vil legge til at regjeringen har satt i gang arbeidet med en stortingsmelding som skal se på sosial utjevning og mobilitet. I meldingen vil regjeringen vurdere tiltak på alle arenaer der barn og unge er, inkludert barn og unges fritid. Jeg vil også gjerne nevne at Norsk kulturskoleråd i flere år har hatt søkelyset på inkludering, og jeg vet at de jobber med å støtte og styrke kulturskolene i deres arbeid.

Jeg vil avslutte med å understreke at det er kommunene, som eiere av kulturskolene, som har ansvaret for å utvikle tilbudet sånn at det kan være en inkluderende kraft i lokalsamfunnet. Mange kulturskoler jobber godt med inkludering i lokalsamfunnet sitt, og jeg vet også at det er stor vilje blant kulturskolene til å bidra til inkluderingsarbeidet i sin kommune.

Kari-Anne Jønnes (H) [11:50:36]: Takk til statsråden for innlegget. Det er fint at det kommer en stortingsmelding om sosial utjevning. Det er noe av det viktigste vi kan bidra med som samfunn. Når det gjelder kulturskolen, håper jeg den får en sentral plass i meldingen, for det er noe av det kulturskolen kan være best på, hvis den får lov.

Jeg savner fortsatt en statsråd som ikke bare peker på kommunene. I forrige debatt hørte vi en statsråd som ønsker å styre kommunenes bruk av mobiltelefon, men når det gjelder kulturskole, trenger vi en statsråd som peker retning. Det er jo slik at kulturskolen har relevans ikke bare som fritidsaktivitet, men også for kreativ kompetanse, som er en av de viktigste kompetansene for det 21. århundre. I NOU 2014: 7, Elevenes læring i fremtidens skole, satte vi ned et utvalg som skulle kartlegge kompetansene for det 21. århundre:

- kommunikasjon og samarbeid
- kreativitet og innovasjon
- kritisk tenkning og problemløsning
- metakognisjon og å lære å lære
- personlig og sosialt ansvar – etisk og emosjonell bevissthet
- kulturell bevissthet og kompetanse

I tillegg til alt det kommer liv, karriere og borger-skap. Alt dette er viktig kompetanse for det 21. århundre som kulturskolen favner.

Statsrådens egen hjemkommune, Stavanger, som hun jo kjenner godt, er en flott kulturskolekommune som har utviklet seg over tid, med ulike politiske flertall. Stavanger har sett sammenhengen mellom kulturskolen og kommunens andre tjenester, og det samarbeides godt på tvers – også med andre deler av frivilligheten. Det er en villet utvikling, en utvikling som det krever politisk vilje og samarbeid for å få til, og som kommer barn og unge og også hele samfunnet til gode.

Da Stortinget i 2021 behandlet Meld. St. 18 for 2020–2021, var ca. 13 pst. av barn og unge elever i kulturskolen. Dessverre er tallet omtrent det samme i dag. Det vil tjene samfunnet om det tallet øker, og det var også ambisjonen. Det bør være langt høyere, så mitt spørsmål blir igjen: Hva vil statsråden gjøre?

Kulturskoler over hele landet savner handling, de savner en tydelig statsråd som sier: Dette skal kulturskolene gjøre og bidra til, dette vil vi utløse av det fantastiske potensialet som ligger i kulturskolen. De er klare til å bidra. De er ulike – vi har små og store kommuner – men de ønsker å bidra til beste for samfunnet, så hva vil statsråden bidra med?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [11:53:55]: Jeg er opptatt av at kulturskolene er bevisste på å utvikle et større mangfold av tilbud, sånn at kulturskolen kan oppleves som relevant for flere, og at alle kan føle seg hjemme. Jeg vil bare understreke at det skjer utrolig mye godt i kulturskolene rundt omkring i Kommune-Norge.

Vi vet også at et bredt spekter av kulturuttrykk og -tilbud i porteføljen f.eks. kan bidra til en jevnere kjønnsrekruttering og flere elever med ulik kulturell bakgrunn,

ulik sosioøkonomisk bakgrunn og ulike funksjonsnivå. Å kunne tilby aktiviteter for barn og unge som oppleves relevante, er en viktig del av det lokale utviklingsarbeidet, for dette må løses lokalt. Det som er et relevant tilbud i én kommune, er ikke nødvendigvis like relevant i en annen. Det er kommunene som kjenner sine innbyggere best, og det er viktig at kulturskolene har handlingsrom til å justere innhold og tilbud etter etterspørsel, ressurser og kompetanse.

Styrken til kulturskolen er nettopp at den står med beina godt plantet i det lokale kulturlivet og kjenner både hvilke behov og hvilke ressurser som finnes. Dette gir kulturskolen et godt grunnlag og grobunn for å utvikle tilbud som er relevante for barn og unge der de bor. En sterk føring på innhold og oppgaver i kulturskolen kan slå beina under gode tilbud som er mulige i dag. Det hviler derfor et stort ansvar på kulturskolene lokalt i å gjøre seg relevante slik at alle kan føle seg hjemme. Jeg er glad for at det foregår veldig mye bra rundt om i Norge på akkurat dette.

Lise Selnes (A) [11:55:54]: Først: Tusen takk til interpellanten som iherdig løfter kulturskolen. Kulturskolen er svært viktig i Norge og viktig for mange elever.

Jeg begynner litt lokalt: I Eidskog kommune, min region og Børslis gamle rike, er invitasjonen til å delta på kulturskolen slik:

«Det magiske ordet er: Jeg vil! Med dette Sesam-Sesam kan du lukke opp de største berg»

Dette er altså introduksjonsteksten og invitasjonen til kulturskolen i Eidskog kommune. Eidskog kommune har et eget bygg til kulturskole. De har egne kulturskoleaktiviteter fra du er seks år, og du kan delta i kulturskolen også når du er over nitten år. De har instrumentundervisning og kor for voksne. Det er altså en kommune som satser på kulturskole og skaper mye god velferd gjennom det tilbudet.

Kommunene eier kulturskolene. Derfor synes jeg det er veldig, veldig bra at KS sammen med Norsk kulturskoleråd har samarbeidet om et prosjekt hvor formålet har vært å sette kulturskolens funksjon og oppgaver på kartet, og også gjøre det enda mer relevant i det kommunale tjenestetilbudet. Dette er et bevisst valg fra KS, som også ønsker å løfte kultur mer inn i kommunenes arbeidsoppgaver. Jeg hilser til alle som nå er i Trondheim for konstituering av et nytt hovedstyre og KS-arbeid de neste fire årene, og jeg håper at det satses videre på kulturjobbing.

Noe av det de har kommet fram til gjennom jobbing med 14 pilotkommuner i Norge, er at kulturskolen må settes inn i kommunens utviklingsarbeid, også knyttet til andre tjenestetilbud. Det er utrolig viktig for å skape

relevans. Ett av de viktige programmene som ligger i KS, som er absolutt, som handler om å utvikle norsk skole, er kulturskolen nå også blitt en viktig del av. Det har jeg selv erfart som ordfører og brukt bevisst.

Flere kulturskoler, slik jeg kjenner dem, har tilbud i store grupper – med sang i barnehage, som kanskje ikke har en ekstra betaling ved seg, med sangundervisning med kulturskoleansatte, der man møter alle barn, med kor, med teater, med band. Jeg tror det i kulturskolearbeidet er viktig at vi jobber i store grupper, ikke bare med spesifikk instrumentundervisning – som også er viktig – som piano, fele eller andre ting. I Grue kommune jobbes det veldig bra. Der jobber de nå fram et kulturskoletilbud med kulturfag for 1. klasse, der du møter absolutt alle elever, noe som er veldig viktig.

Kulturskolen betyr mye for mange barn og unge. Dersom du starter å spille baryton i 3. klasse, har egne musikktimer i kulturskolen og er aktiv i skolekorps ut hele ungdomstiden, reduseres muligheten for at du faller fra i videregående skole, eller at du utøver vold mot andre. Jeg sier ikke at det er likhetstegn mellom deltakelse i kulturskole og ikke å falle utenfor eller å drive med vold, men faren minsker. Det er derfor viktig at kommunene prioriterer det.

Til slutt: Spørsmålet til interpellanten er hva regjeringen har gjort. Noe av det viktigste, slik jeg ser det, er at vi opprettholder økonomien til kommunene ved å øke tilskuddene, slik at de har et handlingsrom. Jeg mener at det må økes ytterligere, slik at rammene til kommunene ikke bare er en omlegging av et inntektssystem, men at de økes ytterligere.

Det andre viktige jeg vil trekke fram i mitt innlegg, er at vi faktisk har gjennomført gratis halv plass for SFO, slik at alle barn har mulighet til å delta på SFO uavhengig av foreldrenes økonomiske situasjon. Det gir mulighet til å kunne gi kulturskoletilbud til alle i SFO-tiden, helst uten å øke prisen. Det tror jeg veldig mange kommuner har lyst til å prioritere framover.

Helt til slutt vil jeg igjen understreke at KS' arbeid med å løfte kulturskolen også er med på å løfte kulturskolen i hele Norge. For oss som storting og for Arbeiderpartiet er det viktig å være med på den reisen, slik at flere får delta i kulturskoleundervisning i framtiden.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [12:01:15]: Senterpartiet er veldig opptatt av kulturskolens verdi, og jeg synes det er blitt sagt mange gode, berettiget rosende ord om kulturskolen her i dag. Takk til interpellanten for at hun løfter fram temaet.

Oppfølging av Meld. St. 18 for 2020–2021, Oppleve, skape, dele – Kunst og kultur for, med og av barn og unge, skjer på flere måter, som statsråden og foregående talar her trekker godt fram. Jeg har også lyst til å understøt-

te poenget om kommunenes økonomi. I budsjettforslaget for 2024 er det en realvekst i kommunesektorens frie inntekter på 6,4 mrd. kr. Økt grunnrenteskatt på havbruk har gitt en konkret satsing på velferd i 2024, der småbarnsfamilier får billigere barnehage, SFO har blitt gratis for flere og familienes økonomi kan gi større rom for fritidsaktiviteter.

Kulturskolen som institusjon mener Senterpartiet at vi må styrke og utvikle videre. Hurdalsplattformen er klokkeklar på at regjeringens mål er at alle barn og unge skal ha mulighet for å få undervisning i kulturskolen. Det arbeider vi for på flere måter. Senterpartiets parti-program og stortingsvalgprogram for denne perioden peker på at de kommunale kulturskolene er viktige, og at målet er at alle barn som ønsker det, skal få tilbud om plass i kulturskolen til en rimelig pris. Man skal styrke kulturskolene, slik at ventelistene reduseres, prisene modereres og tilbudet utvides til flere kunstuttrykk og genrer. Vi ønsker å sørge for at andre aktivitetstilbud i kommuner, som kulturskolen, kan integreres i SFO-tiden, og at det legges til rette for et økt samarbeid med frivillige organisasjoner, f.eks. frivilligsentraler, uten at dette går på bekostning av aktiviteter i frivillige organisasjoner.

Senterpartiet ønsker også at det skal legges til rette for samarbeid mellom kulturskoler og frivillige lag og foreninger. Vi vil øke støtten til institusjoner, organisasjoner og festivaler som arbeider for å fremme og bevare folkemusikk og folkedans, og støtte kulturskoler som fremmer og bevarer lokal og immateriell kulturarv. Dette henger godt sammen med regjeringens pågående politikk.

I fjor, etter interpellasjonsdebatten da, vedtok dessuten Stortinget en ny opplæringslov, som trer i kraft denne høsten. Opplæringslovutvalget, som la fram forslaget i sin tid, en NOU, foreslo å fjerne omtalen, men Stortinget opprettholdt den etter forslag fra Arbeiderparti–Senterparti-regjeringen. Kulturskolen fikk en lovfestet formålsparagraf.

Kulturskole erstatter nå benevnningen musikk- og kulturskoler i opplæringsloven. Med et eget kapittel om kulturskolen i loven framheves opplæring i kulturelle og kunstneriske uttrykk. Dette er viktig for å gi barn motivasjon og mestring. Senterpartiet, Arbeiderpartiet og Høyre sto dessuten sammen om å framheve viktigheten av å ha lovregulering av kulturskolen i opplæringsloven på grunn av det tette båndet mellom kulturskolen og skolen. Vi påpekte at kulturskolene er viktige for rekruttering av barn og unge til kulturlivet, og at kulturell utfoldelse bidrar til å utvide perspektiv, toleranse og holdninger hos barn og barn imellom. Målet om estetisk, sosial og kulturell kompetanse og evne til kritisk refleksjon og selvstendige valg gjennom aktiviteter rettet mot

både bredden og talentene av kulturskolens elever ivaretas i ny opplæringslov og underliggende føringer, som regjeringen følger opp. Kulturskolene er viktige for å bygge karakter og dannelse individuelt og i fellesskap.

Alle kommuner skal ha et kulturskoletilbud til barn og unge, enten alene eller i samarbeid med andre kommuner. De vanligste aktivitetene i kulturskolen er musikk, dans, teater, visuelle kunsthøgskole og skapende skriving. Men det finnes kommuner som tilbyr andre aktiviteter, f.eks. kulturminnevern og husflidsteknikker. Kulturskolene er både eid og drevet av kommunene, og det er kommunene selv som bestemmer innhold og omfang av tilbud.

Jeg har til slutt lyst til å legge til et lokalt perspektiv som jeg kjenner godt, fra Valdres. Det er et yrende kulturliv i Bygde-Norge, og i disse dager setter Ung i Valdres – videregående skole-elever – opp en topp, god og profesjonell revy, mye på grunn av et godt kulturskoletilbud som disse barna og ungdommene har gått på i flere år rundt omkring i Valdres-kommunene. Det er jeg takknemlig for både som publikummer og som Valdres-borger. Så vi trenger flere kulturskoleelever også i framtiden.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [12:06:38]: Først takk til interpellanten, som har løfta fram kulturskolen i Stortinget i dag. Det er vel nesten ikkje noko som er viktigare akkurat i vår tid enn å satse på kultur og det fellesskapet han skaper, den moglegheita til å handtere livsutfordringar og utvikle kreativiteten sin.

I Meld. St. 18 for 2020–2021 slo eit einstemmig storting fast at kulturskule for alle er visjonen. Meldinga gjev dermed kulturskulane ein sentral posisjon i den lokale og regionale planlegginga og samfunnsutviklinga. Men nedskjeringar rammar ofte kulturfeltet i kommunar med pressa økonomi, og rektor i kulturskolen er mange plassar nesten ein truga tittel i norske kommunar. Kven skal setje Stortingets visjonar om utviklingsarbeid og samskapsarbeid ut i livet viss kulturskolen ikkje har ein leiar fordi kommunen må kutte i budsjettet for å unngå å kome på ROBEK-lista? Vi har fått på plass eit budsjett som har gjeve meir midlar til kommunane, men realiteten er at kostnadsveksten er såpass stor at dette er ete opp – og vel så det.

Det er no ca. 13 pst. av barn og unge som er i kulturskolen, og det talet er for lågt. Ein må få det opp.

Utviklingsarbeid skjer ikkje av seg sjølv, men må stimulerast gjennom både målretta arbeid og finansiering. Om vi skal nå Stortingets mål og meldinga sine høge ambisjonar om ein kulturskule som har ein sentral posisjon i samfunnsutviklinga, burde vi også få på plass søkbare midlar til utviklingsarbeid, slik dei hatt i Sverige i ei årrekke, og som har vore ein suksess. Dette har også vore prøvt ut i Noreg, og det fungerte.

Den 17. oktober 2023 vart «En barndom for livet» – ein rapport om barn i fattige familiar – overlevert av ekspertgruppa til barne- og familieminister Kjersti Toppe. Ekspertgruppa seier at eit auka samarbeid i kommunane mellom SFO og kulturskulane er bra. Dei seier at økonomiske ordningar må på plass for å jamne ut forskjellane, så alle kan ha råd til å delta. Det er viktig for å hindre utanforskap.

Vi har ikkje råd til ikkje å utnytte det potensialet og den krafta som kulturskulen kan ha for å gje barn og unge ein kreativ arena for livsutfalding, læring, styrking av fellesskap og livsmeistring gjennom kulturell deltaking.

Det bør også vere naturleg å sjå på samskaping mellom grunnskule og kulturskule. Ordninga for å etterutdanne kulturskulelærarar, f.eks. praktisk-pedagogisk utdanning, bør intensiverast, slik at kompetansen frå kulturskulen kan brukast i norske klasserom.

Samarbeidet mellom kulturskulane og det førebyggjande helsearbeidet er eit anna tema. For å styrkje psykisk helse og styrkje integreringsarbeidet for ungdom, er det viktig å satse på kulturskulen. Han har eit stort potensial. Det er uante moglegheiter, men diverre er det slik at økonomi, mandat og forankring manglar for å få skikkeleg fart på dette. Det må på plass.

Ei anna sak i stortingsmeldinga er at kulturskulane sitt fordjupingsprogram skal bli eit regionalt ansvar. Dei største kommunane må oppfordrast til å ta eit ekstra ansvar for å tilby dette for heile regionen. Dette er diverre ikkje godt nok oppfylt med økonomi eller forslag til organisasjonsmodell, så her er det rett og slett ein jobb å gjere.

Kultur er svært viktig for trivsel, folkehelse og samfunnsbygging. Vi må få på plass betre kommuneøkonomi, utviklingsmidlar og ordningar som gjer at alle har råd til å delta i kulturskulen, vidareutdanne kulturskulelærarar, slik at dei kan brukast i norske klasserom, med eit mandat for å bli ein sentral utviklingsaktør i kommunane. Får vi dette på plass, så er vi der – ein kulturskule for alle, for dei mange, ikkje for dei få.

Kari-Anne Jønnes (H) [12:11:46]: Takk til alle som har deltatt i debatten med mange gode innlegg og eksemplar. Jeg har i grunnen ikke fått svar på noen av spørsmålene mine, så det kommer et siste spørsmål til slutt. Men jeg tenkte jeg skulle avslutte med å inspirere statsråden, sånn at det kanskje blir litt mer fart i sakene, for det kunne vi trenge. Det er bare et år til neste gang jeg står her og etterlyser svar på de samme spørsmålene.

Statsråden var innom at det er et stort mangfold, og at kulturskolene er lokalt basert. Selvfølgelig er de det, og det skal de fortsatt være. Nettopp fordi de er det, er

det viktig å se dem i sammenheng med kommunens øvrige tjenestetilbud. I Kongsberg, f.eks., får ungdom muligheten til å bli elever i kulturskolen framfor pasienter i helsevesenet. Det er en gave til hele samfunnet, men spesielt til de ungdommene som får lov til å møte en musikkterapeut og derigjennom få hjelp til å komme videre.

På Røros er det et samisk kulturskoletilbud, Duedtie. De rekrutterer både norske og samiske barn og unge, og de har mange gutter. Det er kjempeviktig for oss for å lære mer om samisk kunst og kultur og for å kunne bidra til at barn og unge møtes på tvers av kulturer.

I Nærøysund begynte de med matkunst for ungdomsskoleelever. Det ble så populært at de måtte begynne med bakekunst for barneskoleelever. Det er noe å tenke på for alle oss som er opptatt av å rekruttere til restaurant- og matfag på videregående skole. Det er relevant for næringslivet i veldig mange av kulturskolenes tilbud; det er bare det at vi trenger en statsråd som setter dagsordenen og sier at kulturskolen er viktig.

I Sunnfjord har kulturskolen et trygt kommunalt eierskap som har utnyttet handlingsrommet. Kulturskolen fasiliterer overgangen mellom barnehage og grunnskole og sørger for trygghet for barn og familier, og kanskje også rekruttering til kreative fag på høyere nivå.

På Toten og Gjøvik samarbeider Fyrverkeriet kulturskole – merk deg navnet, statsråd – med Mjøsmuseet. De har et prosjekt som heter Flere Farger. Både Fyrverkeriet og Flere Farger, og i og for seg også Toten og Gjøvik, taler for seg selv. Det er altså et så inkluderende og flott prosjekt.

Uten kulturskolen blir det verken musikk i livets begynnelse for barn eller nybakte foreldre, demenskor eller sangundervisning i videregående skole for dem som trenger det som redskap i sitt videre arbeidsliv. Så mitt siste spørsmål er: Vil statsråden peke en tydelig retning for kommunene og aktivt sørge for å opplyse kommunene om hvilke muligheter de har for å løfte kulturskolen som et av sine sentrale tjenesteområder?

Presidenten [12:15:00]: Me lar det spørsmålet hengja, for no er debatten i sak nr. 5 over.

Sak nr. 6 [12:15:08]

Interpellasjon fra representanten Lan Marie Nguyen Berg til kunnskapsministeren:

«I en undersøkelse gjennomført av Climbr kommer det fram at barn i barneskolen kunne se skadelig innhold på skolens digitale enheter i 100 av 103 kommuner. I samme undersøkelse oppgir 43 pst. av foreldrene at barna deres har blitt eksponert for reklame fra digitale enheter. Barn har rett på beskyttelse fra å bli utnyttet av

markedsføring på digitale flater i henhold til Barnekonvensjonen.

Hva vil statsråden foreta seg for å beskytte barn mot skadelig innhold og reklame på digitale enheter i skolen?»

Presidenten [12:15:58]: Interpellasjonen vert teken opp av representanten Une Bastholm.

Une Bastholm (MDG) [12:16:22]: Denne debatten handler om omfanget av skadelig innhold og reklame og eksponering for skadelig innhold og reklame på nettbrett, plattformar og nettverk som skolen og det offentlige står for. Med skadelig innhold menes alt fra pornografi, vold, dyremishandling, selvmord, skrekkefilmer med mer.

Det blir i interpellasjonsteksten vist til en undersøkelse gjennomført av Climbr, hvor det kommer fram at skolebarn kunne se skadelig innhold på sine digitale enheter i 100 av 103 kommuner. I samme undersøkelse oppgir 43 pst. av foreldrene at ungene deres har blitt eksponert for reklame på digitale enheter. Barn har rett til beskyttelse fra å bli utnyttet av markedsføring på digitale flater i henhold til barnekonvensjonen.

I sitt svar til representanten Ropstad 19. januar om samme tema peker statsråden på at det er skoleeiers ansvar å påse at barn blir beskyttet mot skadelig innhold. Problemet er at dette ikke skjer i praksis. Lightup Norway har gjort en kartlegging av kommunenes og fylkeskommunenes bruk av tekniske løsninger for å skjerme barn og unge fra eksponering for særlig porno på skolens enheter og nettverk, som altså skolen står for. Denne rapporten har fått svar fra 88 kommuner. Det er kanskje nok å gi et helhetsbilde. Statsråden kan kanskje bidra til å oppklare det om hun har et annet bilde.

Kartleggingen finner i hvert fall at store kommuner som Trondheim, Fredrikstad, Skien og Lillestrøm ikke har installert pornofilter på selve den digitale enheten i det hele tatt. Det betyr at barn helt ned i 1. klasse risikerer å bli introdusert for porno på iPader eller nettbrett de har fått fra skolen. Fra før vet vi at stadig flere og omtrent halvparten av barn mellom 13 og 18 år har blitt eksponert for eller sett nettporno. Vi kan ikke ha det sånn at offentlig eide nettbrett bidrar til å forsterke den utviklingen, og det er ikke en trygg måte for barn å lære om seksualitet eller få et trygt selvilde på. Jeg og Miljøpartiet De Grønne mener dette er veldig, veldig alvorlig.

I den samme kartleggingen til Lightup sier et flertall av kommunene at de har en eller annen form for filter, men mange av disse filtrene er det lett å omgå eller skru av av elevene. Det bekrefter også Climbrs undersøkelse som det har blitt vist til. Det finnes i dag ingen krav til standard eller kvalitetssikring, og særlig de mindre kom-

munene har ikke nødvendigvis ressurser eller kompetanse til å vite hva slags krav de bør stille.

La meg komme med et eksempel: Kripos har laget en liste over nettsider som må blokkeres fordi de brukes for å utnytte barn seksuelt, og Kripos anbefaler norske kommuner å ta i bruk listen. Likevel er det bare 222 av 356 kommuner som har gjort det, altså en tredjedel. Det opprører meg sterkt. Det burde vært et krav om blokkering av sånne nettsider, både på skolens nett og på selve nettbrettet som deles ut av skolen, for i hele tatt å kunne dele ut en digital enhet. Det kan ikke være sånn at ansvaret for å beskytte ungene mot skadelig innhold dyttes over på foreldrene, som har veldig varierende innsikt og forutsetninger for å vite hvordan man skrur på ulike filter og innstillinger.

Forbrukerrådet har anbefalt myndighetene å sentralisere innkjøpsprosessen av digitale læremidler, hvor det stilles strengere krav til leverandørene. Ved å ha flere ferdigforhandlede avtaler med ulike teknologiselskaper som kommunene kan velge mellom, kunne man fått en nasjonal kvalitetssikring, sånn at hver enkelt kommune slapp å finne ut av dette på egen hånd, samtidig som man ivaretar en valgfrihet og fleksibilitet for den enkelte kommune. Forbrukerrådet har også anbefalt å opprette et nasjonalt testsenter som kan bistå kommunene med hvilke apper de bør unngå, og oppdatere dem på den teknologiske utviklingen.

Kartleggingen gjort av Climbr og Lightup Norway har avdekket alvorlige brudd på barns rettigheter i norsk skole. Er statsråden enig i det bildet en får i disse undersøkelsene, og hva vil statsråden foreta seg for å beskytte barn mot skadelig innhold og reklame på digitale enheter i skolen?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [12:21:28]: Elevene våre skal lære mer og bedre, og da må det være full konsentrasjon i klasserommet. Jeg tror mange sitter med en følelse av at digitaliseringen har gått for fort fram, uten at vi har stilt de riktige kontrollspørsmålene om hva skjermbruken gjør med ungene våre. Jeg deler bekymringen til representanten og synes det er en uholdbar situasjon at mange elever nå får tilgang til uønsket innhold som vold, pornografi og reklame på skolens digitale enheter.

Undersøkelsen representanten viser til, synliggjør også uheldige sider ved skolens digitalisering, og jeg ser dette som en del av et større bilde. Derfor trenger vi en ny mobilisering rundt læring, lesing og konsentrasjon og en større bevissthet om når bruk av digitale verktøy faktisk fremmer læring og utvikling.

Vi vet at skoleeierens arbeid med elevenes personvern, sikkerhet og beskyttelse mot eksponering for skadelig og uønsket innhold varierer. Det er skoleeierne

som har ansvaret for å ivareta barns sikkerhet og personvern når de tar i bruk digitale enheter. De har ansvaret for å vurdere hvilke apper og nettsteder elevene skal få tilgang til gjennom skolens digitale enheter, og om elevene kan ha tilgang til skolens digitale enheter etter skoletid.

Ifølge opplæringsloven skal skoleeier også sørge for at elever ikke utsettes for reklame som er egnet til å skape kommersielt press, eller som i stor grad kan påvirke deres holdninger, atferd og verdier. Loven er videre klar på at alle elever har rett til et trygt og godt skolemiljø som fremmer helse, trivsel og læring. Dette gjelder også der opplæringen skjer på skolens digitale plattformer og enheter.

Gjennom Strategi for digital kompetanse og infrastruktur i barnehage og skole og i samarbeid med KS og kommunene arbeider regjeringen for å bedre situasjonen. Strategien vil styrke både rammebetingelsene for god digitalisering i skolen og kunnskapen om når digitale verktøy fremmer læring.

Utdanningsdirektoratet publiserte i 2019 en veileder om hvordan skoler og barnehager skal beskytte barn mot skadelig innhold på nett. Anbefalingene viser bl.a. til at skoleeiere bør ha rutiner og retningslinjer som regulerer bruk av pc, nettbrett og annet utstyr med tilgang til internett. Oppmerksomhet om disse problemstillingene og skoleeierens ansvar er viktig. Regjeringen ønsker å bidra til den jobben som nå gjøres ute i kommunene, og jeg har derfor bedt Utdanningsdirektoratet oppdatere veilederen om tilgangskontroll på elevenes digitale enheter, og at det prioriteres i 2024.

Utdanningsdirektoratet har akkurat kommet med en tydelig anbefaling om hvordan mobilbruk på skolen kan reguleres på en god måte, og de leverer om kort tid en veileder om bruk av kunstig intelligens i skolen.

Elevene er på skolen for å lære og utvikle seg. I en digital verden vil digital kompetanse, kritisk tenkning og digital dømmekraft være sentralt for å kunne ta gode valg. Regjeringen jobber for å øke bevisstheten i sektoren om når og hvordan digitale verktøy bidrar til elevenes læring og utvikling i tråd med skolens samfunnsmandat.

Une Bastholm (MDG) [12:25:27]: Takk til statsråden for svaret. Jeg forstår at dette er en del av en større samfunnsutvikling med bruk av digitale verktøy generelt, men interpellasjonen handler om beskyttelse mot skadelig innhold. Det er et spørsmål og et problem, et veldig alvorlig problem som går på ivaretagelse av barns helt grunnleggende trygghet – også det å unngå brudd på barnekonvensjonen og markedsføringsloven m.m. – som jeg håper at statsråden kan forholde seg til også separat, for det er en separat utfordring som også

kan ha noen hurtigere løsninger. Derfor er jeg ikke fornøyd med svaret om prosesser som kan ta lang tid. Jeg tror man bør være raskere på banen her.

Vi vet altså at det daglig skjer alvorlige brudd på barns rettigheter på skolers nettbrett. Barn får tilgang til innhold med porno, vold, dyremishandling og selvmord – for å nevne noen eksempler. Samtidig rapporterer overgrepsmottak over hele landet om at antall voldtektsoffer som søker hjelp, øker. Økningen er størst i alderen 14–19 år, og 95 pst. av ofrene er jenter. Man tror at økt tilgang og bruk av voldelig porno, som bl.a. normaliserer kvelertak og tvang, er en viktig årsak. Det vi vet etter de undersøkelsene som er gjort, er at dette også skjer på offentlig utdelte digitale verktøy barn får. Dette er ikke holdbart.

I tillegg vet vi at det foregår omfattende brudd på barns personvern og brudd på markedsføringsloven ved at det samles inn data som brukes til persontilpasset markedsføring, f.eks. ved at jenter får opp annonser for slankepiller og gutter for prestasjonsfremmende legemidler. Kanskje får de opp den typen annonser etter litt usikre å ha søkt litt på hvor mange kalorier det er i Nuttatti.

Vi vet også fra Ungdatas undersøkelse fra 2022 at mange barn og unge sliter med mental helse, bl.a. knyttet til selvbilde, utseende og kropp. Det er helt utrolig at vi lar kynisk markedsføring mot en sårbar gruppe skje på offentlig utdelte digitale verktøy.

Markedsføring rettet mot barn, eller som barn kan se og høre, skal ha strenge krav til seg. Her snakker vi altså om null kontroll på myndighetenes egne plattformer.

Også Barneombudet har vært tydelig på at barn og unge er for dårlig beskyttet mot kommersiell utnyttning i digitale medier, og at dagens regelverk for digitale plattformer generelt er for svakt. Da har myndighetene et ekstra ansvar, tenker vi, når en deler ut et digitalt verktøy.

Jeg mener statsråden burde oppfordre kommunene til å avslutte praksisen med hjemsending av iPader og andre digitale enheter inntil man har fått kartlagt omfanget og iverksatt tilstrekkelig filter og annonseblokkering.

Elise Waagen (A) [12:28:39]: Jeg vil takke interpellanten Bastholm for at hun tar opp en viktig debatt. Undersøkelsen som det refereres til i interpellasjonen, kaster lys på et alvorlig problem. Tar man barnet sitt med på kino, er det klare anbefalinger for aldersgrenser. I den samme hverdagen sender man iPader med hjem til så små barn som femåringer – det er det noen er når de begynner på skolen – med hele internett for sine føtter.

Der ute finnes det et hav av skadelig innhold, innhold som en femåring ikke skal ha tak i. Jeg er kjent med

at det er en del kommuner som sender foreldre skjemaer hvor man er nødt til å signere på at man tar ansvar for hva som ses på iPaden, og hva den blir brukt til. Det mener jeg er ansvarsfraskrivelse. Kommunene og skoleeierne har et ansvar for å sørge for at de nødvendige filtrene er på plass. Teknologien er jo der, det handler om å ta den i bruk, og det ansvaret må kommunene ta.

Opplæringsloven er tydelig med hensyn til barns rettigheter når det gjelder markedsføring. Selv min egen datters iPad – et lite, raskt søk og en oversikt der – viser at man på ingen måte er skjermet for markedsføring der heller. Undersøkelsen viser også at kommunene er lemfeldige når det gjelder personvernet til barn. Det er, som representanten tar opp, sånn at det samles informasjon som barn har gjort søk på, og som igjen blir brukt i kynisk rettet markedsføring. Det er uholdbart, og dette er noe av det kommunene har ansvaret for, og det ansvaret må de ta.

Dette handler også om en større diskusjon om digitalisering i skolen. Det handler om hva vi egentlig skal bruke disse enhetene til. Har vi stilt de kritiske spørsmålene, eller har dette gått litt for fort? Det er bra at det kastes lys på denne problemstillingen, men det krever også handling fra kommunene der ute.

Jeg er glad for at vi har en regjering og en statsråd som har stilt nettopp de kritiske spørsmålene om hva som egentlig gir mest læring, og når vi egentlig skal ta i bruk skjerm. Regjeringen har satt ned et skjermbrukutvalg fordi skjermers inntog i barndommen har gjort såpass store endringer i hva det vil si å være barn. Når bidrar den til noe positivt, når bidrar den bare til uhelse, og når svekker den læringen?

Vi har også skoler i Norge som ikke har bøker til ungene sine, hele klasser som kun bruker iPad. Da har det gått for langt. Vi må ha en riktig balanse mellom skjerm og bøker, og vi må sørge for at det man sender med ungene hjem, er trygt og godt.

I realiteten er det sånn at flere steder har ikke læren mulighet til å velge det som gir mest mulig læring i læringssituasjonen, fordi det kun er iPaden som er tilgjengelig. Da er det på tide å sørge for at læreren har den reelle muligheten.

Jeg er glad for at regjeringen har satt av penger til flere fysiske lærebøker, at man har satt ned et skjermbrukutvalg, og at man satser på skolebøkene.

Dette viser også konsekvensen av at Norge har vært raskest ute i å innføre skjerm i skolen. Kanskje skal vi ikke alltid være på verdenstoppen når det gjelder det nyeste først. Vi ser nå at Oslo kommune innfører ChatGPT over en lav sko i Oslo-skolen. Jeg tror det noen ganger er god grunn til å stoppe opp og stille de kritiske spørsmålene for ikke å havne der vi er nå, der barn får skadelig innhold med hjem i ranselen.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [12:33:13]: Jeg takker interpellanten for å løfte et viktig tema, og jeg må innrømme at de kartleggingene som Miljøpartiet De Grønne viser til i innlegget her, er rystende – rett og slett. Det skremmer meg at denne virkeligheten og endringstakten bare går raskere og raskere og raskere. Vi kommer til å stå overfor atskillig flere utfordringer à la dette ettersom teknologien spinner videre og utvikler seg.

Ellers har jeg lyst til å vise til komiteens behandling før i dag av Dokument 8:25 S for 2023–2024, om mobilforbud i skolen. Regjeringen er aktivt i gang med rammer for elevenes påvirkning fra skjerm. Øvrig skjermbruk følges opp i rammene av Strategi for digital kompetanse og infrastruktur i barnehage og skole, som kom 20. april 2023. I forlengelsen av den har et utvalg jobbet med å dokumentere digital læringsanalyse, som alle kan gå inn og lese om på laringsanalyse.no.

I tillegg er det penger i statsbudsjettet for 2024 knyttet til en katalog for innkjøp av bl.a. læremidler i skolen. Senterpartiet har påpekt at det å kunne rangere, kvalitetssikre eller eventuelt ha en trafikklysmoell knyttet til hva slags læremidler man kan kjøpe inn i skolen, ville være hensiktsmessig for å hjelpe kommunene med å navigere i dette landskapet, all den tid det er krevende å ha både god innkjøpskompetanse og gode premisser for innkjøp, men også å vite hvordan man gjør de pedagogisk riktige valgene i et stort og etter hvert globalt marked.

Videre har jeg lyst til å trekke fram arbeid på andre områder. Justisdepartementet har nå fått på plass det som kalles KommuneCERT. Det er en sikkerhetsvirksomhet som skal ivareta sikkerheten i kommunal sektor, som nødvendigvis også berører oppvekst og utdanning, hvor desto mer er på digitale plattformer, enten det gjelder barna våre i barnehagen eller elevene på skoleverktøy.

Et annet viktig arbeid er en stortingsmelding for trygg digital oppvekst, som Barne- og familiedepartementet har et overordnet ansvar for. Kjersti Toppe og Tonje Brenna var som henholdsvis barne- og familieminister og kunnskapsminister i fjor ute og sa de var svært bekymret for utviklingen. De har varslet at de vil ta inn over seg en del av dette i arbeidet med den nye stortingsmeldingen. Det er vi selvfølgelig veldig utålmodig og spent på i Stortinget, og jeg regner med at også interpellanten vil ha interesse av å følge dette.

Det norske samfunnet er et av verdens mest digitaliserte, og befolkningen har høy digital kompetanse. Det vil skape et endret arbeidsmarked og endrede offentlige tjenester i hele landet, osv. Det krever tilgang på god kompetanse og infrastruktur, at videreføring av data har gode rammebetingelser i Norge, og at fellesskapet

sikres trygge rammer i sin bruk. Folk i hele landet må dessuten sikres tilgang på god infrastruktur.

Jeg skal prøve å legge til noe kort før jeg avrunder. Digitaliseringen går raskt, og vi må ha god folkevalgt og demokratisk styring. Jeg imøteser den videre diskusjonen.

Une Bastholm (MDG) [12:37:12]: Status akkurat nå, opplever jeg, er at alle er enige om at dette er et problem, og man har overlatt ansvaret til skoleeier. Nå har vi en del informasjon som tyder på at dette er en veldig, veldig vanskelig oppgave for skoleeier, og det er jo noen grunner til det. Rapporten fra Lightup går inn på det når det gjelder pornofilter, bl.a. at det finnes veldig mange ulike teknologiske løsninger, og det finnes ulike filter.

Kravet til teknologisk kompetanse er mye høyere enn det man kan forvente av den jevne skoleeier. Det er et kjempeproblem, for dette er ikke innkjøp av typen spiker. Det er egentlig høyteknologisk kompetanse man trenger for å vite hvordan man innretter det. Så har man et tilleggsproblem. Det er at mange av de ungdommene vi her prøver å beskytte, har en teknologisk kompetanse som overgår både foreldres, læreres og skoleeieres mange ganger, men det er vi som skal beskytte dem mot en verden der ute hvor de ikke helt vet hva de kommer inn i når de går rundt det filteret.

Det denne rapporten også finner, er at det er ganske lett å komme seg rundt en del av filterne. Derfor er det viktig med nasjonal hjelp og føringer for hvordan skolen skal klare å etterleve dette kravet, som jo påligger myndighetene og skoleeier fordi vi har et særlig ansvar for å beskytte barn på grunn av deres alder.

Nasjonale myndigheter må ta et ansvar for at det stilles strenge krav til leverandørene av digitale enheter. Det er tech-gigantene vi snakker om, og man kunne ha inngått generelle avtaler med dem om hvilke filter som skal legges inn. Det kunne blitt lagt ut som en meny til kommunene som de kan velge i, når de f.eks. velger om det er en iPad eller en annen type nettbrett de ønsker seg. Et konkret spørsmål jeg har til statsråden, er om det er noe statsråden vil se på og vurdere.

Vi må bli mye tydeligere overfor kommunene om at de må følge opp ansvaret skoleeier har for å beskytte barn mot særlig skadelig innhold. Det kan f.eks. ikke være valgfritt å benytte seg av Kripos' filter mot nettsider hvor det foregår seksuell utnyttelse av barn, som en tredjedel av landets kommuner ikke har gjort. Det vil jeg si er en lavhengende frukt; det bør være et krav. Inntil Utdanningsdirektoratet og departementet har forsikret seg om at dette er fulgt opp av kommunene og ungene er beskyttet, mener vi at det bør innføres et moratorium mot å sende med digitale enheter hjem til elevene i grunnskolen. Jeg tror ikke det blir et kjempestort praktisk problem – sannsynligvis gjør det at en del vil skynde

seg – og de fleste bruker nettbrettene hovedsakelig i klasserommet.

Dagens situasjon er uholdbar. Det er derfor jeg er så opptatt av at vi også får noen strakstiltak. Kommer vi til å se noen flere strakstiltak fra statsråden, heller enn at man venter på skjermbruketvalgets rapport i 2024?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [12:40:24]: Først vil jeg takke representanten for å sette denne viktige problematikken på dagsordenen.

Jeg gjentar fra hovedinnlegget mitt: Jeg har bedt Utdanningsdirektoratet om at en oppdatert veileder om tilgangskontroll på elevenes digitale enheter prioriteres i 2024 – altså i år.

Det er flere kommuner som har innført mange ulike tiltak. Det kan være sperring av tilgang til YouTube og sosiale medier, sperring mot å kunne laste ned apper, spill og programvare på egen hånd, sentrale nettfiltre for å luke ut tilgang til porno, vold og reklame, målbevisst støtte til og arbeid med lærere for å øke kompetansen og bevisstheten rundt problemstillingene.

Jeg ønsker at alle kommuner skal se nøye på akkurat sånne tiltak, at de vurderer sine egne løsninger, sin egen praksis og kompetanse på feltet, og at de tar nødvendige grep for å sikre at elevene er trygge når de bruker skolens digitale enheter til læring. Jeg utelukker ikke at en må ta ytterligere grep dersom dette ikke er tilstrekkelig.

Vi ønsker at skolen og lærerne skal få den støtten de trenger i dette arbeidet, og i statsbudsjettet for i år er det derfor bevilget ytterligere 40 mill. kr til oppfølgingen av nettopp digitaliseringsstrategien. Det er viktig for at vi skal kunne sikre elevenes personvern og andre rettigheter. Vi utreder også en felles støttetjeneste for universell utforming og personvern, som skal støtte skolene i de utfordringene de står overfor.

Presidenten [12:42:00]: Sak nr. 6 er ferdig hand-sama.

Sak nr. 7 [12:42:07]

Interpellasjon fra representanten Grete Wold til kunnskapsministeren:

«Det blir stadig mer mobbing i skolen, og Elevundersøkelsen viser at tallet på elever som opplever å bli mobbet fortsetter å øke. Når hele 15 pst. i 5. klasse og 13 pst. i 7. klasse oppgir at de har blitt mobbet, er det sterkt urovekkende. Alle barn har rett til å ha det trygt på skolen, og det ansvaret kan vi ikke unngå å prioritere. Det er ikke kun på digitale medier at barn og unge opplever mobbing, det er også av medelever i skolegården, og noen oppgir også mobbing fra de voksne. Når vi vet at barn som opplever mobbing trives dårligere, har mindre sosial

omgang og har større faglige utfordringer, må dette adresseres raskt.

Hva konkret jobber regjeringen med for å stoppe denne utviklingen, og hvordan stiller statsråden seg til et eget mobbetilsyn med nasjonalt eller regionalt ansvar?»

Grete Wold (SV) [12:43:29]: «Madeleine var jenta som alltid gråt». Det var overskriften på forsiden til telemarksavisen Varden en høstdag for få år siden. Hun fortalte om en skolehverdag preget av mobbing og overgrep i skoletiden, og hun opplevde det ingen barn skal oppleve. I tillegg sier hun at ingen ville høre om hvorfor hun gråt. Posttraumatisk stresslidelse ble noe av det Madeleine måtte slite med i årene etterpå. Hennes historie rørte mange, og den førte faktisk også til noen forbedringer i lovverket. Jeg vil begynne med å takke henne og dem som klarer å dele det de har opplevd. Det krever styrke og mot. Det er vår jobb å lytte og følge opp med handling.

Så godt som alle barn i Norge går på skolen i ti år, ti viktige år. De fleste fortsetter også mange år etter det. Det er år som vil preges og formes av det de lærte, det de opplevde, og det de erfarte disse ti årene i grunnskolen.

Det er år man ikke får tilbake, år som legger grunnlaget for resten av livet – ikke bare hva man lærte, og hvilke karakterer man klarte å få på vitnemålet, men også hvordan læresituasjonen var. Hvordan vær læreren, hvordan var klasserommet, var det trygt å dusje etter gymtimen, ble en sett om noe ikke var greit og – ikke minst – hadde man venner? Skolen kan være det stedet man gleder seg til etter en lang sommerferie, men det kan også være det stedet man gruer seg til hver eneste morgen.

Det er vondt å høre historiene fra barn, unge og etter hvert voksne som forteller om skoledager preget av mobbing. Mobbing har vi alltid hatt. Om det var mer eller mindre før, spiller absolutt ingen rolle for de barna som vokser opp med sår som blir til arr, arr som ikke blir borte. Vi ser at barn som har levd med mobbing, ikke glemmer. Det er noe som setter spor som ikke kan viskes bort. Det betyr ikke at man ikke kan få et godt liv, men mobbingen setter dype spor med vonde minner.

I min vanlige jobb har jeg møtt mange voksne med rusutfordringer og/eller psykiske lidelser, og det er ikke få av dem som forteller om en barndom med mobbing på skolen. For noen har mobbingen vært den direkte årsaken til et liv med utenforskap og smerte.

Det er ikke kun i skolen mobbingen skjer. Etter hvert som vi har fått en digital verden som gir uante muligheter – på godt og vondt – får mobberen enda flere arenaer, og omfanget øker.

Det å ikke bli bedt inn i felleskap er kanskje ikke mobbing i seg selv, men det å ikke bli inkludert, det å sit-

te utenfor sosiale felleskap, er vondt. Det skaper et dårlig selvbilde og negative tanker, som igjen går ut over livskvaliteten. Mobbing er derfor et samfunnsproblem. Det kan være helt ødeleggende for den enkelte, men det er også et problem for et samfunn som trenger alle.

SV har satt mobbing på dagsordenen i sitt arbeidsprogram, og det er jeg helt sikker på at andre partier også har gjort, men det holder ikke. Gode intensjoner og planer er ikke nok, det trengs handling, og det trengs definitivt mer enn å fjerne mobilen fra klasserommet. I statsbudsjettet for i år har regjeringen satt av 35 mill. kr til å styrke arbeidet mot mobbing og for å jobbe for et bedre skolemiljø. Man har pekt på lokale beredskaps- og tettere oppfølging av ressurspersoner som skal sørge for raske tiltak, og man vil også utvide Læringsmiljøprosjektet, slik at flere skoler kan bidra.

I tillegg kan vi lese at statsforvalteren får økte midler for å jobbe med elevenes rettigheter til et trygt og godt skolemiljø. Køen av saker må ned. Jeg ser derfor fram til å høre hvordan det går med dette arbeidet. Jeg kan ikke huske å ha sett noe om et mobbeombud, som flere har tatt til orde for, så det håper jeg statsråden vil ta opp i sitt svarinnlegg.

Nå er det nok en gang et økende antall elever som melder om mobbing i Elevundersøkelsen, og enda flere som opplever ikke å ha et trygt skolemiljø. Økningen er størst i grunnskolen, og det forteller oss tydelig at dette er barn som trenger at vi voksne tar ansvar.

Med dette som med alt annet er forebygging ordet vi ikke trenger å lete etter. Vi må tidlig inn, vi må forhindre at det utvikler seg, og da må vi se tegnene tidlig. Da dukker et annet ord opp, og det er «bemanning». Vi må ha en voksentetthet i skolen som gjør det mulig å se, oppdage og handle raskt.

Det er heldigvis gode eksempler på skoler som lykkes med dette, og jeg regner med at statsråden og departementet også følger nøye med på de suksesshistoriene vi ser. Nylig kunne vi lese i Jarlsberg Avis i Holmestrand om Kleiverud skole, som faktisk har gode tall og gode resultater på nettopp dette.

Vi kan uansett ikke la være å sette dette på dagsordenen. Derfor har jeg denne interpellasjonen, så vi kan reise debatten og kanskje få noen svar – forhåpentligvis gode – fra statsråden, som per nå har det øverste ansvaret: Hva gjøres konkret, hva kan vi forvente av den satsingen regjeringen sier de skal ha, og – ikke minst – hvilke tiltak vil man faktisk velge å følge videre?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [12:48:29]: Jeg deler representantens bekymring for økningen vi ser i andelen elever som rapporterer om mobbing. Dette er alvorlig. Jeg skulle ønske vi kunne si at det er ett enkelt svar på hva som er grunnen til denne utviklingen, men jeg

tror at årsakene er sammensatte, og at de ligger i forhold både i og utenfor skolen.

Arbeidet med å motvirke mobbing må stå øverst på dagsordenen hos alle som jobber i og med skolen. Skolen må forebygge og oppdage utrygge miljøer og mobbing og gjøre noe med det før sakene blir store og vanskelige, men vi andre må også gjøre vårt for å snu utviklingen. Jeg mener det er vår oppgave som voksne, som politikere, som foreldre å gjøre alt vi kan for at barn og unge skal ha det bra, og at de er inkludert i fellesskapet.

Det følger av opplæringsloven at alle elever har rett til et trygt og godt skolemiljø som fremmer helse, trivsel og læring. Jeg vil understreke at det å ha det trygt og godt handler om noe mer enn et skolemiljø uten mobbing. Det innebærer bl.a. å kunne føle seg tilstrekkelig trygt til at en kan klare å lære og utvikle seg sammen med andre. Hvis ikke elevene har det trygt på skolen, vil vi også ha problemer med å nå de målene vi har satt om læring, danning og utvikling. Vi vil at elevene skal utvikle kritisk tenkning og etisk bevissthet, at de får medvirke, at de får venner, og at de får diskutere, samarbeide, eksperimentere og utforske. For å nå disse målene må elevene være trygge på skolen sin.

Jeg vet at skoleeiere, skoleledere, lærere og andre ansatte ute i skolene jobber med dette hver eneste dag. Regjeringen vil støtte dette arbeidet. Derfor har vi gjennom årets statsbudsjett prioritert, som også representanten nevnte, å bruke ytterligere 35 mill. kr til å styrke arbeidet med trygge og gode skolemiljø. Disse midlene brukes på målrettede tiltak som å utvide Læringsmiljøprosjektet, til å styrke statsforvalternes arbeid med å sikre elevene rettigheten til et trygt og godt skolemiljø og til utprøving av beredskapsteam mot mobbing.

Representanten Wold lurer på hvordan jeg stiller meg til et mobbetilsyn med regionalt eller nasjonalt ansvar. Jeg mener at et sånt forslag er overflødig. Vi har allerede gode regler i opplæringsloven gjennom statsforvalterens, altså regional stats, håndhevsingsordning, der elever og foreldre kan melde inn sin sak til statsforvalteren hvis de mener at skolen ikke gjør en god nok jobb for å sikre elevene et trygt og godt skolemiljø. Statsforvalteren vurderer deretter om skolen har oppfylt plikten sin, og statsforvalteren kan også gi skolen pålegg om å gjennomføre ulike tiltak. I tillegg har statsforvalteren mulighet til å føre tilsyn med skolemiljøet på en skole mer generelt, uten at det er knyttet til en enkeltsak. Jeg mener derfor at vi allerede har et mobbetilsyn, gjennom opplæringsloven.

Jeg vil avslutte med å si at jeg mener at det viktigste arbeidet vi gjør, er det langsiktige, systematiske arbeidet for et trygt og godt skolemiljø. Dette arbeidet må være en integrert del av den pedagogiske praksisen hver eneste dag på hver skole, i hvert klasserom og i hvert fag. Den

tilnærmingen må vi ha med oss når vi utformer ulike tiltak på nasjonalt nivå.

Grete Wold (SV) [12:52:19]: Først: Tusen takk til statsråden for gode svar – det er ikke noen tvil om at vi deler bekymringen for og opplevelsen av alvor i det vi faktisk nå ser.

Så er det, slik statsråden var inne på, ikke kun ett svar eller to streker under noe tiltak på dette. Kanskje er det også ulike svar på ulike problemstillinger på ulike steder, så vi kan nok være enige om at dette er noe vi trenger å prioritere framover. Det kan ikke ses løsrevet fra det arbeidet vi har foran oss på andre områder i skolen: rekruttering av lærere, en mer praktisk og variert skole, læremidler som er tilpasset den enkelte, og ikke minst flere yrkesgrupper inn for å styrke laget rundt eleven og læreren.

I Hurdalsplattformen har ikke mobbing fått en sentral plass, og det er kanskje litt der vi må begynne, med våre egne partiprogrammer og med regjeringsplattformen. Det som står nevnt, er at man vil forsterke forebyggingen av mobbing, og man vil innføre et bredt kompetanseutviklingsprogram og krav om beredskapsteam. Jeg hadde ønsket meg at statsråden kunne komme litt mer inn på det konkrete rundt hvordan man tenker å jobbe med akkurat det som blir trukket fram som kanskje to av de svarene vi er på leting etter. Det hadde vært nyttig.

Statsråden var inne på et annet konkret spørsmål, dette med et mobbeombud på enten nasjonalt eller regionalt plan. Da er det viktig å ta med seg at det ikke er alle som opplever at § 9 a i opplæringsloven er tilstrekkelig for å forebygge mobbing, og for å møte det problemet når det – dessverre – har oppstått. Én svakhet er at det ikke medfører noen konsekvenser eller sanksjoner for en skoleeier eller rektor om man ikke gjør det som er forventet etter denne lovparagrafen. Det oppleves også som et problem at statsforvalteren ikke alltid har et formelt ansvar for å påse at skoleeier faktisk følger opp, slik statsråden viser til.

Spesielt på mindre steder, der hvor man har et «alle kjenner alle»-lokalsamfunn, fortelles det om situasjoner hvor man som forelder ikke når fram. Her kan tette bånd mellom rektorer, lærere og kommunesjefer skape krevende situasjoner både for dem som melder fra om mobbing, og for dem som faktisk skal håndtere problemstillingen de får på pulten. Relasjonene er for tette. Da ville et uavhengig mobbeombud kunne ha vært et av svarene vi leter etter, og det er derfor også en idé kanskje å se litt nærmere på det forslaget. Det håper jeg statsråden tar med seg.

Til slutt vil jeg nevne at det er viktig at vi legger til grunn at mobbing er et symptom på at barn ikke har det

bra. Det er derfor viktig at vi også snakker om dem som mobber, om hvordan vi kan skape en skolehverdag der barn som ikke mestrer sosiale koder og ikke klarer å regulere egen atferd og egne følelser, faktisk blir møtt på nettopp det og får den hjelpen de trenger. Da kan vi ikke se bort fra barnehagens rolle, som vi også har vært innom i dag. Kanskje ligger noe av svaret i en underbemannet barnehage som ikke har nok voksne til nettopp å forberede barna på den skolehverdagen som de møter når de er – fortsatt – veldig små barn.

Det er uansett noe jeg håper vi i fellesskap kan flytte høyere opp på «to do»-lista vår, både i partiprogrammene og i regjeringsplattformer, men akkurat nå er det regjeringen som sitter med ansvaret og må følge opp.

Øystein Mathisen (A) [12:55:45]: Utviklingen i Elevundersøkelsen går dessverre feil vei. Vi ser at det er flere barn i sjuende som sier at de blir utsatt for mobbing, og den samme trenden ser vi både høyere oppe og lenger ned i skolesystemet. Det er svært alvorlig. Mobbing kan sette lange spor og gi en dårlig start på livet for dem som blir utsatt for det. Det er heller ikke et miljø som gjør at man lærer godt, for skal man lære, må man også trives på skolen, og dette er en alvorlig utfordring som vi alle sammen jobber mot. Det er en felles innsats som tilligger både kommuner, fylker og nasjonalt nivå.

Jeg er selv i kommunepolitikken og jobber med disse utfordringene. Noe av det vi merket som fikk best resultater, var det langsiktige arbeidet med å styrke laget rundt eleven. Å bekjempe mobbing i en klasse, på en skole, er ofte en større utfordring som handler om det totale klasse- og skolemiljøet. Læreren har en veldig viktig rolle i det, men det kan også være andre yrkesgrupper som kan ha en svært viktig rolle i å bidra til å snu en negativ trend og styrke klasse- og skolemiljøet. Derfor er det å bygge laget rundt eleven og sørge for at de som har forskjellig kompetanse, kommer til rett tidspunkt inn i skolen og bidrar med det de kan, svært viktig for å lage et godt læringsmiljø for alle som går på skolen.

Regjeringen har også satset på noen konkrete programmer og innsatser i budsjettet som ble vedtatt nå i år, for å teste ut å gjøre enkelte ting i skolen som man kan ta erfaring fra og ta med videre til andre steder. Beredskapsteam, bl.a., er svært viktig når det gjelder å komme inn og gjøre noe konkret før et problem vokser og blir enda større. Mange kommuner har gode erfaringer som man kan dele med andre, og som kan videreutvikles.

Det er veldig bra at interpellanten tok opp denne viktige problemstillingen. Det er en felles innsats og et felles alvor som ligger over oss alle sammen i denne saken. Selv om vi hadde dårlige resultater i Elevundersøkelsen nå sist, har også utviklingen vært negativ og gått

feil vei. Etter pandemien kan det også ha vært noe ekstra som gjør at det går dårlig i denne undersøkelsen, som vi må ta på alvor og følge opp.

Jan Tore Sanner (H) [12:58:38]: Jeg vil takke representanten Grete Wold for å ta opp en usedvanlig viktig problemstilling. Det er helt avgjørende at barn og ungdom er trygge på skolen. Uten den tryggheten, er det heller ikke noe grunnlag for læring. Det er vondt å lese om hvor mange barn som går med en klump i magen på vei til skolen. Som kunnskapsminister hadde jeg møter med både foreldre, barn og ungdom som var blitt mobbet gjennom mange års skolegang, og jeg tror ikke jeg har gjennomført vanskeligere møter. Det å oppleve hvordan mobbing over tid kan ødelegge et liv, er forferdelig vondt, og derfor er det viktig at vi tar dette på det største alvor.

I Utdanningsdirektoratets rapport om Elevundersøkelsen står det:

«I fjor så vi for første gang på flere år en tydelig økning i andelen elever som svarer at de opplever mobbing på skolen, etter flere år med nedgang for 10. trinn og relativt stabil andel for 7. trinn. I år er økningen enda mer markant.»

Det betyr ikke at det var på et akseptabelt nivå før, men jeg er forundret over hvor lett statsråden tilsynelatende tar på den svært alvorlige utviklingen vi nå har sett de siste årene, både den markante økningen i mobbetallene som Utdanningsdirektoratet påpeker, og økningen som har vært i fraværet, særlig på 10. trinn – det er det vi har tall for. Og fravær fra skolen er et veldig tydelig tegn på at barna ikke trives på skolen.

Kombinasjonen av mer mobbing, mer fravær og mer uro i skolen, som vi også får rapporter om, påkaller større alvor enn det vi så langt har sett fra statsråden. Det uttales at «å motvirke mobbing må stå øverst på dagsordenen for alle som jobber i og med skole». Jeg legger til grunn at det også omfatter kunnskapsministeren.

Det vi har fått presentert i denne viktige interpellasjonsdebatten, er at det er bevilget 35 mill. kr. Det er sikkert penger som kommer godt med, men det er ikke et tegn på tydelige tiltak for å ta tak i mobbing. Skal vi bekjempe mobbing, krever det tydelig skoleeierskap, at skoleeier setter dette som punkt nummer én – at barn i vår kommune skal være trygge på skolen. Det krever at skoleleder tar dette på det aller største alvor og ikke delegerer bort ansvaret for skolemiljøet. Det krever at læreren er sjef i klasserommet, at det legges betydelig større vekt på klasseromsledelse og at man involverer elevene.

Et viktig verktøy som statsråden har i sin skuff, er oppfølgingsordningen, hvor mange av de mest erfarne skolelederne reiser i team for å bistå kommuner og sko-

ler som over tid har hatt utfordringer. Det knytter seg ikke bare til faglige resultater. De skal også legge vekt på Elevundersøkelsen og skolemiljøet. Med oppfølgingsordningen og læringsmiljøarbeidet har man verktøy som kan settes inn.

Alarmklokkene bør gå i Kunnskapsdepartementet. Vi er helt avhengig av at arbeidet med å motvirke mobbing og å fremme et godt læringsmiljø tas på langt større alvor, at det settes inn tydelig innsats for å få fraværet ned og ikke minst for å få et bedre skolemiljø for skoleelevne.

Nils T. Bjørke hadde her teke over presidentplassen.

Lars Vegard Fosser (Sp) [13:03:53]: Jeg ønsker å starte med å takke interpellanten for en god og viktig interpellasjon.

Mobbing påvirker dessverre altfor mange, og det er trist å se at resultatene fra Elevundersøkelsen viser at antallet elever som opplever mobbing, fortsetter å øke. Som både folkevalgt og pedagog kjenner jeg på et ansvar for å skape et miljø der hver elev i skolen kan føle seg trygg, respektert og anerkjent. Mobbing berører ikke kun enkeltpersoner, det påvirker også hele skolefellesskapet, venner, familie og har langsiktige konsekvenser for både offer og den som mobber. I dag finnes det barn som opplever frykt, angst eller isolerer seg når de går på skolen, grunnet mobbing eller virkninger etter mobbing.

Som lærer har jeg sett og ser til tider elever som har det skikkelig vanskelig, og jeg må ærlig innrømme at det ikke alltid er like enkelt å oppdage dem, spesielt på store skoler der de ansatte ikke kjenner hver elev, og det er enklere for elevene å gjemme seg i mengden av elever.

Først og fremst må vi forstå at mobbing tar mange former. Det kan være fysisk, verbalt, sosialt og digitalt. Uansett form er konsekvensene dyptgående og kan føre til alvorlige emosjonelle og psykologiske utfordringer. Som samfunn må vi oppmuntre til åpen kommunikasjon og skape et klima der barn føler seg komfortable med å snakke med en trygg voksen om mobbing. Det er viktig at vi alle, både elever, ansatte, folkevalgte og mannen i gata, tar et oppgjør og et standpunkt mot mobbing og virkelig står opp for dem som har det vanskelig.

Senterpartiet og jeg tror at forebygging er nøkkelen. Jeg kjenner til flere skoler som har sett gode ringvirkninger av å ha innført programmer som fremmer empati, respekt og inkludering. Jeg er faktisk selv nettopp valgt inn i en ressursgruppe som skal arbeide med et konsept for et bedre psykososialt miljø ved min skole. Jeg er glad for at jeg jobber ved en skole som prioriterer nettopp dette. Hvis ikke elevene trives på skolen, vil det også være utrolig vanskelig å lære. Min erfaring og opplevelse

fra skolen tilsier at det ikke kan fokuseres nok på elevenes psykososiale miljø, og at det er en felles oppgave mellom skolen, andre instanser og samfunnet som helhet å skape en tryggest mulig oppvekst for barn og unge.

Derfor er jeg glad for at regjeringen har styrket arbeidet med trygge og gode skolemiljø og mot mobbing ved å prioritere 35 mill. kr i 2024-budsjettet til en kraftfull pakke med målrettede tiltak, som lokale beredskapsteam, utvidelse av Læringsmiljøprosjektet med 35 skoler og statsforvalterens arbeid for å sikre elevenes rettigheter til et trygt og godt skolemiljø.

Beredskapsteamene vil gi skolene tettere oppfølging og dedikerte ressurspersoner for å sikre raskere og bedre innsats der skolemiljøet ikke er godt. Læringsmiljøprosjektet kan bidra til at enda flere barnehager, skoler og kommuner som lenge har slitt med dårlig skolemiljø, får veiledning. Man ser at skoler som har deltatt, har gått fra å ha over snittet til under snittet i mobbeandel. Foreldre, lærere og skoleadministrasjon må samarbeide for å skape et støttende miljø rundt elevene. Det er viktig at vi aktivt lytter til dem, at vi handler raskt hvis vi ser tegn til mobbing, utestenging eller annen uønsket atferd. Samtidig må vi også gi dem som mobber, muligheten til å forandre seg ved å tilby støtte og veiledning. Min erfaring er at mange av dem som mobber, selv har utfordringer, og at de bruker mobbing som et middel for å håndtere utfordringene sine. Det er derfor viktig at apparatet rundt elevene, som eksempelvis skolehelsetjenesten, er rustet nok til å ivareta ofrene, men også den som mobber. Også her har regjeringen kommet med tiltak.

Med bakgrunn i Elevundersøkelsen kan det virke som om vi som samfunn ikke har gjort nok for å klare å oppdage og å håndtere mobbing. Mobbing kan ikke forbli i skyggen eller bli sett isolert, det må bli sett i sammenheng med læring, trivsel og ressurser. Senterpartiet har tro på mestring og trivsel i skolen ved å gjøre skolen mer praktisk og ved å gi lærerne mer tillit. Det kan bidra til at skolemiljøet til elevene blir bedre.

Som folkevalgt mener jeg det er viktig at vi tar et kollektivt ansvar for å forme en skolekultur som bygger på respekt, empati, medmenneskelighet og kjærlighet. Ved å jobbe sammen kan vi sikre at hver elev får mulighet til å vokse og lære i et trygt og støttende miljø. Vi må arbeide sammen for å sikre at skolen er et sted der alle kan blomstre og utvikle seg.

Himanshu Gulati (FrP) [13:08:37]: Jeg vil gi interpellanten, stortingsrepresentant Grete Wold, honnør for å ta opp et veldig viktig tema. – Jeg beklager også at jeg ikke fikk med meg begynnelsen av debatten.

Dette er et tema som berører flere ting på utdanningsfeltet. Vi hadde også en debatt i formiddag om mo-

bilbruk, der vi også kom inn på flere av de uromomentene i skolen som vi alle er bekymret for, og som forstyrrer og ødelegger for læring i skolen.

Som flere har nevnt i dag, ser vi at motivasjonen går ned blant mange elever. Mobbetallene går opp, noe som er urovekkende, og også antallet vold- og trusselsituasjoner går opp. Det disse har til felles, er at de fjerner grunnlaget for læring og gjør at mange elever ikke får fokusert på det de skal i skolen. Så vet vi at mange av disse utfordringene heller ikke er isolert til skolen. Mye handler også om bruk av sosiale medier, den nye digitale hverdagen hvor man er koblet på og til stede ikke bare i skoletiden, men skolehverdagen er en del av dette.

Mobbing er ikke lenger bare mobbing. Vi ser, både i Norge og andre steder, at det henger mer og mer sammen med vold, aggressiv atferd og annen problematisk atferd, som det er mange grunner til at har oppstått. Pandemien har deler av skylden, og den digitale hverdagen har også en del av skylden. Vi har i hvert fall en utfordring vi er nødt til å håndtere. Vi kan ikke sitte stille og se på at dette får lov å utvikle seg uten at vi kommer med tiltak og forsøker å snu trenden. Og da må vi se på hva som fungerer enkelte steder, og vi må se på hva som ikke fungerer i dagens system.

Fremskrittspartiet har fremmet flere tiltak, også i et representantforslag som ligger til behandling i Stortinget akkurat nå, for å bekjempe vold i skolen, men som også omhandler de samme virkemidlene som brukes når det gjelder å bekjempe mobbing. Et eksempel er den grunnleggende urettferdigheten i om det er mobber eller mobbeoffer som skal bytte skole dersom mobbing får lov til å fortsette over tid og ikke opphører. De tilfellene har vi dessverre altfor mange av i Norge, og vi ser at terskelen for å flytte på mobber er for høy. Selv om forrige regjering, som Fremskrittspartiet var en del av, tok grep i loven – med riktig intensjon – ser vi at det ikke fungerer godt nok. Vi ser også at skoler og kommuner som går til det skrittet å flytte mobber, ofte får vedtakene sine annullert av statsforvalter, fordi terskelen i dagens lov er for høy i forhold til det den nok var ment som.

Jeg har – dessverre, må jeg nesten si – hatt befatning med mange saker. Jeg har møtt mange pårørende og elever rundt omkring som står i disse situasjonene hver eneste dag, hvor barna enten blir mobbet, slått, tafset på eller spyttet på, og hvor både skole, rektor, kommune og miljøet er kjent med hvilke elever som har atferdsutfordringer, men hvor de virkemidlene som er ment for å beskytte i sånne tilfeller, likevel ikke kan brukes, f.eks. fordi terskelen er for høy.

Et av de forslagene som Fremskrittspartiet har fremmet, og som jeg mener denne salen må ta en ordentlig debatt om, er om det skal bli lettere å flytte mobber hvis

langvarig mobbing ikke opphører. Resultatet i dag er at det ofte er offeret og offerets familie som ofte må ta den byrden, og det kan ikke være rettferdig. Dette er bare ett tiltak og en liten del av en stor problemstilling som krever innsats på mange felt. De reglene vi har diskutert tidligere i dag om begrensning på bruk av mobiltelefon, er også viktig, men det er fortsatt bare en liten del av en stor problemstilling, som trenger både forebyggingstiltak, reaksjonstiltak og oppfølging av dem som blir ofre for mobbing.

Grete Wold (SV) [13:13:09]: Tusen takk for gode innlegg og til alle som har bidratt.

Mobbing er et samfunnsproblem. Det har ikke fått nok oppmerksomhet, og vi har heller ikke fått den handlingsplanen som vi kanskje hadde trengt for mange år siden. Her kan ingen partier slå seg på brystet og si at dette har vi jobbet godt nok med, ei heller noen regjeringer kan si at de gjorde nok, de gjorde rett. Det er viktig ikke å peke, men å finne fram pennen og begynne å jobbe med det vi faktisk kan gjøre noe med.

I denne diskusjonen er det to fallgruver vi kan gå i. Den ene er å forenkle det hele. Det er veldig komplisert, det er sammensatt, og det er mange faktorer som henger sammen. Men vi kan også gå i den andre grøften og si at dette er så omfattende, så komplisert og så overgripende at vi faktisk opplever en form for avmakt, og rett og slett tenker at dette får vi ikke gjort så mye med. Vi må klare å finne en handlingsrettet og grundig tilnærming som gjør at vi systematisk kan jobbe med det, og ikke minst må vi, som flere har vært inne på, se til de gode resultatene som mange faktisk har.

Takk til statsråden for gode svar, men svarene synliggjør også at det er mye som gjenstår, og som vi må få gjort. Vi kan ikke være bekjent av den trenden vi nå ser. Vi er nødt til å snu den. Da hjelper det egentlig veldig lite med diskusjoner vi har som har veldig mye medieoppmerksomhet, nemlig om skjerm i skolen og mobiltelefon. Det er en av forklaringene, som forrige representant også var inne på, men det er på ingen måte det som er løsningen på det hele. Det hjelper ikke om vi får tilbake skolebøkene, så lenge elevene er så utrygge at de faktisk ikke mestrer å tilegne seg den kunnskapen som læreren og mange andre rundt forsøker å formidle.

Det blir viktig å tenke på at det ikke bare er barna som lever i en mer og mer tiltakende digital verden, hvor vi også møtes mindre og mindre – og man kan selvfølgelig peke litt på pandemien. Det er også sånn at foreldre møtes i mye mindre grad og kanskje kjenner hverandre i mindre grad enn man gjorde for bare noen få år siden. Det betyr at det er et nettverk rundt disse barna som også har blitt svakere. Det må vi kanskje også ta på alvor og legge opp til at man faktisk møter på foreldremøter,

at man lager aktiviteter, at man bygger opp lokalsamfunn som gjør at flere rundt disse barna, landsbyen rundt dem, faktisk har muligheten til å gjøre den jobben som må til for at barna skal være trygge – det være seg om man er den som mobber og har det vanskelig med det, eller den som blir mobbet og får store konsekvenser som følge av det.

Det blir viktig å styrke rektoren. Det er ikke noen tvil om at læreren har en utrolig viktig rolle i klasserommet – helt klart. Men alle skoler har en ledelse, og det er en ledelse som står i utrolig tøffe tak og må ta utrolig tøffe beslutninger, og som også er den som må jobbe sent og tidlig for å ta alle små og store hensyn i den skolen man skal lede og ha det øverste ansvaret for. Så det gjelder å styrke rektoren, styrke laget rundt rektoren og tenke mer nettverk rundt rektorene våre. Der har vi også en yrkesgruppe som vi faktisk sliter med å rekruttere nok til, og det kan jeg forstå, for det må være en utrolig krevende oppgave.

Jeg vil igjen nevne mobbeombud. Når vi ser at lovteksten ikke er til stede, må vi kanskje også få nye tiltak.

Presidenten [13:16:16]: Neste talar er statsråd Nordtun. – Statsråden ynskjer ikkje å ha eit sluttinnlegg. Då er handsaminga av sak nr. 7 avslutta.

Sak nr. 8 [13:16:39]

Interpellasjon fra representanten Marius Arion Nilsen til energiministeren:

«Ifølge USA, EU, Det internasjonale energibyrådet (IEA) og flere, vil kjernekraft spille en kritisk rolle i framtidens energisystemer på veien mot utslippsfri energi. Kjernekraft ble framhevet som en av løsningene på COP28, og USAs John Kerry uttalte at «vitenskapen forteller oss at du ikke kan komme til netto null i 2050 uten kjernekraft». Regjeringen og lobbyorganisasjoner ønsker ikke kjernekraft i Norge, og ønsker heller ikke å få oppdatert kunnskap fram.

Vil regjeringen bidra til en sannferdig og faktuell debatt om kjernekraftens rolle i framtidens norske energimiks?»

Marius Arion Nilsen (FrP) [13:17:26]: Energidebatt har vært en gjenganger på Stortinget og i media de siste årene, siden strømpriskrisen tok til høsten 2021. Siden har strømprisene vært vesentlig høyere enn det historiske normalnivået på 30 øre per kWh.

Energipolitikk, som alltid har vært noe som påvirker folk, uten at det har vært den største debatten, har i dag blitt noe folk har et vesentlig mer bevisst forhold til. Dette kunne vi tydelig se i spørreundersøkelsen fra InFact som Nettavisen presenterte denne uken. Folkets dom er at man ønsker mer vannkraft og mer kjernekraft.

Når folk blir spurt hvilken kraftproduksjon man ønsker om man må velge, vinner disse soleklart. Folk er altså åpne for kjernekraft.

Regjeringen derimot har skylappene på. Nylig kom nyhetene om en storstilt satsing på kjernekraft fra Storbritannia, hvor man tar sikte på å firedoble energiforsyningen og få 25 pst. av alt kraftbehovet fra atomkraft innen 2050. Statsminister Rishi Sunak begrunnet satsingen med at kjernekraft er den perfekte motgiften mot energiutfordringene som Storbritannia står overfor. Kjernekraft er grønn, billigere i det lange løp og kommer til å sikre Storbritannias energiforsyning. Sunak trakk også fram jobbene satsingen vil skape, sammen med energisikkerheten og energiuavhengigheten fra despotiske regimer.

Storbritannia er langt fra det første landet som kommer med slike satsinger, etter hvert som flere land har sett alle fordelene teknologien gir, med regulerbar, stabil kraft. I våre naboland satser både Sverige, Finland, Polen, Frankrike og flere andre stort på kjernekraft framover. I Sverige har regjeringen endret loven som begrenser antall kjernekraftverk, og tillater nå kjernekraftutbygging over hele landet. Svenskene selv er enig i denne satsingen, og i et notat fra den norske ambassaden i Sverige informerte man nylig om at mer enn halvparten av Sveriges befolkning stiller seg positiv til kjernekraft.

Tilbake til hjemlige trakter: Spørreundersøkelsen viser et stort flertall for vannkraft og kjernekraft. Til sammenligning ønsker kun 12,5 pst. seg regjeringens foretrukne kraftproduksjon: vindkraft. Tidligere undersøkelser i Norge har også vist et flertall som er positiv til kjernekraft i Norge – dette i motsetning til i tidligere tider, da skepsisen var vesentlig større. Det er også «tidligere tider» som kjennetegner regjeringens tilnærming til kjernekraftdebatten. Regjeringen viser til mer enn 50 år gamle stortingsvedtak, hvor man vurderte kjernekraft, men konkluderte med at vannkraft var den foretrukne kraftproduksjonsmetoden. Regjeringen henviser til dette når den sier at kjernekraft har blitt utredet og vurdert tidligere, og at det ikke er noen grunn til å oppdatere kunnskapen. Man har tydeligvis ikke fått med seg at utviklingen har gått framover, og at verden er endret siden den tid. Det er trist å bevitne at mens resten av verden ser kjernekraft som en av løsningene, ser regjeringen det som et problem og som en avsporing av energidebatten i det hele tatt å jobbe for å få på plass nytt, oppdatert kunnskapsgrunnlag før vi – altså Stortinget – kan konkludere med hensyn til kjernekraftens videre skjebne i Norge.

Det ble nylig skrevet side opp og side ned om vedtakene om fossil energi fra klimatoppmøtet i Dubai. Det som ikke kom fram, var det som skjedde på feltet fossil-

fri energi. Kjernekraft ble framhevet som en av løsningene på COP28, hvor USAs John Kerry uttalte at: vitenskapen forteller oss at du ikke kan komme til netto null i 2050 uten kjernekraft. Hele 22 land forpliktet seg til å tredoble kapasiteten til kjernekraftenergi innen 2050.

De siste månedene har vi sett at mens energiministrene fra hele OECD-området samles for å få fart på utvikling av kjernekraft, gjør regjeringen og noen organisasjoner i næringslivet sitt beste for at debatten i det hele tatt skal unngås i Norge. Energiminister Aasland har flere ganger uttalt at kjernekraft ikke er veien å gå for Norge, og regjeringspartiene har også stemt imot forslag fra Fremskrittspartiet om utredning av behovet og mulighetene for framtidig kjernekraft i Norge. Kjernekraft er en avsporing, er det vi avspises med.

NHO har tilsynelatende vært enig i det synspunktet. En nylig publisert Rystad-rapport, har fått mye fokus og kritikk fra flere hold for at konklusjonene framstår som skreddersydde og negative hva gjelder kjernekraft. Kritikken har gått ut på både metodefeil og at det ble satt opp urimelige og rett og slett feilaktige regnestykker, som gjorde at kjernekraft framsto vesentlig dyrere enn andre alternativer. Vi mangler altså uholdt, objektiv og oppdatert kunnskap.

Energidebatten er for viktig – den angår for mange og har for store konsekvenser for samfunnet og for framtiden – til at vi kan ta oss råd til en partisk ubalansert debatt hvor interesseorganisasjonene får legge premisse. Vi behøver en sannferdig og faktuell debatt hvor hele bildet presenteres, hvor hele Norge er ivaretatt, og hvor både fordeler og ulemper ved energiformer kommer klart og tydelig fram.

Statsråd Terje Aasland [13:22:40]: La meg starte med å si, og understreke, at jeg vil bidra til en sannferdig og faktuell debatt om kjernekraft. Jeg håper også representanten Nilsen vil bidra til en sannferdig og faktuell debatt om hva som faktisk er regjeringens politikk.

Når det er sagt, baseres denne interpellasjonen på et feilaktig grunnlag. Vi ønsker selvfølgelig å få fram oppdatert kunnskap, og jeg oppfordrer også representanten til å stille konkrete spørsmål om hvilken kunnskap det er han eventuelt mangler, for det er opplagt viktig.

Vi vet noe om kjernekraft. Vi vet at kjernekraft ikke er en løsning på dagens utfordringer i kraftsystemet vårt. Det er ingen løsning på priskrisen, som representanten peker på startet engasjementet rundt energisituasjonen i Norge, og det er vedvarende problemer og utfordringer knyttet til lagring av radioaktivt avfall, sikkerhet, osv.

Så er det helt riktig at EU, USA og mange andre land må orientere seg mot kjernekraft. Men hvorfor? Jo, det er fordi de i dag har fossil energibruk som grunnlast i kraftsystemet sitt, og det er helt nødvendig at det fases

ut. Det er helt nødvendig at det fases ut, og derfor er kjernekraft kanskje det eneste alternativet, ved siden av hydrogen.

Vi vil bidra til en sannferdig og faktuell debatt. Det er ingen tvil om at vi vil trenge mye mer energi i årene som kommer, både i Norge og i Europa. Interessen for kjernekraft har økt flere steder. Det gjelder også i Norge. Enkelte kommuner har også vist interesse for å etablere kjernekraft. I Energidepartementet mottok vi i november i fjor en konkret melding om forslag til konsekvensutredning for et kjernekraftverk ved Taftøy Næringspark i kommunene Aure og Heim. Jeg kan forsikre representanten om at vi kommer til å behandle den med den respekten en slik type melding skal ha i det forvaltningssystemet vi har.

Det er også noen andre sider ved dette. Vi har allerede i dag stor etterspørsel etter arbeidskraft og kompetanse i energisektoren, og den utfordringen blir bare større i årene som kommer. Derfor mener jeg at vi må prioritere de teknologiene vi allerede har fortrinn på, både de naturgitte og dem vi har gjennom kompetansen vi har bygd opp gjennom mange år.

Norge vil dessuten trenge betydelig mer kraft i årene fram til 2030 og 2040, og kjernekraft tar lang tid å få på plass. Jeg tror ikke det er innen rekkevidde i det tidsrommet vi snakker om. Som et eksempel har svenskene håp om at de kan fase inn mer kjernekraft fra 2035 og utover. Så jeg mener kjernekraft ikke er riktig for Norge nå, men for andre land som har god erfaring med dette, og som ikke har alternativer med hensyn til grunnlast uten å slippe ut CO₂, mener jeg kjernekraft kan være en aktuell løsning.

Jeg er ikke motstander av å få mer oppdatert kunnskap om dette, slik representanten påstår. Tvert om er jeg opptatt av å ha kunnskap om det. Kjernekraftteknologi kan på lang sikt også bli interessant for Norge, så jeg forstår godt at noen kommuner har valgt å gå sammen for å få mer informasjon om dette. Det er viktig at vi følger den teknologiske utviklingen og utvikler vår nukleære kompetanse.

Jeg kan også oppfordre representanten, når han stiller spørsmål, til gjerne å invitere til en dialog om hvilken faktabasert kunnskap han eventuelt mangler for å kunne foreta gode vurderinger av om dette passer inn i det norske kraftsystemet eller ikke i tiden framover.

Jeg har lyst til å understreke: Når vi sier at vi mener kjernekraft ikke er aktuelt for Norge nå, er det fordi vi ønsker å bygge videre på det som er Norges fortrinn, nemlig de rike mulighetene vi har til å bygge ut mer fornybar energi. Vi har fortsatt et stort potensial for og ikke minst betydelig kompetanse på fornybar kraftproduksjon, både vind- og vannkraft og havvind, som vil spille en vesentlig rolle i tiden framover. Det er mot det jeg

mener vi må rette oppmerksomheten. Det er der vi også kan skape ny industriell vekst og aktivitet som videreutvikler industrien i Norge.

Marius Arion Nilsen (FrP) [13:27:27]: Sannferdig debatt er en forutsetning. Hvis representanten Nilsen, altså undertegnede, har misforstått regjeringens aversjon mot kjernekraft, er det kanskje fordi regjeringen taler uklart i så måte, for det har vært veldig vanskelig å finne noen som helst velvilje og interesse for å få mer kompetanse på og kunnskap om kjernekraft. Blant annet har man nylig sett at når man skulle utlyse FME, forskningsentre for miljøvennlig energi, ble kjernekraft eksplisitt ekskludert fra å kunne søke. Man så nylig en søknad til Forskningsrådet, som ble avslått med begrunnelsen at man var for pro kjernekraft i overordnet betydning.

Det ser ut som om regjeringen og statsråden har fått med seg at det finner sted en realpolitisk reorientering i flere regioner. Reorienteringen går fra uregulerbar og uforutsigbar kraftproduksjon over til regulerbar, stabil kraftproduksjon. Det har resultert i en stor fornyet interesse for kjernekraftenergi fra mange av de største økonomiene i verden, deriblant våre naboer. Det er heller ikke negativt at FN og IEA, Det internasjonale energibyrået, regner kjernekraft som en av løsningene på framtidens utslippsfrie energibehov. Det er derfor regjeringens avfeing og avslag på å skaffe seg mer kompetanse, bl.a. vårt forslag, er overraskende og negativt.

Det ble nevnt en tidslinje. Vi ser at planer om både havvind og vindmøller på land møter store utfordringer, kostnadsnivået har gått i taket, og det er arealkonflikter. Det er ikke problemfritt å bygge ut dette, og det tar tid det også. Selve argumentasjonen om at kjernekraft tar tid, og derfor skal vi ikke se på det i det hele tatt, faller på sin egen urimelighet. Hvis kjernekraft tar tid, og det gjør det, bør vi komme i gang så fort som mulig med å samarbeide med våre naboland, få på plass utviklingsavtaler med dem og lære av den storstilte satsingen vi ser.

Til og med tyskerne begynner å forstå at kjernekraft blir viktig framover. Det skjedde riktignok først etter de hadde lagt ned alle sine 17 kjernekraftverk, og kostnadene ved å gjenåpne har blitt enorme, men det er bedre sent enn aldri. De Grønne i Tyskland trumfet gjennom nedleggelsen av kjernekraftverkene, og resultatet man ser i Tyskland, er et dårligere kraftsystem enn tidligere. Det er blant Europas mest skitne kraftsystemer, med mye kull. De har 6 ganger høyere karbonfotavtrykk enn Frankrike, som bruker kjernekraft, og 12–13 ganger høyere karbonfotavtrykk enn Norge.

Det er på tide at regjeringen ser på kjernekraft oppriktig og med nye øyne og vurderer det seriøst. Det kom-

mer snarlig nye forslag som vi håper regjeringen og statsråden kan se på seriøst.

Statsråd Terje Aasland [13:30:43]: La meg prøve å være litt tydelig. For det første: Jeg mener kjernekraft ikke er løsningen på de utfordringene vi har nå. Derfor går vi heller ikke inn med forskningsmidler og prioriterer forskning på kjernekraft gjennom FME-programmer eller andre ting. Vi har forskningsinnsats, vi har aktivitet også fra norsk side når det gjelder kjernekraft, men vi går ikke inn og oppretter nye forskningsprogrammer på kjernekraft så lenge vi har enorme muligheter for å utvikle en helt ny industrivei, f.eks. gjennom havvind eller oppgradering av vannkraften vår, gjennom effektoppgraderinger osv., eller fortsatt utvikling av olje- og gassindustrien. Det er der vi må rette inn satsen, der hvor vi i dag har industrielle fortrinn til å utvikle trygghet for arbeid, trygghet for verdiskaping og trygghet for framtiden gjennom de eksisterende områdene vi har energiproduksjon på i dag.

Det er en realpolitisk orientering. Det er greit at det er oppslutning om en enkelt forespørsel om at kjernekraft er en løsning. Men er det en løsning på priskrisen, som representanten trekker opp i sin interpellasjon? Nei, det er ingen realisme i det, for kjernekraft er, med unntak av havvind, en av de dyreste nye produksjonene vi eventuelt kunne tatt inn i det norske kraftsystemet.

Fordelen med havvind inn i det norske systemet, og at vi kan bruke norsk sokkel – som jeg forstår det er bred oppslutning om i Stortinget – som en hjemmearena for å utvikle havvind, er at vi gir leverandørindustrien et nytt ben å stå på. Det er det som kanskje er det aller viktigste med havvindsatsingen, samtidig som 30 000 MW fornybar energi også er av største betydning for det norske kraftsystemet. Ja, det er noe motstand mot havvind og vindmøller på land, men det er jo vindmøller på land som er den desidert rimeligste innsatsfaktoren hvis en skal ha ny produksjonskapasitet opp i Norge. Det hører vi jo ikke minst at industrien selv sier. Det er derfor de er opptatt av at det bygges vindkraft på land, nettopp fordi en da kan sikre seg langsiktige, gode rammebetingelser på kraft til industrielle formål. Det er der Fremskrittspartiet har misforstått totalt når de går imot etablering av vindkraft på land. Der vi kan gjøre det på en skånsom måte, der bør vi absolutt gjøre det.

Så er jeg for at vi kan følge teknologiutviklingen, følge erfaringene fra det som skjer på SMR-er rundt om i verden, for det er ingen tvil om – jeg er helt enig – at kjernekraft er en del av løsningen når det gjelder klima. Men vi trenger altså ikke å veksle inn fossil energibruk i store mengder med kjernekraftteknologi, for det vil være en både dyrere og dårligere løsning for det norske kraftsys-

temet dersom en tar slike valg som Fremskrittspartiet ivrer for at regjeringen skal ta nå.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [13:33:58]: Jeg vil starte med å takke interpellanten for interpellasjonen om et viktig tema. Jeg er enig i at utgangspunktet for å debattere kjernekraft må være faktabasert og kunnskapsbasert.

Grunnen til og utgangspunktet for at Kristelig Folkeparti har beveget seg så langt som vi har og åpner for kjernekraft også i Norge, er de store utfordringene vi står overfor. Det er klimakrisa, som vi bare må løse – vi må få ned CO₂-utslippene. Der er kjernekraft, fossilfritt, også et godt alternativ. Det er naturkrisa, som flere og flere også blir bevisst på. Den nedbyggingen av natur som vi har, kan ikke fortsette, og vi vet at mange andre energiformer tar veldig mye plass. Og så er det selvsagt energikrisa, energipriskrisa, der det er et behov for mer energi og også regulerbar kraft.

For å rydde litt i debatten: Utgangspunktet til interpellanten er det internasjonale bildet. Der er det jo ingen tvil. Det er ingen tvil om at kjernekraft vil spille en viktig rolle. Som interpellanten var inne på, er det mange land som nå trapper opp utbyggingen eller begynner med bygging av kjernekraft. Det holder å nevne Sverige, Frankrike, Nederland, Storbritannia, Polen, osv. Det er mange land som kommer til å bygge, og det kommer til å være en viktig del av miksen i det europeiske kraftmarkedet.

Så må vi rydde i tidshorisonten, for jeg er enig med interpellanten i at tempo kan ikke være et argument for ikke å gjøre noe. Hvis en er helt imot kjernekraft og mener at det ikke vil kunne spille en rolle i den norske kraftmiksen, er det jo greit, og hvis det er der regjeringa er, er det greit, for vi må erkjenne at det tar tid å bygge ut. Men som interpellanten også var inne på, hvis det tar lang tid, må vi jo komme i gang raskt, og der mener jeg at en kunne gjort mer bare på å rydde. Som statsråden sier, er det et konsesjonsregelverk og et lovverk som ligger der i dag, og derfor kan søknader behandles på en god måte, men jeg tror det hadde vært klokt å gjøre en opprydning og ha et utvalg som så på hva som eventuelt må gjøres dersom det skal bygges. På den måten kunne en få gjort unna en del arbeid, sånn at når det eventuelt er reelle konsesjonssøknader som kommer på bordet, har en en trygghet for at dette kan behandles på en god måte, og at vi har kompetanse til å gjøre det på en god måte.

Så utelukker jo ikke dette at en må satse på mer fornybar energi, for jeg er helt enig med statsråden i at kjernekraft vil heller ikke løse den kortsiktige utfordringen vi har med høye priser. Når det gjelder vind, oppgradering av vannkraft, utbygging av solkraft, enøktiltak – hydrogen er kanskje noe fram i tid – alle disse tiltakene

som vil gi effekt på kort sikt, må vi virkelig bare trykke på. Men jeg tror også – og det er derfor jeg og Kristelig Folkeparti har beveget oss i retning av mer støtte til kjernekraft – at det er et begrenset potensial når det gjelder hvor mye vind en f.eks. kan bygge ut, og solkraft er også en stor utfordring. Der vil jeg utfordre statsråden også på prisargumenter, for én ting er levekostnadene over tid og den vanlige måten å beregne kraft på, men en vet jo også at det er stor forskjell på regulerbar og uregulerbar kraft. Det krever ganske mye når en bygger ut f.eks. vindkraft, og det er et element som jeg mener bør spille inn.

Jeg mener også at særlig det som skjer i Sverige, bør være av interesse for Norge. Jeg har sett at representanter for regjeringspartiene har skrevet at de synes det hadde vært interessant om Norge hadde vært med og betalt for utbygging i Sverige for å sikre mer regulerbar kraft inn i det nordiske kraftnettet og miksen der. Det synes jeg er interessant, men jeg synes egentlig at en bør gå enda lenger. Når det først skjer så mye i nabolandet Sverige, og vi har så stor tradisjon for samarbeid over lang tid med Sverige, burde en kanskje også satt seg sammen og sett på hva vi kan lære av Sverige, og hva vi eventuelt kan bygge opp i samarbeid med Sverige nå framover.

Så til lagringsargumentet, som er viktig, men der kan en jo se til Finland, som er i gang med å bygge en trygg og god løsning. Og som vi alle vet, har vi noen tonn avfall fra reaktorene på Kjeller og i Halden, som også må lagres, så lagringsproblematikken har vi jo. Vi vet at det vil være en stor regning uansett, så å se dette i sammenheng synes jeg også hadde vært viktig.

Utgangspunktet må være at verden ikke stopper i 2030 eller 2035. Poenget må være at vi skal bygge et kraftmarked for framtida, og det er der jeg ønsker mer kunnskap. Derfor synes jeg også at det burde vært mulig å åpne mer på forskningssiden for å kunne få den kunnskapen som trengs, at en ikke utelukker den typen prosjekter, men også oppdaterer, som sagt, lovverk og det som det eventuelt er behov for å bygge opp – hvis det er noe behov for styrking av direktorater eller andre ting. Jeg synes at en bør ikke utelukke kjernekraft – punktum – en bør i hvert fall være åpen for at det kan være en del av miksen. Om en ikke tar beslutninger nå, vil en i hvert fall kunne gjøre et grunnarbeid, slik at når vi vet mer – når f.eks. SMR-er, små modulære reaktorer, kanskje kommer og blir billigere og gir muligheter – bør vi være klare.

Bård Hoksrud (FrP) [13:39:15]: Jeg er veldig glad for at interpellanten tar opp dette temaet, og jeg er ikke helt overrasket over statsrådens svar – det ville vært mer overraskende hvis statsråden hadde sagt at han ikke hadde tenkt å være sannferdig og ha faktuell informasjon, så det er jeg glad for at statsråden er tydelig på.

Statsråden og jeg er fra samme fylke, og dette kan skape muligheter hvis man utviser litt mer positivitet og er litt mer offensiv når det gjelder å se potensialet i kjernekraft. Thorium er en av de forbrenningsmulighetene som kan komme i framtiden, men da må man jo forske. Da må man se på hvordan man skal gjøre dette på en bedre måte. Da kan man ikke si at vi ikke skal være med på ny forskning når det gjelder kjernekraft fordi det ikke er løsningen på det vi står oppe i nå. Jeg synes det er passivt, jeg synes det er trist, og derfor er jeg også glad for at interpellanten faktisk har denne interpellasjonen.

Vi er enig i at det ikke er tvil om at vannkraft er en mulighet. Fremskrittspartiet har også i alle år tatt til orde for å se på hvordan man skal få mer kraft ut av den vannkraften vi allerede har i Norge, og også hvordan man kan bygge ut mer vannkraft. Statsråden sier at han er veldig opptatt av at vi skal bygge ut mer vindkraft på land, og da er det egentlig bare å stikke fingeren i jorden, og så kan man gå tilbake til Grenland. Hvis man skal bygge ut Yaras ammoniakfabrikk på Herøya og elektrifisere den, heller enn å bruke gass til produksjon, som man gjør i dag, betyr det 250–300 vindmøller rundt omkring i Grenlandsområdet. Jeg tror de eneste som kommer til å tjene mye penger på det, er de som selger kjetting. De kommer til å ha en god framtid, for befolkningen er definitivt ikke på det samme sporet som statsråden – langt ifra.

Jeg mener at vi må starte nå. Vi må være offensive, vi må være tidlig ute, og det er det interpellanten også er opptatt av: å få debatt, å få diskusjoner, å få riktig informasjon og se hva de gjør i landene rundt oss og i Europa for å møte kraftbehovet som kommer til å være der.

For å gå enda litt mer tilbake til det fylket som både statsråden og jeg er fra: Google har nå bestemt seg for at de skal etablere seg der. Det betyr altså at de kommer til å trenge rundt 5 pst. av all norsk kraftproduksjon når dette er ferdig. Det kommer til å bli en utfordring, og da tror jeg man heller må være offensiv og se på hvordan andre gjør det. Finland har bygd kjernekraftverk, Sverige kommer til å bygge kjernekraftverk, og jeg mener at man må se på mulighetene det gir og se positivt på nye muligheter.

Ja, det var kanskje bare en undersøkelse – foreløpig – hvor det var et flertall, men det var nå et stort flertall som var positiv til at Norge må gå videre med å se på kjernekraft og hvordan man kan bruke kjernekraft for å få mer kraft. Jeg tror i hvert fall at havvind er et feilspor av regjeringen – det er masse subsidier og masse utgifter for staten. Jeg skjønner selvfølgelig at noen som kan få penger, synes at det er en god idé, men jeg mener det ikke er det.

Jeg hadde forventet at med en statsråd fra vår region, hvor kraftkrevende industri er veldig stort, og hvor

man har en kraftintensivitet som gjør at man trenger mye, mye mer kraft, kan man ikke ligge bakpå. Vi har også en enorm thoriumforekomst, kanskje en av verdens største thoriumforekomster, som kan gi muligheter hvis man klarer å få kjernekraft og klarer å finne løsninger på hvordan man skal bruke thorium istedenfor f.eks. uran i kraftverkene i framtiden. Da kan man ikke si nei til å være med i nye prosjekter om hvordan man kan få til dette med kjernekraft på en bedre måte. Da må en heller si: Ja, det skal vi gjøre, for vi ser noen muligheter.

Jeg trodde at statsråden hadde sett at det er noen nye muligheter i Telemark. Vi kan få det nye industrieventyret og de nye mulighetene, men da kan man ikke sitte bakpå og stritte imot. Da må man faktisk lene seg framover og si at vi vil dette, og følge opp det som interpellanten også tar opp i interpellasjonen.

Marius Arion Nilsen (FrP) [13:44:01]: Debatten har i stor grad gått som forventet, men det er første gang jeg registrerer at statsråden anerkjenner rollen kjernekraft kommer til å spille internasjonalt. Nå gjenstår det bare å få statsråden og regjeringen til å være åpen for også å vurdere mulighetene det kan gi nasjonalt.

Det blir nevnt et par argumenter mot, og det kommer et par kritiske punkter fra statsråden mot det jeg har sagt i interpellasjonen så langt. Det som kommer fram og blir nevnt fra statsråden, er at havvind og kjernekraft er blant det dyreste. Som oftest kan det være det, men kjernekraft har i det minste en regulær, stabil og jevn kraftproduksjon, og i tillegg får man termisk energi man kan bruke – man får varme som man kan bruke til mange andre nytteområder.

Til hele argumentet om at kjernekraft ikke kan bygges ut, også grunnet at det ikke hjelper på prisen: Hvis man drar den samme slutningen, er det også et argument mot havvindsatsingen, noe jeg antar at statsråden ikke mente. Systemkostnadene er underkommunisert. Det blir ikke tatt med i det hele tatt når man snakker om vind, sol og annet. Det er ikke mulig å belage seg på å produsere kun fra sol og vind, man trenger alltid annen kraft for å balansere og for å være der når solen ikke skinner, og når vinden ikke blåser.

Fremskrittspartiet jobber med forslag for å få mer kunnskap på bordet. Vi har ikke konkludert med at vi skal bygge kjernekraft, men vi ønsker å få uhildet, objektiv kunnskap på bordet om mulighetene og behovet for kjernekraft i framtiden. Der ser vi på å kunne innhente ekstern ekspertise, gjerne internasjonalt, som ikke er forutinntatt og som ikke har tidligere tiders skepsis iboende, for å få en seriøs og objektiv gjennomgang av mulighetene for kjernekraft i Norge.

Dette med tid blir også nevnt. Rett før vi kom til interpellasjonen, leste jeg om kjernekraftprodusenten

Westinghouse, som nylig kom med en pressemelding om en inngått avtale med det britiske selskapet Community Nuclear Power om å få på plass privat finansierte små modulære reaktorer, SMR-er, i starten av 2030-årene i Storbritannia. Der skal man regulere ferdig i 2027, og målsettingen er operative kjernekraftverk i begynnelsen av 2030-årene. Da faller argumentene om at det tar så lang tid med kjernekraft, i grus.

Som avslutning vil jeg takke for debatten. Jeg håper at flere har fulgt debatten enn dem som sitter her, og at det vil bli mulig å sikre et flertall for å inspirere regjeringen til å få på plass mer kunnskap om kjernekraft framover.

Statsråd Terje Aasland [13:47:19]: Jeg tror egentlig ikke det er mangel på kunnskap som gjør at denne debatten har så ulike innganger, men det er vel et håp om at kjernekraft skal bidra til å redde situasjonen vi er i nå, få ned strømprisene og sikre kraftforsyningen i tiden framover. En kan godt gå med en sånn drøm, men det er ikke reelt å få det på plass innenfor de fristene og de behovene vi har som samfunn, i forhold til hva f.eks. industrien etterspør.

Det er det ene. Det andre er at vi nå går opp regelverket og får strammet opp den strukturen som ligger der, og som ikke har blitt brukt før i forbindelse med kommersiell kjernekraftvirksomhet i Norge. Det gjør vi på bakgrunn av den meldingen vi har fått, og vi går opp viktige spor der, sånn at det skal være klart.

Så synes jeg det er litt underkommunisert hva vi har av potensial når det gjelder fornybar energi: 30 000 MW havvind i løpet av 2040. Det er 120 TWh. Vannkraftkapasiteten og effektkapasiteten i norske vannkraftmagasiner – i reserve, som ikke er utnyttet i dag, ut fra det Vannkraftlaboratoriet i Trondheim peker på – er på 20 000 MW. Det er en fantastisk ressurs, og det vil balansere ut den uregulerbare kraften, hvis en er engstelig for det. Det betyr at en får de rimeligste innsatsfaktorene til å bygge et fornybart energisystem.

Så trekker representanten Ropstad opp dette med samarbeid med Sverige. Vi har et veldig godt energisamarbeid med Sverige, og hvis svenskene velger å bygge ut kjernekraft, er det en fordel for den kraftutvekslingen som foregår i det nordiske perspektivet. Da er det også viktig at svenskene sørger for at kraftflyten mot Norge går etter den hensikten og etter de reglene som gjelder.

Så minner representanten Hoksrud meg om at vi er fra samme fylke. Jeg trodde ikke det, for når jeg hører representantens innlegg, er det ingen stor interesse for å utvikle industrien videre med tanke på rimelige innsatsfaktorer, som energi, for industriutvikling i Grenland. Det viktigste der er faktisk å få på plass mer vindkraft, nettopp for å underbygge de langsiktige kontraktene,

som er overkommelige for industrien. Når han peker på kjernekraft i Grenland som en løsning, kan jeg minne om at hvis en skal dekke opp Yara sitt kraftforbruk med kjernekraft, er det i omfang to ganger Odd stadion som må etableres. Det har kanskje ikke representanten Hoksrud tenkt på, men det er en ganske stor plassering, selv med to små SMR-er på plass der. Så skryter han av Finland. Det var 14 år forsinket, så det er ikke veldig mye å skryte av når det gjelder kjernekraft.

Til slutt vil jeg også takke for debatten. Det er klare ulikheter her i tilnærmingen til kraftløsningen i tiden framover, men jeg skal bidra til at vi svarer ut de spørsmål Fremskrittspartiet måtte ha om kjernekraft, basert på fakta.

Presidenten [13:50:27]: Dermed er sak nr. 8 avslutta.

Stortinget tek no pause fram til votering kl. 15.

Stortinget tok pause i forhandlingane kl. 13.50.

Stortinget gjenopptok forhandlingene kl. 15.

President: Morten Wold

Presidenten [15:01:36]: Den innkalte vararepresentanten for Hordaland, Benjamin *Jakobsen*, tar nå sete.

Votering

Presidenten [15:01:43]: Stortinget går da til votering over sakene på dagens kart.

Votering i sak nr. 1, debattert 13. februar 2024
Valg av nytt varamedlem til valgkomiteen

Presidenten: Stortinget valgte i formiddag Else Marie Rødby som nytt varamedlem til valgkomiteen. Det har i ettertid vist seg at Else Marie Rødby allerede er varamedlem til valgkomiteen. (Munterhet i salen.)

Senterpartiets stortingsgruppe har derfor anmodet om at Aleksander Øren Heen velges som nytt varamedlem til valgkomiteen i stedet for Ivar B. Prestbakmo, som ikke lenger er medlem av Stortinget. – Andre forslag foreligger ikke, og Aleksander Øren Heen anses enstemmig valgt som varamedlem til valgkomiteen.

Votering i sak nr. 2, debattert 13. februar 2024

Stortingets vedtak til lov om universiteter og høyskoler (universitets- og høyskoleloven) (Lovvedtak 43 (2023–2024), jf. Innst. 169 L (2023–2024) og Prop. 126 L (2022–2023))

Presidenten: Sak nr. 2 er andre gangs behandling av lov og gjelder lovvedtak 43.

Det foreligger ingen forslag til anmerkning. Stortingets lovvedtak er dermed godkjent ved andre gangs behandling og blir å sende Kongen i overensstemmelse med Grunnloven.

Votering i sak nr. 3, debattert 13. februar 2024

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Hege Bae Nyholt og Naomi Wessel om styrking av bemanningsnormen i barnehagene (Innst. 184 S (2023–2024), jf. Dokument 8:23 S (2023–2024))

Presidenten: Under debatten har Grete Wold satt frem et forslag på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen, sammen med partene i arbeidslivet, utarbeide en forpliktende opptrappingsplan for forbedringer i bemanningsnormen som sikrer bedre og mer stabil dekning av personale i barnehagene. Målet for forbedringen skal være en dekning på minst 50 pst. barnehagelærere og 25 pst. fagarbeidere. Planen må blant annet omfatte bedre finansiering av bemanningsnormen, krav til vikarbruk, reduksjon av administrative oppgaver og kompensasjon for den tiden de ansatte bruker på nødvendige arbeidsoppgaver utenfor avdeling eller base.»

Det voteres alternativt mellom dette forslaget og komiteens innstilling.

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Kristelig Folkeparti har varslet støtte til innstillingen.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:23 S (2023–2024) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Hege Bae Nyholt og Naomi Wessel om styrking av bemanningsnormen i barnehagene – vedtas ikke.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble innstillingen vedtatt med 84 mot 13 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.03.21)

Votering i sak nr. 4, debattert 13. februar 2024

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene

Kjell Ingolf Ropstad, Olaug Vervik Bollestad og Dag-Inge Ulstein om å innføre mobilforbud i skolen (Innst. 185 S (2023–2024), jf. Dokument 8:25 S (2023–2024))

Presidenten: Under debatten er det satt frem to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Himanshu Gulati på vegne av Fremskrittspartiet
- forslag nr. 2, fra Hege Bae Nyholt på vegne av Rødt

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 2, fra Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen snarest fremme forslag om et nasjonalt mobilforbud i grunnskolen.»
Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Rødt ble med 93 mot 6 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.04.31)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre et nasjonalt regelverk for en mobilfri undervisning i norsk skole.»

Rødt har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 79 mot 19 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.04.48)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:25 S (2023–2024) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kjell Ingolf Ropstad, Olaug Vervik Bollestad og Dag-Inge Ulstein om å innføre mobilforbud i skolen – vedtas ikke.

Presidenten: Fremskrittspartiet, Rødt og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble vedtatt med 81 mot 18 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.05.20)

Presidenten: Sakene nr. 5–8 var interpellasjoner.

Sak nr. 9 [15:05:26]

Referat

1. (189) Innberetning fra valgkomiteen om endring i de faste komiteers sammensetning (Innberetning 4 (2023–2024))
Enst.: Vedlegges protokollen.
2. (190) Endringer i svalbardmiljøloven (beskyttelse av sjøfugl og isbjørn, overtredelsesgebyr, opprydding m.m.) (Prop. 47 L (2023–2024))
Enst.: Sendes energi- og miljøkomiteen.
3. (191) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Per-Willy Amundsen og Tor André Johnsen om forbud mot hawala-virksomhet (Dokument 8:84 S (2023–2024))
Enst.: Sendes finanskomiteen.
4. (192) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ane Breivik, Abid Raja, Grunde Almeland, Ingvild Wetrhus Thorsvik, André N. Skjelstad og Alfred Jens Bjørlo om å gi flere mulighet til å få barn (Dokument 8:87 S (2023–2024))
Enst.: Sendes helse- og omsorgskomiteen.
5. (193) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ingvild Wetrhus Thorsvik, Guri Melby, Ane

Breivik og Abid Raja om opprettelse av psykiatrigrupper i flere politidistrikter (Dokument 8:86 S (2023–2024))

Enst.: Sendes justiskomiteen.

6. (194) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Rasmus Hansson, Lan Marie Nguyen Berg og Une Bastholm om en rask omstilling av en oppdrettsnæring i krise (Dokument 8:85 S (2023–2024))
Enst.: Sendes næringskomiteen.
7. (195) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Trond Helleland, Liv Kari Eskeland og Erlend Larsen om revisjon av Norges dronestrategi (Dokument 8:88 S (2023–2024))
Enst.: Sendes transport- og kommunikasjonskomiteen.
8. (196) Anskaffelse av luftvern (Prop. 48 S (2023–2024))
Enst.: Sendes utenriks- og forsvarskomiteen.

Presidenten [15:06:00]: Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves?
– Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 15.07.

